

โครงการตะวันออกกลางศึกษา (Middle East Monitoring Project - MEMP)

158 อมรพันธุ์ 9 ซ. เสนานิคม 1 พหลโยธิน ลาดพร้าว กทม. 10230

E-mail Address: anujmemp@gmail.com โทร 0-2570-2588, โทรสาร 0-2570-2038

คำชี้แจง

เอกสารฉบับนี้ เป็นรายงานการประมวลสรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ เหตุการณ์และแนวโน้ม ด้านต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ในรอบเดือน พฤศจิกายน 2549 หรือรายงาน "Update" ฉบับที่ 4 จัดทำโดย **โครงการตะวันออกกลางศึกษา (Middle East Monitoring Project - MEMP)** โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คณะผู้ดำเนินงาน หวังว่าท่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้ตามสมควร และขอความกรุณาเผยแพร่เอกสารฉบับนี้ต่อไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ รวมถึงองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องของท่านด้วย จักขอบคุณยิ่ง

นายอนุช อภาภิรม

หัวหน้าโครงการตะวันออกกลางศึกษา (MEMP)

30 ธันวาคม 2549

สารบัญ

คำชี้แจง.....	1
สารบัญ.....	2
รายงานสถานการณ์และแนวโน้มตะวันออกกลาง	3
ธนาคารอิสลาม: ผู้เศรษฐกิจฮาลาล	3
1. ความนำ: แนวคิดที่แตกต่าง.....	3
2. การเงินโลก: วิวัฒนาการ สถานการณ์และแนวโน้ม.....	5
3. ธนาคารอิสลาม: หลักการและวิวัฒนาการ.....	7
4. ธนาคารอิสลาม: สถานการณ์และแนวโน้ม.....	10
5. ธนาคารอิสลามในประเทศไทย.....	13
6. บทลงท้าย : ผู้เศรษฐกิจฮาลาล	14
บรรณานุกรม.....	16
ประมวลข่าวสถานการณ์และความเคลื่อนไหว	19
สถานการณ์การเมืองในตะวันออกกลาง	19
1. สรุปสถานการณ์และความเคลื่อนไหวทั่วไป	19
2. สรุปสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในตะวันออกกลาง.....	21
3. ประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งกรณีนิวเคลียร์อิหร่าน	30
สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน-น้ำมัน	31
1. สถานการณ์และความเคลื่อนไหวน้ำมันและพลังงานโลก	31
2. ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้าน้ำมันและพลังงาน.....	33
สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจ	35
1. สถานการณ์ทั่วไป.....	35
2. ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจการเงินและอุตสาหกรรม.....	37
3. เศรษฐกิจเชื่อมโยงภูมิภาคและโลก.....	37
สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านสังคม	40
1. สรุปความเคลื่อนไหวด้านสตรี	40
2. สรุปประเด็นความเคลื่อนไหวด้านการสื่อสารมวลชน	41
3. ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา.....	42
4. ความเคลื่อนไหวด้านการสาธารณสุข	43
ภาคผนวก 1	45
รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการตะวันออกกลางศึกษา (MEMO).....	45
ภาคผนวก 2.....	46
แนะนำโครงการตะวันออกกลางศึกษา	46

รายงานสถานการณ์และแนวโน้มตะวันออกกลาง

พฤษภาคม 2549

ธนาคารอิสลาม: สู่เศรษฐกิจฮาลาล

1. ความนำ: แนวคิดที่แตกต่าง

ธนาคารธรรมดาที่ปฏิบัติในกระแสหลักมีการระดมเงินออม การให้กู้ และการทำธุรกรรมต่างๆ ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้มีดอกเบี้ยเกือบทั้งหมด แต่ในคติอิสลามเห็นว่าดอกเบี้ยเป็นสิ่งที่ไม่อนุญาต ดังนั้น ธนาคารที่ปฏิบัติตามกฎหมายอิสลามหรือชาอ์อะห์ (Shari'ah/Shariah) ซึ่งเรียกว่าธนาคารอิสลาม (Islamic Bank) หรือการเงินแบบอิสลาม (Islam Finance) ย่อมเกิดจากแนวคิดที่ต่างกัน และมีการปฏิบัติที่ต่างกันไป

โลกอาหรับช่วงก่อนมีศาสนาอิสลาม หรือใน “ยุคแห่งความโง่เขลา” (Jahiliyah-ญะฮิลียะห์) มีลักษณะป่าเถื่อน ขาดอุดมการณ์และศีลธรรม ที่เด่นประการหนึ่ง ได้แก่ การที่คนรวยขูดรีดคนจนด้วยระบบดอกเบี้ยที่มักทับถมทวีคูณ ตามคำอธิบายว่า “ในสมัยญะฮิลียะห์นั้น มีการเป็นหนี้กัน ครั้นเมื่อถึงกำหนดใช้คืน ลูกหนี้ไม่มีเงินไปใช้ เจ้าหนี้จะกล่าวแก่ลูกหนี้ว่า จงเพิ่มจำนวนหนี้ให้แก่ฉันซิ ฉันจะต่อเวลาการใช้หนี้ให้ กล่าวคือ ถ้าเป็นหนี้ 100 บาท ก็ให้เพิ่มเป็น 120 หรือ 130 บาท เป็นต้น เจ้าหนี้ก็จะต่อเวลาการใช้หนี้ให้อีก แต่ถึงกำหนดใช้หนี้อีก ลูกหนี้ยังไม่มีเงินใช้ เจ้าหนี้ก็จะปฏิบัติเช่นนั้นเรื่อยไป บางทีก็อาจทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้นเป็นหลายเท่าทวีคูณ” (คำอธิบายอัลกุรอาน ความหมายภาษาไทย โดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ)

ความสัมพันธ์แบบลูกหนี้-เจ้าหนี้ กล่าวได้ว่าเป็นปมปัญหาในการสร้างไม่เป็นธรรมในสังคม ขัดขวางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำลายการค้า การผลิตทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความแตกแยก การเอาเปรียบ การแก่งแย่งอย่างไม่รู้จัก ดังนั้น จึงได้เกิดแนวคิดสำคัญในศาสนาอิสลามขึ้น ได้แก่ การห้ามดอกเบี้ยหรือผลได้จากเงิน ซึ่งปรากฏในคัมภีร์กุรอาน 4 แห่ง และปรากฏในคำสอนของศาสดาในหลายแห่งมาก

การห้ามดอกเบี้ยที่ปรากฏในคัมภีร์กุรอาน 4 แห่ง

1) บทที่ 2 ตอนที่ 275-279 ความว่า “บรรดาผู้กินดอกเบี้ยนั้น พวกเขาจะไม่ทรงตัว (ในการดำเนินชีวิต) นอกจากจะเป็นเช่นเดียวกับผู้ที่ชัฏฏอน (มาร) ทำร้ายเขาทรงตัว (นั่นคือสติฟั่นเฟือนบ้าเงิน) พวกเขากล่าวว่า ที่จริงการค้าขายนั้นก็เหมือนการเอาดอกเบี้ยนั่นเอง และอัลเลาะห์นั้นทรงอนุมัติการค้าขาย และทรงห้ามการเอาดอกเบี้ย (อัลเลาะห์ทรงแจ้งให้ทราบว่าการค้าขายและการกินดอกเบี้ยนั้นไม่เหมือนกันอย่างที่พวกเขาคิด) ดังนั้น ผู้ใดที่การตกเตือนจากพระเจ้าของเขาได้มายังเขา แล้วเขาก็เลิก สิ่งทีล่องแล้วมาก็เป็นสิทธิของเขา (ดอกเบี้ยที่เขาเคยได้รับไว้ในอดีตนั้นเป็นสิทธิของเขา ไม่ต้องส่งคืน) และ

เรื่องของเขา นั้นย่อมกลับไปสู่อัลเลาะห์ และผู้ใดกลับ (กระทำ) อีก ชนเหล่านี้แหละคือชาวนรก โดยที่พวกเขาจะอยู่ในนรกตลอดกาล. อัลเลาะห์จะทรงให้ดอกเบี๋ยลดน้อยลงและหมดความเจริญ และจะทรงให้บรรดาที่เป็นทานเพิ่มพูนขึ้น (เงินดอกเบี๋ยที่ได้มานั้นจะถูกบั่นทอนให้น้อยลง...ทรัพย์สินของผู้บริจาคทานเพิ่มพูนขึ้น) และอัลเลาะห์นั้นไม่ทรงชอบผู้เนรคุณ ผู้กระทำบาปทุกคน. แท้จริงบรรดาผู้ที่ศรัทธาและประกอบสิ่งที่ดีงามทั้งหลายและดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจ่ายซะกาตนั้น พวกเขาจะได้รับรางวัลของพวกเขา ณ พระเจ้าของพวกเขา และไม่มีความกลัวอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นแก่พวกเขา และทั้งพวกเขาจะไม่เสียใจ. บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พึงยำเกรงอัลเลาะห์เถิด และจงละเว้นดอกเบี๋ยที่ยังเหลืออยู่เสีย หากพวกเจ้าเป็นผู้ศรัทธา. และถ้าพวกเจ้ามิได้ปฏิบัติตาม ก็พึงรับรู้ไว้ด้วยว่า ซึ่งสงครามจากอัลเลาะห์และรอซูลของพระองค์ และหากพวกเจ้าสำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัวแล้ว สำหรับพวกเจ้าก็คือต้นทุนแห่งทรัพย์สินของพวกเจ้า โดยที่พวกเจ้าจะได้ไม่ฉ้อธรรม และไม่ถูกฉ้อธรรม (ไม่ตกอยู่ในฐานะเป็นการข่มเหงลูกหนี้ และถูกลูกหนี้ข่มเหง)" (ข้อความในวงเล็บตัวเอนเป็นคำอธิบายโดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ)

2) บทที่ 3 ตอนที่ 130-132 "โอ้ ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่ากินดอกเบี๋ยหลายเท่าที่ทบทวี และพวกเขาพึงยำเกรงอัลเลาะห์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ และพวกเจ้าจงเกรงกลัวไฟนรกที่ถูกเตรียมไว้สำหรับบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาเถิด และพวกเจ้าจงเชื่อฟังอัลเลาะห์และรอซูล (ทูตสวรรค์) ของพระองค์เพื่อพวกเจ้าจะได้รับความเมตตา"

3) บทที่ 4 ตอนที่ 161 ว่า "และเนื่องด้วยการที่พวกเขาเอาดอกเบี๋ย ทั้งๆ ที่พวกเขาถูกห้ามในเรื่องนั้น และเนื่องด้วยการที่พวกเขากินทรัพย์สินของผู้คนโดยไม่ชอบ และเราได้เตรียมไว้แล้ว สำหรับผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลายด้วยการลงโทษอันเจ็บแสบ"

4) บทที่ 30 ตอนที่ 39 ว่า "และสิ่งทั้งหลายที่พวกเจ้าจ่ายออกไปจากทรัพย์สิน (ดอกเบี๋ย) เพื่อให้มันเพิ่มพูนในทรัพย์สินของมนุษย์ มันจะไม่เพิ่มพูน ณ ที่อัลเลาะห์ และสิ่งที่พวกเจ้าจ่ายไปจากซะกาต (เงินบริจาคตามกฎหมาย) โดยพวกเจ้าปรารถนาพระพักตร์ของอัลเลาะห์ ชนเหล่านั้นแหละ พวกเขาคือพวกที่ได้รับการตอบแทนอย่างทวีคูณ"

สำหรับคำสอนของนบีมุฮัมมัดได้กล่าวห้ามว่า "ขออัลเลาะห์ทรงสาปแช่งผู้กินดอกเบี๋ยและผู้ให้ดอกเบี๋ย และผู้เขียนคำสัญญาเกี่ยวกับดอกเบี๋ยและผู้เป็นพยานด้วย" และ "ผู้ที่ไม่ยอมงดการกินดอกเบี๋ยนั้นพึงรับรู้ด้วยว่าอัลเลาะห์และรอซูลของพระองค์ได้ทรงประกาศสงครามกับเขา"

นอกจากข้อห้ามการรับดอกเบี๋ยแล้ว ในศาสนาอิสลามยังมีข้อบัญญัติทางด้านเศรษฐกิจและธุรกิจอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อให้เกิดการค้าอย่างซื่อสัตย์เป็นธรรม ห้ามการกักตุนและให้หาเงินจากแรงงานหรือให้ความมั่งคั่งเกิดจากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง ไม่ใช่หาเงินจากเงิน ข้อบัญญัติทั้งหมดนี้รวมกันเป็นการสร้างระบบการเงินใหม่ ต่างกับระบบการเงินแบบตะวันตก ซึ่งเป็นกระแสหลักของโลกการเงินในปัจจุบัน

ตัวอย่างคำสอนของศาสดามุฮัมมัดทางด้านเศรษฐกิจ เช่น “รายได้ที่ดีที่สุดคืองานของบุรุษที่ทำด้วยมือของเขาและทุกๆ การค้าที่บริสุทธิ์” และ “ผู้ขาย-ผู้ซื้อที่มีสิทธิเลือก (เอาหรือคืนสินค้า) ในขณะที่ยังไม่แยกจากกัน หรือจนกว่าจะแยกจากกัน เมื่อทั้งสองพูดจริงและอ้างคำหน้าที่อาจมี การซื้อขายของทั้งสองจะได้รับความเจริญจากอัลเลาะห์ ศุบห์ และถ้าเขาปิดบังและโกหกกัน ความจำเริญในการซื้อขายของทั้งสองก็จะสูญหายไป” “ใครที่กักตุนอาหารเกินกว่า 40 วัน เขาผู้นั้นจะห่างไกลจากอัลเลาะห์ ศุบห์ และพระองค์จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับเขา” “ถ้าผู้ใดกักตุนสินค้าไว้จนกระทั่งราคาสูงขึ้น เขาผู้นั้นเป็นคนทำบาป” “อัลเลาะห์ทรงดำรัสว่าเราเป็นหุ้นส่วนที่สามของหุ้นส่วนสองคน ตราบใดที่คนหนึ่งยังไม่ได้โกงอีกคนหนึ่ง เมื่อคนหนึ่งโกงอีกคนหนึ่ง เราจะออกจากหุ้นส่วนของคนทั้งสอง นั่นคือชยัดอน (มาร) จะเข้ามาแทรกแซง” “อัลเลาะห์และรอซูล (ศาสดาพยากรณ์) ของพระองค์ได้ห้ามการขายเหล้า เนื้อสัตว์ที่ตายเอง เนื้อหมู และรูปปั้นไว้อย่างแน่นอนแล้ว”

2. การเงินโลก: วิวัฒนาการ สถานการณ์และแนวโน้ม

2.1 วิวัฒนาการการเงินโลก

การธนาคารแบบตะวันตกซึ่งเป็นกระแสหลักของการเงินโลกในปัจจุบัน ก่อตั้งขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 15-16 ขณะที่ตะวันตกมีการขยายตัวทางการค้าและก่อสร้างอาณานิคมไปทั่ว จนเมื่อถึงศตวรรษที่ 19 การค้า การเงินและการอุตสาหกรรมแบบตะวันตก ได้แผ่คลุมไปทั่วโลก สร้างเป็นตลาดโลกและตลาดการเงินโลกขึ้นมา ระบบการเงินการธนาคารโลก มีตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน เช่น เป็นธนาคารหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน ไปจนถึงเมืองเล็ก เมืองใหญ่ ระดับชาติ และระดับสากล การเงินโลกกล่าวได้ว่าถูกควบคุมโดยสถาบันการเงินเอกชนที่ข้ามชาติ นอกจากนั้น ยังมีการควบคุมดูแลโดย 3 องค์การสำคัญ ได้แก่ ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือไอเอ็มเอฟ และองค์การการค้าโลก

ธนาคารทั่วไปมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ได้แก่ เป็นศูนย์กลางในการระดมเงินออมและสนองความต้องการเงินกู้ การสนับสนุนการค้าและลงทุน การให้ความสะดวกในการทำธุรกรรม การเก็บรักษาของมีค่ารวมทั้งเงินให้ปลอดภัย การออกบัตรเครดิตและอื่น ๆ กิจกรรมทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ไม่อาจดำเนินไปได้ถ้าปราศจากธนาคารและสถาบันการเงิน

2.2 สถานการณ์และแนวโน้มเด่นของธนาคารทั่วไป

1) การเงินการธนาคารโลกมีลักษณะรวมศูนย์สูง ซึ่งสะท้อนช่องว่างทางเศรษฐกิจในโลกตามรายงานของสถาบันโลกเพื่อการวิจัยการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แห่งมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ ชื่อ “การกระจายความมั่งคั่งของครัวเรือนโลก ปี 2006” (เผยแพร่เดือนธันวาคม 2006 ปีที่ศึกษา 2000) ระบุว่า ผู้ใหญ่ที่มั่งคั่งที่สุดร้อยละ 2 ของโลก เป็นเจ้าของความมั่งคั่งในครัวเรือนโลกมากกว่าครึ่งหนึ่ง ผู้ใหญ่ที่ร่ำรวยที่สุดร้อยละ 10 เป็นเจ้าของทรัพย์สินครัวเรือนโลกถึงร้อยละ 85 ขณะที่ผู้ใหญ่ที่จนที่สุดครึ่งโลกเป็นเจ้าของความมั่งคั่งของโลกเพียงร้อยละ 1 และความมั่งคั่งโลกนี้ เมื่อแบ่งตามภูมิภาคจะได้ดังนี้ อยู่ที่อเมริกาเหนือร้อยละ 34 ยุโรปร้อยละ 30 ที่เอเชีย-แปซิฟิกที่ร่ำรวยมีญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน เป็นต้น ร้อยละ

24 ถ้าหากพิจารณาด้านธนาคาร พบว่าในปี 2005 ธนาคารใหญ่ที่สุดของโลก 1 พันแห่ง มีทรัพย์สินรวมกันถึง 60.5 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยร้อยละ 50 อยู่ในสหภาพยุโรป ร้อยละ 14 อยู่ที่สหรัฐ ญี่ปุ่น ตกอันดับลงราวครึ่งหนึ่ง เหลือร้อยละ 13 (ดูบทความ Bank ใน วิกิพีเดีย)

2) ศูนย์การเงินการธนาคารโลกอยู่ตามเมืองใหญ่ในประเทศพัฒนาแล้ว ได้แก่ นิวยอร์ก ลอนดอน ปารีส โตเกียว หรือประเทศเขตแค้วนเมืองท่าทางการเงิน เช่น สิงคโปร์และฮ่องกง

3) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์กลายเป็นศูนย์กลางการเงินการธนาคารโลก ด้วยเหตุปัจจัยบางประการ ธนาคารใหญ่ที่สุด ได้แก่ สหภาพธนาคารแห่งสวิตเซอร์แลนด์ (Union Bank of Switzerland - UBS)

4) มีประเทศตลาดเกิดใหม่ ซึ่งสามารถกลายเป็นศูนย์กลางการเงินการธนาคารระดับโลกหรือระดับภูมิภาคได้ เช่น เซี่ยงไฮ้ของจีน มุมไบของอินเดีย บราซิลในลาตินอเมริกา และ ดูไบในตะวันออกกลาง นอกจากนี้ ควรจับตาธนาคารใหญ่ในประเทศตราบอีกด้วย

5) การเงินการธนาคารโลกมีลักษณะดำเนินการที่มีความเสี่ยงสูงขึ้น เดิมอาศัยรายได้สำคัญจากดอกเบี้ยเงินกู้ ในระยะหลังอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลง รายได้สำคัญมาจากค่าธรรมเนียมธุรกรรมจากบริการทางการเงิน และการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง

6) การเงินโลกอยู่ในภาวะไม่สมดุล โดยสหรัฐที่มั่งคั่งที่สุดในโลก มีเงินสกุลดอลลาร์ของตนเป็นหลักในระบบ ขณะที่ต้องเสียเปรียบดุลการค้า ดุลชำระเงิน และดุลงบประมาณก้อนใหญ่อย่างต่อเนื่อง การตกต่ำลงของค่าเงินดอลลาร์อย่างฮวบฮาบ หรือการชะลอตัวทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในสหรัฐ จะก่อผลกระทบไปทั่วโลก

7) ภาวะหนี้สินค่อนข้างสูง ทั้งหนี้สินของครัวเรือน รัฐบาล และบริษัท ประเทศที่ยากจนที่สุดของโลกมีหนี้สินล้นพ้นตัว จำต้องแบกภาระดอกเบี้ยจนไม่อาจนำรายได้ไปพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม-ทรัพยากรมนุษย์ได้ จนมีการเคลื่อนไหวให้ยกเลิกหนี้สินเหล่านี้ ซึ่งได้ผลในระดับหนึ่ง

8) มีความสนใจในเรื่อง การสร้างสินค้าทางการเงินและการจัดองค์กรทางการเงินใหม่ขึ้น เช่น การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านจิตวิญญาณ ส่วนหนึ่งเกิดจากหนทางการเงินการธนาคารโลกที่เคยปฏิบัติมามีความตึงตันลงในระดับที่แน่นอน

9) การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (South-South) มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี 2005 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศกำลังพัฒนามีจำนวนสูงกว่าเงินลงทุนระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา (North-South) เสียอีก (รายงานการเงินพัฒนาโลกปี 2006 ของธนาคารโลก)

10) มีความสนใจในตลาดสินค้าโภคภัณฑ์มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านพลังงาน เนื่องจากมีความต้องการสูง และเศรษฐกิจในประเทศใหญ่อย่างเช่นจีนและอินเดียขยายตัวในอัตราสูง นอกจากนี้ ภัยแล้งยังทำให้ผลผลิตทางด้านอาหารลดต่ำลง เหล่านี้สามารถกระทบต่อการเงินโลกได้อย่างรุนแรง

11) โรคระบาดระดับโลก อย่างเช่นไข้หวัดนก ก็อาจทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ

3. ธนาคารอิสลาม: หลักการและวิวัฒนาการ

3.1 หลักการธนาคารอิสลาม

หลักการของธนาคาร หรือการเงินแบบอิสลามที่กล่าวถึงกันมาก มีอยู่ 2 ประการด้วยกันได้แก่

1) การห้ามดอกเบี้ยเด็ดขาด

2) การส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนแบ่งปันกำไร-ขาดทุนตามสัดส่วนที่ตกลงในสัญญา

อย่างไรก็ตาม หลักการการเงินแบบอิสลามยังมีมากกว่านั้น ในที่นี้ยึดถือหลักการที่เสนอโดยธนาคารโลก

เอกสารธนาคารโลกเห็นว่า การเงินแบบอิสลาม จะเสนอบริการทางการเงินตามกฎหมายอิสลาม บริการการเงินแบบอิสลามให้ความสำคัญแก่มิติด้านจริยธรรม สังคม และศาสนาของธุรกรรมทางการเงิน เพื่อที่จะส่งเสริมทรัพย์สินและความเป็นธรรมในสังคม บริการทางการเงินเหล่านี้ ไม่เพียงจำกัดอยู่ในธนาคารพาณิชย์ หากยังรวมถึงตลาดการเงิน ธุรกิจการประกัน และการเป็นตัวกลางทางการเงินโดยไม่มีดอกเบี้ย

หลักการการเงินแบบอิสลามตามเอกสารธนาคารโลก มีอยู่ 6 ประการด้วยกันคือ

1) การแบ่งความเสี่ยง ผู้ให้ทุนการเงินและผู้ประกอบการต่างร่วมแบกภาระความเสี่ยง และแบ่งปันทั้งกำไรและขาดทุนร่วมกัน

2) การเป็นวัตถุประสงค์ ธุรกรรมทางการเงินจะต้องทำให้เกิดเป็นจริงทางวัตถุในที่สุด (Material Finality) นั่นคือจะต้องเกี่ยวข้องกับธุรกรรมในภาคเศรษฐกิจแท้จริง เช่นการเกษตร อุตสาหกรรม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3) ความยุติธรรม การทำธุรกรรมทางการเงินจะต้องไม่ทำให้ผู้ที่ร่วมทำฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องเสียประโยชน์

4) การห้ามให้บริการการเงินแก่กิจกรรมที่เป็นบาป หรือไม่รับผิดชอบต่อสังคม เช่น การพนัน คาสีโน การผลิตแอลกอฮอล์ เป็นต้น

5) ห้ามดอกเบี้ย หรือการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ล่วงหน้า จุดประสงค์ของข้อห้ามนี้ก็เพื่อจะจำกัดการเงินที่มีหนี้สินเป็นฐาน (Debt-based Financing) ออกจากระบบเศรษฐกิจ

6) ห้ามความคลุมเครือและการฉ้อฉล (Gharar) จะต้องเปิดเผยข่าวสารทั้งหมด และจำกัดข่าวสารที่ไม่ได้สมมาตรในสัญญา Gharar เป็นสิ่งต้องห้ามในกฎหมายอิสลามรองจากริบาหรือดอกเบี้ยที่ห้ามขาด แต่ยอมให้เกิด Gharar ในบางกรณี แต่ในกรณีที่เกินเลยก็ห้าม มีการตีความ Gharar ที่เป็นข้อต้องห้าม เช่น การพนัน เนื่องจากนักพนันไม่รู้ผลของการพนัน การขายสินค้าที่ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบได้ การขายสินค้าที่ไม่มีการบอกรายละเอียดของสินค้า ขายสินค้าโดยไม่กำหนดราคาที่แน่นอน สุดท้ายจะต่อรอง ทำสัญญาโดยมีเงื่อนไขที่ไม่แน่นอน ไปจนถึงการขายของที่ให้ผู้ซื้อตรวจสอบสินค้าอย่างละเอียด

3.2 วิวัฒนาการของธนาคารอิสลาม 3 ช่วง

1) วิวัฒนาการธนาคารอิสลามช่วงเริ่มแรก (1963-1973)

ธนาคารอิสลามช่วงนี้ ริเริ่มขึ้นในฐานะกองทุนโดยภาคเอกชน เริ่มแรกในประเทศปากีสถาน ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 โดยเจ้าที่ดินใจบุญจำนวนหนึ่งบริจาคเงินเพื่อตั้งเป็นกองทุนให้กู้ยืมแก่ชาวนาในชนบทโดยไม่มีดอกเบี้ย แต่บางคนยังไม่ถือว่าเข้าเกณฑ์ธนาคารอิสลาม เพราะว่าเป็นเงินบริจาคที่ให้มาครั้งเดียว และผู้จัดการไม่ได้มีอำนาจบริหารจริง ขึ้นอยู่กับนายเงินผู้บริจาค ดังนั้น บางเอกสารถือว่าการทดลองตั้งกองทุนในอียิปต์ในปี 1963 ในฐานะเป็นกองทุนออมทรัพย์ชื่อ Mit Ghamr Saving Bank ว่าเป็นธนาคารอิสลามแห่งแรก ธนาคารนี้ใช้ความคิดธนาคารออมทรัพย์ของเยอรมนีผสมผสานกับหลักการธนาคารใช้ชนบทที่ยึดหลักค่านิยมอิสลาม กู้ยืมโดยไม่เสียดอกเบี้ย แต่ผู้กู้ยืมต้องมีบัญชีเงินฝากในธนาคาร การทดลองนี้ประสบความสำเร็จอย่างดี แต่ก็ประสบปัญหายุติลงในปี 1967 จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ในปี 1971 ก็ได้รื้อฟื้นขึ้นในนาม Nasser Social Bank ซึ่งถือว่าเป็นธนาคารอิสลาม เป็นธนาคารพาณิชย์ที่ไม่คิดดอกเบี้ยที่ตั้งในตัวเมืองเป็นครั้งแรก แม้ว่าจะไม่มีการอ้างถึงกฎหมายอิสลาม ในประเทศมาเลเซียก็มีการเคลื่อนไหวจัดตั้งกองทุนเพื่อผู้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ จะได้กู้ยืมเงินโดยปราศจากดอกเบี้ย มีการก่อตั้งบริษัทออมทรัพย์ผู้แสวงบุญ (Pilgrims Saving Corporation) ต่อมาารวมขึ้นเป็นคณะกรรมการจัดการกองทุนผู้แสวงบุญ (Pilgrims Management Fund Board) ในปี 1969 เป็นที่สังเกตในช่วงแรกนี้การดำเนินงานริเริ่มโดยภาคเอกชน และไม่ประกาศเปิดเผยว่าเป็นธนาคารอิสลาม

2) วิวัฒนาการธนาคารอิสลามช่วงเติบโต (1973-2001)

ในช่วงนี้เริ่มต้นจากกลุ่มประเทศอาหรับในโอเปกส์แดงกำลัง กดส่งน้ำมันแก่สหรัฐและพันธมิตร ทำให้ราคาน้ำมันพุ่งสูงอย่างรวดเร็ว ก่อความมั่งคั่งอย่างฉับพลันแก่ประเทศผู้ส่งออกน้ำมันโดยเฉพาะในตะวันออกกลาง เงินดอลลาร์น้ำมัน (Petrodollar) ได้หลั่งไหลเข้ามา ทำให้ประเทศเหล่านี้สามารถจัดการการเงินอย่างเป็นอิสระจากระบบการเงินโลกได้มากขึ้น การเงินการธนาคารอิสลามจึงเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง ในช่วงนี้มีการเคลื่อนไหวที่สำคัญได้แก่

ก) การก่อตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลาม การประกาศก่อตั้งเริ่มในปี 1973 ควบคู่กับการที่กลุ่มอาหรับไม่จ่ายน้ำมันให้แก่สหรัฐและพันธมิตร และสามารถเปิดดำเนินการได้ในเดือนตุลาคม 1975 ประเทศสมาชิกที่มีหุ้นส่วนสำคัญ ได้แก่ ซาอุดีฯ (ร้อยละ 24.8) คูเวต (ร้อยละ 12.3) ลิเบีย (ร้อยละ 10.0) อิหร่าน (ร้อยละ 8.7) อียิปต์ (ร้อยละ 8.6) ตุรกี (ร้อยละ 7.8) ยูเออี (ร้อยละ 7.0) รวม 7 ประเทศคิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 80 จัปตาประเทศมาเลเซียที่เพิ่มสัดส่วนทุนในธนาคารนี้เป็นกว่าร้อยละ 2 ธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลามมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เจดดาห์ ประเทศซาอุดีฯ ปัจจุบันมีประเทศสมาชิก 56 ประเทศ มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางสังคม

ของชุมชนมุสลิม ทั้งนี้โดยเป็นไปตามหลักกฎหมายอิสลาม ธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลามจึงกล่าวได้ว่าเป็นแบบอย่างและเป็นแกนหนึ่งของธนาคารอิสลาม

ข) ประเทศมุสลิม 3 ประเทศได้แก่อิหร่าน ปากีสถาน และชูดาน ได้จัดระบบการเงินของประเทศให้เป็นแบบอิสลามทั้งประเทศ การจัดการนี้ดำเนินอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีพื้นฐานจากเรื่องเศรษฐกิจ แต่ก็ดูมีแรงกระตุ้นที่ต่างกัน สำหรับ*ประเทศอิหร่าน*แรงกระตุ้นสำคัญน่าจะมาจากด้านศาสนา กล่าวคือหลังการปฏิวัติอิสลามปี 1979 ได้เริ่มมีการแปรรูปธนาคารเป็นของรัฐ การปรับโครงสร้างและการปรับองค์กร ซึ่งกว่าจะเสร็จโดยพื้นฐานก็กินเวลาถึงปี 1986 และทุกวันนี้ก็ยังคงมีการปรับด้านองค์กรอยู่ ส่วน*ประเทศปากีสถาน*นั้น แรงกระตุ้นมาจากการเมือง โดยรัฐบาลได้ประกาศในปี 1979 ที่จะให้ธนาคารในประเทศค่อยๆ ใช้หลักกฎหมายอิสลาม นั่นคือปลอดดอกเบี้ย เมื่อถึงปี 1983 ก็สำเร็จโดยพื้นฐาน แต่เนื่องจากความไม่แน่นอนทางการเมืองทำให้การพัฒนาไม่ราบเรียบ *ประเทศชูดาน*เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้การเงินแบบอิสลามทั้งประเทศ แรงกระตุ้นอาจมาจากพันธมิตรทางเศรษฐกิจ กล่าวคือในปี 1975 ชูดานได้เชิญผู้นำชาอูตียที่กำลังมั่งคั่งด้วยดอลลาร์น้ำมัน ให้เข้ามาจัดตั้งธนาคารอิสลามและค่อยๆ ทำให้ธนาคารแบบนี้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ

ค) การเคลื่อนไหวจัดตั้งธนาคารอิสลามในประเทศมุสลิมจำนวนมาก เช่น ที่ยูเออี คูเวต มาเลเซีย โดยเฉพาะที่มาเลเซียนั้นมีการออกกฎหมายธนาคารอิสลาม และจัดตั้งธนาคารอิสลามมาเลเซียขึ้นในปี 1983 ซึ่งถือกันว่าเป็นต้นแบบที่ดีของการจัดตั้งธนาคารไม่คิดดอกเบี้ยของประเทศอื่นๆ เนื่องจากดำเนินกิจการได้ผลดีมาก อนึ่ง ในช่วงเวลานี้ควรจับตาดูบังคลาเทศที่แยกเป็นอิสระจากปากีสถานในปี 1971 ได้มีการเคลื่อนไหวจัดตั้งธนาคารอิสลามอย่างคึกคักตั้งแต่ปี 1982 แต่ธนาคารที่รู้จักดีกลับได้แก่*ธนาคารกรามีน* (Grameen Bank) ซึ่งเป็นธนาคารชนบทให้เงินสินเชื่อขนาดเล็ก เริ่มต้นทดลองในปี 1976 ปลอยเงินกู้แก่คน 42 คนวงเงิน 27 ดอลลาร์สหรัฐ จนปัจจุบันได้ปล่อยกู้กว่า 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ผู้ก่อตั้งธนาคารได้แก่ ดร.มุฮัมมัด ยานูส ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพปี 2006 ร่วมกับธนาคารกรามีน เป้าหมายการให้กู้แก่คนยากจนที่ไม่มีหลักค้ำประกัน เป็นจำนวนเกือบ 7 ล้านคนเกือบทั้งหมดเป็นสตรี (OneWorld 221206) ธนาคารกรามีนมีลักษณะบางประการคล้ายกับการเงินอิสลาม นั่นคือ เน้นในเรื่องผลประโยชน์ทางสังคม การสร้างคุณธรรม ได้แก่ การลดทอนปัญหาความยากจน ดร. ยานูส เรียกกิจการนี้ว่าเป็นธุรกิจทางสังคม (Social Business) อย่างไรก็ตาม พบว่าการเงินอิสลามในปัจจุบันยังไม่ได้ให้บริการลงลึกแบบธนาคารกรามีน

3) ธนาคารอิสลาม - มุ่งสู่กระแสหลัก (2002-ปัจจุบัน)

ช่วงนี้ธนาคารอิสลาม ได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันการเงินคู่ขนานกับกระแสหลัก ในปลายปี 2002 ผู้ว่าการธนาคารกลางประเทศมุสลิม 8 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย อิหร่าน ชาอูตีย ปากีสถาน ชูดาน บาห์เรน และคูเวต ได้ร่วมกันตั้ง *คณะกรรมการบริการการเงินแบบอิสลาม* (Islamic Financial Services Board) ชุดใหม่ เพื่อกระตุ้นการให้และการส่งเสริมบริการการเงินที่สอดคล้องกับ

ความเชื่อแบบอิสลาม และเพื่อกำหนดกฎระเบียบและการตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น ยากต่อการฟอกเงิน (รวมทั้งความห่วงใยของตะวันตกเรื่องเงินที่จะรั่วไหลไปสู่กลุ่มหัวรุนแรง) (ปีพ.ศ. 031102)

4. ธนาคารอิสลาม: สถานการณ์และแนวโน้ม

4.1 สถานการณ์ทั่วไป

1) ธนาคารอิสลามอาจแบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ (1) **ธนาคารอิสลามในประเทศมุสลิมบางประเทศ** ได้แก่ อิหร่าน ปากีสถานและชูดาน ที่เป็นแบบอิสลามทั้งระบบ (2) **ธนาคารหรือการเงินแบบอิสลามในประเทศมุสลิมจำนวนมากที่ดำเนินควบคู่ไปกับธนาคารแบบธรรมดา** บ้างตั้งขึ้นต่างหาก บ้างเป็นแผนกในธนาคารธรรมดา อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่าแม้ในประเทศมุสลิม ก็ยังมีบางประเทศไม่สนับสนุนธนาคารอิสลาม อย่างเช่น ลิเบีย และโมร็อกโก ที่ไม่ออกใบอนุญาตให้ตั้งธนาคารอิสลาม และบางประเทศ เช่น อียิปต์ แอลจีเรีย และตูนิเซีย แม้จะยอมให้มีการตั้งธนาคารอิสลาม แต่ก็ไม่ได้สนับสนุนจริงจัง ขณะที่บาห์เรน และมาเลเซีย รัฐบาลให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ประเทศซาอุดีมีสัดส่วนธนาคารอิสลามเมื่อเทียบกับธนาคารทั่วไปสูงที่สุดในหมู่รัฐอ่าวอาหรับ คือตกจากร้อยละ 30 ขณะที่รัฐอ่าวอาหรับอื่นอยู่ระหว่างร้อยละ 10-20 ประเทศมาเลเซียอยู่จากร้อยละ 10 บางแห่งจาวาร้อยละ 12 (3) **ธนาคารอิสลามในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม** บ้างตั้งขึ้นต่างหาก เช่น ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย บ้างตั้งขึ้นในธนาคารธรรมดา เช่น ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ในตะวันออกกลาง เป็นที่สังเกตว่าอังกฤษ และ สวิตเซอร์แลนด์ ที่มีกิจการธนาคารครอบคลุมทั้งโลกสนับสนุนธนาคารอิสลาม ขณะที่ประเทศฝรั่งเศสไม่สู้ไวใจเชื่อถือนัก ในประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ เช่น ไนจีเรียและอินเดีย ก็ไม่ได้สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารอิสลาม

2) **ธนาคารอิสลามส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก** ดังนั้นจึงขาดความได้เปรียบจากเศรษฐกิจทางขนาด

3) **ธนาคารหรือสถาบันการเงินแบบอิสลามที่ใหญ่ที่สุด 10 อันดับแรก พบว่าอยู่ในประเทศอิหร่านถึง 4 แห่ง อยู่ในเยเมน 2 แห่ง อยู่ในซาอุดีฯ คูเวต มาเลเซีย และบาห์เรนทีละ 1 แห่ง** แต่ธนาคารอิสลามใหญ่ที่สุดเป็นของซาอุดีฯ นำจึบตามาเลเซียที่มีธนาคารอิสลามใหญ่เป็นอันดับที่ 8 (ข้อมูลในปี 2003)

4) **การเงินแบบอิสลามส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องการค้าและการเช่า มากกว่าธนาคารทั่วไปที่ให้กู้ยืม** ดังนั้น บางคนเห็นว่าไม่ควรใช้คำว่าธนาคาร หากควรเรียกว่าบริษัทการค้าและการเช่ามากกว่า และนักวิชาการมุสลิมบางคนเห็นว่าอิสลามกับธนาคารไปด้วยกันไม่ได้ บางประเทศ เช่น คูเวตจึงเรียกว่าอาคารการเงิน ไม่ใช่ธนาคาร

5) ในปี 2005 ประเมินว่ามีสถาบันการเงินอิสลามกว่า 270 แห่งในกว่า 40 ประเทศ อุตสาหกรรมการเงินการธนาคารอิสลามทั่วโลกมีมูลค่าราว 300,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ บางแห่งให้

ตัวเลขสูงถึง 500,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไม่ว่าจะเป็นตัวเลขใดก็ล้วนสูงกว่าจีดีพีของประเทศไทยเป็นอันมาก และกิจการนี้มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 10-15 ต่อปี

6) การเงินแบบอิสลามอาจแบ่งหมวดหมู่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ (1) **อียาเราะ** (Ijara) การเช่า เป็นสัญญาที่ธนาคารทำไว้เพื่อซื้อและให้เช่าอุปกรณ์ที่ถูกค่าต้องการโดยต้องเสียค่าเช่า (2) **Ijara-wa-iqtina การเช่าซื้อ** คล้ายกับอียาเราะ แต่ถูกค่าสัญญาว่าจะซื้ออุปกรณ์นั้นเมื่อสิ้นสัญญาตามราคาที่กำหนดไว้ ซึ่งเหมาะสำหรับการซื้อบ้านและที่อยู่อาศัย (3) **มุดอรอบะห์** (Mudarabah) การลงทุนแบ่งกำไร-ขาดทุน เป็นการลงทุนในโครงการ โดยฝ่ายที่เกี่ยวข้องทำสัญญาแบ่งผลกำไรระหว่างฝ่ายที่ลงทุนทางการเงิน และฝ่ายที่ลงแรงในทางธุรกิจ การตกลงอาจเป็นแบบถูกค่าจัดเงินทุนให้ ธนาคารจัดการกับกองทุน หรือธนาคารจัดหาเงินทุน ถูกค่าจัดการเรื่องธุรกิจ แล้วแบ่งผลกำไรกันตามสัดส่วนที่ตกลงกันไว้ในสัญญา (4) **มูรอบะฮะ** (Murabaha) การจองซื้อ เป็นสินเชื่ออุปโภคบริโภคปลอดดอกเบี้ย เป็นการซื้อสินค้าที่จัดส่งให้ทันที โดยธนาคารเป็นผู้ซื้อ กำหนดราคาสินค้าซึ่งจะบอกค่าใช้จ่ายและกำไรไว้ เงินก้อนจ่ายภายหลัง (5) **มุซาระกะห์** (Musharakah) การร่วมลงทุน หุ้นส่วนการลงทุนซึ่งอาจจะมี 2 ฝ่ายหรือมากกว่าก็ได้ แต่ละฝ่ายลงทุนทั้งเงินและแรงงาน กำหนดการแบ่งกำไรไว้ล่วงหน้า และการขาดทุนกำหนดตามเงินลงทุน (6) **การขายสินค้าด้วยการจองซื้อ** (Istisnaa - **อิสติสนาอะฮ์**) เป็นการทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรืออุปกรณ์ ซึ่งมีทั้งแบบที่จ่ายเงินล่วงหน้า ส่งของภายหลัง และจ่ายเงินและส่งของภายหลัง ใช้มากในกรณีสร้างบ้าน โรงงาน สร้างสะพาน ถนน เป็นต้น (ปีซีซี 290605, ญรัญ มะลูลีม, ธนาคารอิสลาม: กรณีศึกษา มาเลเซีย, ธนาคารแห่งประเทศไทย)

7) **บัญชีเงินฝากในธนาคารอิสลามประกอบด้วย 3 บัญชีหลัก** ได้แก่ บัญชีกระแสรายวัน บัญชีออมทรัพย์ และบัญชีลงทุน

8) **การปฏิบัติงานในธนาคารอิสลามในบางด้านไม่ต่างกับธนาคารทั่วไป** นั่นคือ ในการพิจารณาโครงการหรือการให้สินเชื่อ ก็เริ่มต้นโดยคิดคำนวณความเป็นไปได้ กำไรและผลตอบแทน ส่วนที่ต่างก็คือเมื่อเห็นว่าเป็นไปได้จึงพิจารณาในแง่ของกฎหมายอิสลามว่าอนุญาตให้ทำได้หรือไม่

9) **ธนาคารอิสลามต้องการผู้เชี่ยวชาญ 2 ด้าน** ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายอิสลาม และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินการธนาคาร ซึ่งมักไม่สามารถอยู่ในคนเดียวกัน คณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายอิสลามก็มักไม่เข้าใจสภาพและการปฏิบัติในการเงินโลกที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินการธนาคารก็มักไม่รู้สึกซึ่งเกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม มีความพยายามในการสร้างบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยที่รู้ทั้ง 2 ด้านในมาเลเซีย แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก นับเป็นปัญหาลำคัญอย่างหนึ่งต่อการขยายตัวของธนาคารอิสลาม

ประเทศตะวันตกที่สนใจเรื่องธนาคารอิสลาม ที่สำคัญ ได้แก่ อังกฤษและสวิตเซอร์แลนด์ ขณะที่สหรัฐก็เริ่มให้ความสนใจเพิ่มขึ้น แม้เกิดกรณีวินาศกรรม 11 กันยายน 2001 เนื่องจากสหรัฐมีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลก และเข้าไปมีอิทธิพลสูงมากในตะวันออกกลาง จึงควรติดตามความเคลื่อนไหว

ในสหรัฐเป็นพิเศษ ในที่นี้จะยกตัวอย่าง กรณีมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ที่ได้ตั้งสถาบันศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามและการเงินการธนาคาร ได้จัดการประชุมว่าด้วยการเงินอิสลาม ครั้งที่ 7 เมื่อเดือนเมษายน 2006 หัวข้อ “การบูรณาการการเงินแบบอิสลามเข้ากับกระแสหลัก: การกำกับ การทำให้เป็นมาตรฐานและความโปร่งใส” (Integrating Islamic Finance in the Mainstream: Regulation, Standardization and Transparency) ในที่ประชุมมีการชี้ให้เห็นว่า ผู้กำกับระบบการเงินของสหรัฐสนใจในการเงินแบบอิสลามมากขึ้น โดยธนาคารกลางสหรัฐได้จัดประชุมว่าด้วยธนาคารอิสลามในสหรัฐขึ้นในเดือนมีนาคม 2006 นอกจากนี้ ยังมีธนาคารและสถาบันการเงินเปิดใหม่หลายแห่งที่ให้บริการการเงินแบบอิสลามทั่วโลก และยังมีศูนย์การเงินหลายแห่งเปิดที่กาตาร์ บาห์เรน และดูไบ ที่มีแผนกให้บริการการเงินแบบอิสลาม และมีการจัดตั้งศูนย์การวิจัยหลายแห่ง เช่น ธนาคารนาเครา (Bank Negara) ที่มาเลเซีย และศูนย์อิสลามศึกษาแห่งออกซ์ฟอร์ด

การประชุมครั้งนี้ มุ่งหาคำตอบที่จะทำให้การเงินแบบอิสลามเป็นแบบสากลมากขึ้น มีกฎระเบียบ การกำกับดูแล มาตรฐานและความโปร่งใสเป็นที่ยอมรับ ทั้งยังสามารถปฏิบัติได้จริงในโลกการเงินที่มีความซับซ้อนและมีสินค้าหรือบริการหลากหลายมากขึ้น

ผู้ร่วมการประชุมที่สำคัญ เช่น อันวาร์ อิบราฮิม ซึ่งเคยเป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงการคลังประเทศมาเลเซีย และเป็นผู้ปาฐกถาำของการประชุม ได้เน้นให้เห็นว่าเงินแบบอิสลาม ไม่ควรเพียงทำให้เป็นไปตามกฎหมายอิสลามเท่านั้น หากยังควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายสำคัญ (Al maqasid) ของกฎนี้ด้วย ซึ่งควรจะเปิดกว้างให้เข้าไปในกระแสธุรกิจของโลก เขาเน้นหลักการ “การแบ่งกำไร-ขาดทุน” ว่าจะเป็นหลักการที่ดีกว่าการให้สินเชื่อ

หลังการปาฐกถาำ มีการอภิปรายและบรรยาย เช่น การอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการที่หน่วยงานรัฐและสถาบันกำกับดูแลจัดการกับการเงินแบบอิสลามทั้งในอดีตและปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไข มีการอภิปรายที่น่าสนใจในหัวข้อ “การทบทวนหลักการกฎหมายอิสลาม” (Revisiting Shari’a Principle) ซึ่งต้องใช้ความรู้ทั้งการศาสนาและการบริหารจัดการ เพื่อตอบประเด็นปัญหาจำนวนมากที่เกิดขึ้นในท่ามกลางการปฏิบัติ เช่นประเด็นปัญหาข้อห้าม “การขาย 2 ครั้งในที่เดียว” จะรวมไปถึงการทำสัญญาหลายฝ่ายในการทำธุรกรรมการขายครั้งเดียวทุกอย่างหรือไม่ เพราะว่าการปฏิบัติแบบนี้นิยมทำกันอย่างแพร่หลายในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งก็ไม่ได้มุ่งเพื่อการหาดอกเบี้ย หัวข้อการประชุมสุดท้ายเป็นการสัมมนาว่าด้วยเรื่อง “พัฒนาการใหม่ในการเงินแบบอิสลาม” มีการพูดถึงเรื่องตั๋วเงินหรือพันธบัตรอิสลาม (Sukuk) ที่กำลังเติบโตขึ้นว่าควรปฏิบัติอย่างไร

ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ เป็นของผู้บริหารระดับสูงฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกลุ่มซิตี้แบงก์ (Citigroup) ได้กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ “ทางข้างหน้าสำหรับการเงินอิสลาม” เขาได้เสนอส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของการเงินอิสลามในอนาคต 10 ประการด้วยกันได้แก่ (1) จะต้องมีความมาตรฐานที่กว้างขวางเป็นที่ยอมรับทั่วไปได้มากขึ้น มีการกำกับที่มีบรรทัดฐาน (2) เพิ่มความโปร่งใส (3) ทำให้

กระบวนการตัดสินใจของคณะกรรมการกฎหมายอิสลามกระชับขึ้น (4) เร่งกระบวนการออกใบอนุญาต (5) ขยายวงไปสู่วงกว้างที่ไม่ใช่มุสลิมด้วย (6) กระตุ้นให้รัฐบาลแสดงบทบาทมากขึ้นในการส่งสัญญาณว่าจะสนับสนุนการลงทุนแบบอิสลาม (ข้อนี้เป็นจริงสูงในสหรัฐ) (7) มีสภาพคล่องสูงขึ้น (8) แก้ไขปัญหาที่คนริเริ่มต้องเสียเปรียบ โดยให้รัฐบาลมีบทบาทมากขึ้น (ข้อนี้เป็นจริงสูงในสหรัฐ) (9) มีนวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่อง (10) เพิ่มบทบาทของธนาคารต่างประเทศในการริเริ่มตั้งการเงินแบบอิสลาม

อนึ่ง ความสนใจเรื่องธนาคารอิสลามในสหรัฐนอกจากเป็นด้านธุรกิจแล้ว ยังปรากฏว่าทางการสหรัฐสนใจเรื่องนี้ในการหว่านเกรงว่า การเคลื่อนย้ายเงินของธนาคารอิสลามที่ไม่โปร่งใส อาจนำมาใช้เพื่อการก่อการร้ายสากลได้

4.2 แนวโน้มที่สำคัญ

1) ธนาคารอิสลามเติบโตด้วยเหตุปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (ก) การเป็นอิสระจากอิทธิพลตะวันตก (ข) การขยายตัวทางเศรษฐกิจพร้อมกับการขยายตัวทางประชากร (ค) ความมั่งคั่งจากน้ำมัน (ง) ความสำคัญในอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมที่เพิ่มขึ้น (จ) ความสามารถทางการค้าและการลงทุน หากเหตุปัจจัยนี้ดำเนินต่อไป ธนาคารอิสลามก็น่าจะขยายตัวสูงต่อไปในอนาคตอันใกล้

2) การทำให้มีมาตรฐานและโปร่งใส มีความพยายามอย่างสูงที่จะทำให้ธนาคารอิสลามมีมาตรฐานและโปร่งใสในเวลาที่รวดเร็ว เพื่อให้เทียบเคียงกับธนาคารทั่วไปที่มีประวัติดำเนินการมาหลายร้อยปี

3) วิสวกรรมทางการเงิน การคิดสินค้าใหม่ขึ้น ซึ่งสามารถทำได้ง่ายเนื่องจากเพิ่งเริ่มต้น

5. ธนาคารอิสลามในประเทศไทย

ธนาคารอิสลามในประเทศไทยนั้น เพิ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับประเทศฟิลิปปินส์ โดยมีเหตุผลของการจัดตั้งว่า “ปัจจุบันการประกอบธุรกิจทางการเงินในระบบสถาบันการเงินโดยทั่วไป ผูกพันอยู่กับระบบดอกเบี้ย อันขัดหรือแย้งกับหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งห้ามมิให้ดำเนินธุรกิจทางการเงินที่ผูกพันกับดอกเบี้ย จึงสมควรจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยขึ้น เพื่อประกอบธุรกิจทางการเงินและประกอบกิจการอื่นให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งจะสนับสนุนการระดมเงินออมและการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ”

ตามกฎหมายนี้กำหนดทุนเรือนหุ้นของธนาคารไว้หนึ่งพันล้านบาท ให้ธนาคารขายหุ้นให้แก่กระทรวงการคลังหรือบุคคลอื่น กระทรวงการคลังซื้อหุ้นของธนาคารได้ตามจำนวนที่เห็นสมควร แต่จะต้องไม่เกินร้อยละสี่สิบเก้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของธนาคาร เพื่อประกอบการธุรกิจทางการเงินที่ไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย และประกอบกิจการอื่น ได้แก่ 1) รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ 2) รับฝากเงินเพื่อการลงทุน 3) ทำธุรกิจเงินตราต่างประเทศของธนาคาร 4) ออก ขาย ซื้อ ซื้อมด หรือรับช่วง

ซื้อลดตราสารทางการเงินหรือรับโอนสิทธิเรียกร้องของผู้รับประโยชน์ในตราสารนั้น 5) ให้ยืมหรือบริการทางการเงินในรูปแบบอื่นที่เป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่น ในด้านธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ 6) รับประกันความเสี่ยงเชิงพาณิชย์ ในการลงทุนของผู้ลงทุนไทยในต่างประเทศ 7) เรียกเก็บส่วนลด ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่นๆ อันเนื่องมาจากการให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลด การค้าประกันและการให้บริการอื่น 8) การจัดการบัญชีภาค 9) เป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ โดยได้รับค่านายหน้าหรือบำเหน็จเป็นการตอบแทนในการค้า 10) เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการจัดหาเงินให้ยืมหรือเงินลงทุนให้แก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรือการจัดการให้ยืมหรือการลงทุนแก่กิจการดังกล่าว 11) กิจการอันพึงเป็นงานธนาคารตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง 12) กิจการอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ เกี่ยวเนื่อง หรือสนับสนุนการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธนาคารตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้การดำเนินกิจการของธนาคารข้างต้นจะต้องไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม

กฎหมายจัดตั้งธนาคารอิสลามนี้ มีหลายมาตรามาจากรูปแบบการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ทั่วไป แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการตามหลักการศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ได้แบบจากธนาคารอิสลามของมาเลเซีย (จรัญ มะลูลีม, ธนาคารอิสลาม: กรณีศึกษา มาเลเซีย)

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย มีขนาดเล็ก ยอดเงินฝากและยอดให้สินเชื่อไม่มาก ผลประกอบการอยู่ในภาวะขาดทุนต่อเนื่อง รวมยอดราว 400 ล้านบาท มีรายงานข่าวว่าฝ่ายบริหารได้วางแผนขยายขนาดและบริการในทุกด้าน ทางด้านเงินทุนให้เพิ่มทุนเพิ่มทุน 21,500 ล้านบาทในระยะใกล้ โดยมีความเชื่อว่าจะได้พันธมิตรนำลงทุนจากตะวันออกกลาง การขยายการปล่อยสินเชื่อจาก 9,400 ล้านบาทในปี 2549 เป็น 24,000 ล้านบาทในปี 2550 และจะระดมเงินฝากให้ได้ 14,000 ล้านบาท พร้อมกับการขยายสาขาและตู้เอทีเอ็ม ซึ่งหวังด้านดีว่าจะสามารถแก้ไขการขาดทุนสะสมได้ในปี 2551 การปล่อยสินเชื่อเน้นแก่รายย่อย (โพสต์ทูเดย์ 030150 ผู้จัดการ 020150) ซึ่งมีส่วนซ้อนกับธนาคารออมสิน อนึ่ง ในเมืองไทยยังมีธนาคารแบบอิสลามอีกแห่ง ได้แก่ กรุงไทยอิสลาม

ทิศทางในการหาพันธมิตรที่มีความเชี่ยวชาญและเงินทุนเพื่อให้กิจการของธนาคารอิสลามดำเนินไปด้วยดีน่าจะเป็นการถูกต้อง

6. บทลงท้าย : สู่เศรษฐกิจฮาลาล

มีนักบริหารชั้นนำชาวมุสลิมบางคนเห็นว่า “ธุรกิจฮาลาลซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจกว้างขวาง ตั้งแต่การทำฟาร์มจนถึงโรงงานและการแปรรูปอาหาร จากการขายอาหารแฉงลอยไปจนถึงการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างประเทศ จากการผลิตรถไฟจนถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมเหล่านี้ต้องพึ่งตลาดการเงินที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรม อุตสาหกรรมการเงินและการธนาคารแบบอิสลาม จะเข้ามาเป็นพันธมิตรโดยธรรมชาติกับกิจกรรมฮาลาล” (Kamarul Aznam,

Halal+Islamic Fiance = Halal Economy?, The Halal Journal,110806) มีบางคนเรียกชื่ออื่นว่า “เศรษฐกิจกฎหมายอิสลาม” (Shariah Economy) หรืออาจเรียกย่อว่า “เศรษฐกิจแบบอิสลาม” แต่แนวคิดนั้นคล้ายกัน

ในปัจจุบันกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจแบบอิสลามได้บังเกิดขึ้นแล้ว และกำลังเติบโตในอัตราสูง ขณะนี้เศรษฐกิจแบบอิสลามได้ขึ้นมาคู่ขนานและเป็นทางเลือกแก่ระบบตลาดแบบทุนนิยม เมื่อพิจารณาถึงแนวรบด้านต่างๆ ที่พันธมิตรตะวันตกปะทะกับโลกมุสลิม ทั้งทางด้านการทหาร การเมือง การทูต สงครามข้าวสาร วัฒนธรรม เศรษฐกิจการเงิน ซึ่งดูยังไม่ยุติลงได้ง่าย ทำให้คาดคิดว่าเศรษฐกิจแบบอิสลามน่าจะเป็นคู่แข่งสำคัญกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตะวันตก การขับเคลื่อนนี้จะเข้ามาแทนที่การต่อสู้ระหว่างระบบทุนนิยมกับสังคมนิยมในช่วงสงครามเย็น ผลักดันให้โลกก้าวสู่ห้วงเวลาใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และผลของมันก็ยากที่จะทำนาย

บรรณานุกรม

Ariff, Mohamed. **Islamic Banking: Evolution.**

<http://www.islamicity.com/finance/IslamicBanking_Evolution.asp> Retrieved 19 Dec 2006.

Ariff, Mohamed. "Islamic Bankig" **Asian-Pacific Economic Literature** Vol.2, No.2 (September 1988), pp. 46-62

<http://www.usc.edu/dept/MSA/economics/islamic_banking.html> Retrieved 20 Dec 2006.

Aznam, Kamarul. "Halal + Islamic Finance = Halal Economy?" **Halal Journal, the** (Aug 11, 2006)

<http://www.halaljournal.com/artman/publish_php/printer_881.php> Retrieved 13 Nov 2006.

Bachmann, Helena. "Banking of faith" **Time Europe** (December 8, 2002)

<<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,901021216-397477,00.html>> Retrieved 30 Dec 2006.

Bank-Wikipedia, the free encyclopedia. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Bank>> Retrieved 11 Jan 2007.

Creating an Islamic Microfinance Model-The missing dimension.

<<http://www.dinarstandard.com/finance/MicroFinance111806.htm>> Retrieved 7 Jan 2007.

Dinar Standard. **The 2005 DS100: Top 100 companies of the muslim world.**

<<http://www.dinarstandard.com/rankings/ds100/index.html>> Retrieved 19 Dec 2006.

Economic aspects of Islam. <<http://www.mideasti.org/indepth/islam/economics.thm>> Retrieved 19 Dec 2006.

Economic Policy and straegic department, Islamic Development Bank. **Islamic Development Bank Group in Brief.** <http://www.isdb.org/english_docs/idb_home/IDBGroupInBrief_2006.pdf> Retrieved 8 Dec 2006.

Gafoor, A.L.M. Abdul. **Interest, Usury, Riba and the operational costs of a bank.**

<<http://users.bart.nl/~abdul/article4.html>> Retrieved 8 Dec 2006.

Gafoor, A.L.M. Abdul. **Mudaraba-based Investment and Finance.** <<http://users.bart.nl/~abdul/article2.html>> Retrieved 8 Dec 2006.

Gafoor, A.L.M. Abdul. **Riba-free Commercial Banking.** <<http://users.bart.nl/~abdul/article3.html>> Retrieved 8 Dec 2006.

Gafoor, Abdul, A.L.M. **Islamic Banking and Finance: Another Approach.**

<<http://users.bart.nl/~abdul/book4ft.html>> Retrieved 8 Dec 2006.

Gafoor, Abdul, A.L.M. **Islamic Banking.** <<http://users.bart.nl/~chap4.html>> Retrieved 8 Dec 2006. (Chapter 4 of the book **Interest-free commercial banking** by Gafoor, Abdul, A.L.M, 1995)

Glantz, Aaron. "Richest 2 percent own half the world's wealth." **OneWorld** (December 22, 2006)

<<http://www.commondreams.org/headlines06/1222-04.htm>> Retrieved 25 Dec 2006.

Islamic Bank Bangladesh Limited. **Concept and ideology : Evolution of Islamic Banking.**

<http://www.islamibankbd.com/page/ih_1.htm> Retrieved 8 Jan 2007.

"Islamic banking and finance #8." **Islamic banking and finance.**

<<http://islamicbankingandfinance.com/islamicbankingandfinance/index.html>> Retrieved 30 Dec 2006.

Islamic Banking-Wikipedia the free encyclopedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_banking> Retrieved 4 Dec 2006.

Islamic Development Bank-Wikipedia the free encyclopedia.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_Development_Bank> Retrieved 7 Jan 2007.

Islamic Finance Project. **Seventh Harvard University Forum on Islamic Finance.** (held on April 22-23, 2006)

<http://ifttest.law.harvard.edu/ifphtml/index.php?news_id=92> Retrieved 30 Dec 2006.

Islamic Finance World North America 2007. <<http://www.terrapinn.com/2007/IFWNA/>> Retrieved 30 Dec 2006

Kent, Jonathan. "Muslim countries agree bank watchdog." **BBC News** (November 3, 2002)

<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/2393685.stm>> Retrieved 30 Dec 2006.

Levene, Tony. "Banks meet the demands of UK's 1.8m Muslims." **Guardian** (April 2, 2005.)

<<http://money.guardian.co.uk/print/0,,5160817-116320,00.html>> Retrieved 30 Dec 2006.

"Musharakah Attraction, the" **Halal Journal, the** (Oct 1, 2006)

<http://www.halaljournal.com/artman/publish_php/printer_1005.php> Retrieved 13 Nov 2006.

"Muslims join the financial mainstream : More banks offer loans that obey sharia law, say Helen Monks."

Guardian (March 6, 2005) <<http://money.guardian.co.uk/print/0,,5141390-116320,00.html>> Retrieved 30 Dec 2006.

Principle of Islamic Banking <<http://www.usc.edu/dept/MSA/economics/nbank1.html>> Retrieved 16 Nov 2006.

"Q&A: Islamic finance" **BBC News** (Jun 29, 2006) <<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/->

[2/hi/business/3548656.stm](http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/business/3548656.stm)> Retrieved 30 Dec 2006.

Qorchi, Mohammed El. "Islamic Finance Gears Up." **Finance & Development.** (December 2005)

<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2005/12/qorchi.htm>> Retrieved 30 Dec 2006.

Reszat, Beate. **Islamic banking in Asia.**

<http://www.hwwa.de/Projekte/luD_Schwerpunkte/IDSPs/Asia_Gateway/Islamic%20Banking%20in%20Asia.htm> Retrieved 20 Dec 2006.

Retrieved 20 Dec 2006.

Shameen, Assif. "Islamic Bank: A Novelty No Longer" **Business Week Online** (August 8, 2005)

<http://www.businessweek.com/magazine/content/05_32/b3946141_mz035.htm>

Shikoh, Rafi-uddin. **Corporate islamic finance: the good news and the bad news.**

<<http://www.dinarstandard.com/finance/CorporateIF071505.htm>> Retrieved 13 Jan 2007.

Siddiqui, Shahid Hasan. **Islamic Banking: True mode of financing.** <http://www.islamic-bankig.com/ibanking/ibanking_aom/sh_siddiqui.php>

Retrieved 19 Dec 2006.

Smillie, Susan and Osborne, Hilary. "Q&A: Islamic finance" **Guardian Unlimited** (June 13, 2006)

<<http://money.guardian.co.uk/print/0,,5127470-116320,00.html>> Retrieved 30 Dec 2006.

"State bank of Pakistan – The central bank" <<http://www.sbp.org.pk/ibd/faqs.asp>> Retrieved 8 Jan 2007.

Warde, Ibrahim. **The prophet and the profits: Islamic Finance.**

<<http://mondediplo.com/2001/09/09islamicbanking>> Retrieved 30 Dec 2006.

World Bank. **What is Islamic Finance?**

<<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTFINANCIALSECTOR/EXTISLAMF/0,,contentMDK:21014217~menuPK:2819525~pagePK:210058~piPK:210062~theSitePK:399996,00.html>>

Retrieved 30 Dec 2006.

World Institute for Development Economics Research of the United Nations University. **Pioneering study shows richest two percent own half world wealth.** Press Release December 5, 2006.

<<http://www.globalpolicy.org/soecon/inequal/2006/1206unupress.pdf>> Retrieved 30 Dec 2006.

จรัญ มะลูลีม. **ธนาคารอิสลาม: กรณีศึกษามาเลเซีย.**

<<http://www.muslimthai.com/contentFront.php?option=content&category=25&id=484>> ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2550.

เชคริฎอ อะหมัด สมะดี. **คำตัดสินของอิสลามต่อระบอบดอกเบี้ย.**

<<http://www.muslimthai.com/contentFront.php?option=content&id=759>> ค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2549.

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย <<http://e-fpo.fpo.go.th>> ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2549.

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545, พระราชบัญญัติ.

<http://www.muslimcampus.com/article_read.php?cat=Islamic&column=law&id=707> ค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2549.

นัจญมะหุ บินติมุคต็าร. **การกำหนดราคาสินค้าในทัศนะอิสลาม**

<<http://www.thaiislamic.com/articlesshow.asp?kind=3&ID=%2033001>> ค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2549.

ศาสดามุฮัมมัดกับแบบอย่างทางเศรษฐกิจ

<<http://www.muslimthai.com/contentFront.php?option=content&category=37&id=367>> ค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2549.

อรรอปิฎาะห์. **ชะกาดเงินเดือนและรายได้.** <<http://www.thaiislamic.com/articlesshow.asp?kind=3&ID=3302>> ค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2549.

อิสลามกับการกำจัดดอกเบี้ยทุกรูปแบบ. <<http://www.thaiislamic.com/articlesshow.asp?kind=14&ID=142011>> ค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2549.

ประมวลข่าวสถานการณ์และความเคลื่อนไหว

พฤศจิกายน 2549

สถานการณ์การเมืองในตะวันออกกลาง

1. สรุปสถานการณ์และความเคลื่อนไหวทั่วไป

สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางการเมือง ในภูมิภาคตะวันออกกลางและภาคเหนือแอฟริกา (MENA) ในช่วงเดือน พ.ย. 2006 มีประเด็นที่น่าจับตามองต่อไปนี้

ภายหลังจากที่ผลการเลือกตั้งกลางเทอมเมื่อวันที่ 7 พ.ย. ออกมา ปรากฏว่า พรรคเดโมแครตสามารถครองเสียงข้างมากในรัฐสภาทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งนักวิเคราะห์การเมืองชี้ว่า ผลการเลือกตั้งคือตัวชี้ทิศทางนโยบายตะวันออกกลางของสหรัฐ เพราะจุดยืนสำคัญข้อหนึ่งของเดโมแครตเกี่ยวกับการทำสงครามในอิรักคือการให้ทหารสหรัฐถอนกำลังออกจากอิรัก นายโดนัลด์ รัมสเฟลด์ ประกาศลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีกลาโหมในวันที่ 8 พ.ย. ทันทีหลังผลการเลือกตั้งออกมาชัดเจน และ ปธน. บุชประกาศแต่งตั้งอดีต ผอ. องค์การ ซีไอเอ โรเบิร์ต เกตส์ ขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และต่อมา เราได้เห็นการปรับเปลี่ยนท่าทีของบุคคลระดับนำ โดยเฉพาะบนเวทีการทูตและบนโต๊ะเจรจาของบรรดาผู้เล่นสำคัญๆ ในเวทีการเมืองตะวันออกกลาง เช่น การเคลื่อนไหวของ **นายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์** ของอังกฤษ ในระยะหลังพยายามเบนไปในทิศทางประนีประนอมกับทุกฝ่ายมากขึ้น และพยายามโน้มน้าวผู้นำสหรัฐให้หันมาดำเนินนโยบายแบบเดียวกับตน ด้าน **นายกรัฐมนตรีนโกลเมร์** ของอิสราเอล ในช่วงปลายเดือน พ.ย. เริ่มเอียงถึงเรื่องการแลกเปลี่ยนตัวนักโทษเพื่อหันหน้ามาเจรจาสันติภาพกับปาเลสไตน์ใหม่ ส่วน **อิรัก นายกรัฐมนตรีมาลิกิ** เรียกร้องต่อทางการสหรัฐให้กองกำลังของรัฐบาลอิรักเข้าควบคุมพื้นที่ที่กองกำลังสหรัฐปิดล้อมเอาไว้มากขึ้น และแสดงความไม่พอใจที่สหรัฐดำเนินการโดยข้ามหน้าตนไปในหลายเรื่อง รวมทั้งในเรื่องกำหนดการถอนทหารออกจากอิรัก

นอกจากนั้น ในช่วงเดือน พ.ย. มีข่าวที่แสดงถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในภูมิภาคตะวันออกกลาง นั่นคือ ข่าวการเจรจาสันติภาพระหว่างอิหร่าน ซีเรีย และอิรัก ตามมาด้วยข่าวการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างอิรักกับซีเรียในวันที่ 21 พ.ย. และในวันที่ 27 พ.ย. ข่าวการเดินทางเยือนอิหร่านของ **ประธานาธิบดีญาลาล ตาลาบานี** แห่งอิรัก และตามมาด้วยการประชุมเพื่อหารือประเด็นผลประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศของอิรักและอิหร่านในวันที่ 29 พ.ย. ขณะเดียวกัน ในปาเลสไตน์ มีข่าว **นายกรัฐมนตรีนโกลเมร์ ฮานีเยห์** แห่งพรรคฮามาส ประกาศพร้อมจะลงจากตำแหน่งถ้าหากจะช่วยให้สามารถยุติการคว่ำบาตรจากพันธมิตรตะวันตก ซึ่งอาจสามารถจะนำไปสู่การตกลงกับกลุ่มฟาตห์ของประธานาธิบดีอับบาส เพื่อจัดตั้งรัฐบาลที่เป็นเอกภาพแห่งชาติขึ้นได้ในปาเลสไตน์ โดยให้บุคคลที่ไม่สังกัดกลุ่มใดขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และข่าววันที่ 14 พ.ย. รายงานว่า ได้มีการเสนอตัวผู้ที่เป็นแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของปาเลสไตน์ คือ **นายโมฮัมเหม็ด ชุเบอีร์** วัย 60 ปี อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยอิสลามแห่งกาซา และไม่สังกัดกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มติดอาวุธใดๆ

อย่างไรก็ตาม แม้บนเวทีทางการทูตจะมีการเปลี่ยนแปลงท่าทีอยู่บ้าง แต่บนเวทีด้านการทหารและอื่นๆ ในตะวันออกกลางช่วงนี้ เรายังได้เห็นความเคลื่อนไหวโดยใช้ความรุนแรงเป็นระยะๆ เช่น

สถานการณ์ในปาเลสไตน์ เราได้เห็นอิสราเอลการเปิดฉากเดือน พ.ย. ด้วยการใช้อำนาจ "ปฏิบัติการเมฆฤดูใบไม้ร่วง" (Operation Autumn Clouds) โดยกำลังทหารพร้อมเครื่องบินและรถถังบุกเข้าโจมตีเมือง เบต ฮานูน ในเขตฉนวน

ภาษา ในวันที่ 1 พ.ย. นับเป็นปฏิบัติการครั้งใหญ่ที่สุดหลังจากปฏิบัติการฝนฤดูร้อนเมื่อประมาณ 4 เดือนที่ผ่านมา แม้ว่าอิสราเอลจะถอนกำลังออกไปจากเบต ฮานูนตั้งแต่วันที่ 7 พ.ย. แต่เหตุการณ์รุนแรงในเขตฉนวนกาซายังเกิดขึ้นต่อไป กระทั่งราววันที่ 15 พ.ย. กลุ่มติดอาวุธปาเลสไตน์ได้ยิงจรวดเข้าไปในเขตประเทศอิสราเอลอีกครั้ง ทำให้เกิดการตลุมบอนกัน ในเขตฉนวนกาซาอีกหลายวัน กว่าที่จะมีการตกลงหยุดยิงกันอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 24 พ.ย. 2006

ส่วนเหตุการณ์ในอิรัก ก่อนจะถึงกำหนดการเลือกตั้งในสหรัฐเพียง 2-3 วัน ผู้พิพากษาศาลในอิรักได้ตัดสินประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ อติต ปธน. ชัดดัม ฮุสเซน และจำเลยอีก 7 คน จากคดีสังหารหมู่ชาวมุสลิมชีอะห์ 148 คน เมื่อปี 1982 ซึ่งได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่างๆ กันไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก โดยก่อนหน้าการประกาศคำตัดสินใจ รัฐบาลอิรักได้สั่งการเตรียมรับมือกับความวุ่นวายภายในประเทศ เช่นประกาศเคอร์ฟิวในกรุงแบกแดดและเมืองสำคัญ การสั่งปิดสนามบิน เป็นต้น รวมทั้ง การใช้ระเบิดพลีชีพ ตลอดจนการสู้รบรูปแบบอื่นๆ เช่นการวางระเบิดโจมตี และการลักพาตัวหรือการจับเป็นตัวประกัน ยังคงมีอยู่ต่อไป

เหตุการณ์รุนแรงในเลบานอน ความไม่สงบทางการเมืองที่มีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลังการหยุดยิงในสงคราม 34 วันกับอิสราเอลเมื่อ 2 เดือนที่ผ่านมา ได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในเดือน พ.ย. มีแรงกดดันเพิ่มมากขึ้นจากกลุ่มอิซบอลและผู้ที่ต้องการให้รัฐบาลเลบานอนลาออก และในวันที่ 11 พ.ย. รัฐมนตรีสังกัดกลุ่มอิซบอลและกลุ่มพันธมิตรรวม 5 คน ประกาศลาออกจากคณะรัฐบาลเลบานอน หลังจากการเจรจาต่อรองอำนาจการคัดค้านในรัฐบาลประสบความล้มเหลว ซึ่งนักวิเคราะห์ชี้ว่าเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่วิกฤติทางการเมืองที่ลึกมากขึ้นในเลบานอน และอาจเพิ่มการคุกคามจากการชุมนุมเดินขบวนบนท้องถนนต่อต้านรัฐบาลอย่างขนานใหญ่ขึ้น และต่อมาในวันที่ 13 พ.ย. การเจรจายังไม่มีอะไรใหม่ รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมใน ครม.เลบานอน ได้ยื่นหนังสือลาออกอีกคนหนึ่ง นับเป็นคนที่ 6 การเมืองเลบานอนวิกฤติที่สุดในเดือน พ.ย. เมื่อเกิดเหตุการณ์ รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสายต่อต้านซีเรีย ถูกลอบสังหารในกรุงเบรุต เป็นข่าวเมื่อวันที่ 21 พ.ย. โดยผู้มาชุมนุมในงานศพของ รมต.ดังกล่าวนับแสนคน และได้ขยายตัวเป็นการชุมนุมต่อต้านซีเรีย หลายฝ่ายเกรงว่าการชุมนุมจะบานปลาย เป็นการปะทะกันระหว่างฝ่ายต่อต้านและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล เป็นวิกฤติทางการเมืองที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น

ส่วนสถานการณ์นิวเคลียร์ของอิหร่าน ยังไม่มีแววว่าจะได้ข้อยุติออกมาอย่างไร เนื่องจากอิหร่านยังคงยืนกรานไม่ปฏิบัติตามสำนักงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (ไอเออีเอ) และพยายามแสดงแสนยานุภาพในการพัฒนานิวเคลียร์ แต่ชาติตะวันตกเองต้องการเดินทางว่าบาตรอิหร่านเพื่อลงโทษ ดังนั้นอิหร่านจะทบทวนบทบาทของตนอย่างไรจึงเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจจับตามองต่อไป

2. สรุปสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในตะวันออกกลาง

ในช่วงเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ความรุนแรงและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลางเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงไม่มีทีท่าเบาบางลงได้ และที่รุนแรงมากมากที่สุดคือสถานการณ์ในประเทศอิรักที่มีการเสียชีวิตของประชาชนมากที่สุด รวมทั้งสภาพการเมืองที่ได้รับความกดดันอย่างมากจากภายนอก สำหรับการเมืองของประเทศเลบานอนและปาเลสไตน์ก็เริ่มร้อนระอุมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างเลบานอนกับอิสราเอล และระหว่างปาเลสไตน์กับอิสราเอลก็ยังคงเผชิญกับทางตันทางการเมือง

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศปาเลสไตน์และอิสราเอล

ในช่วงเดือน พ.ย.2006 เกิดการสู้รบครั้งใหญ่ระหว่างสองฝ่ายสองครั้งสำคัญคือในช่วงต้นเดือน พ.ย. โดยอิสราเอลเปิดฉากปฏิบัติการเมฆฤดูใบไม้ร่วง (Operation Autumn Clouds) ต่อมาจากการตอบโต้ของปาเลสไตน์ช่วงกลางเดือน พ.ย. 2006 ที่กองกำลังปาเลสไตน์เปิดฉากยิงเข้าใส่อิสราเอลทำให้อิสราเอลประกาศขยายการรบบปฏิบัติการเฉียบขาดรุนแรง (Hard and unequivocal operation) ซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงสู้รบกันหลายครั้งในฉนวนกาซานำไปสู่การเสนอข้อตกลงการหยุดยิง และการเสนอแผนสันติภาพจากนานาประเทศทั้งจากยุโรปและสหรัฐอเมริกา โดยมีเหตุการณ์น่าสนใจดังนี้

อิสราเอลเปิดฉากเข้าปฏิบัติการในฉนวนกาซา เมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2006 **อิสราเอลเปิดฉากปฏิบัติการเมฆฤดูใบไม้ร่วง** (operation Autumn Clouds) บุกถล่มเมือง Beit Hanoun ที่อยู่ทางตอนใต้ของปาเลสไตน์ โดยเหตุผลการเข้าบุกโจมตีเพราะต้องการให้ปาเลสไตน์หยุดยิงจรวดถล่มเข้าใส่อิสราเอล (Xinhua, Aljazeera.com 01112006) และต้องการกวาดล้างผู้ก่อการร้ายและต้องการกวาดล้างจรวดแบบแกสซัม ซึ่งปฏิบัติการครั้งนี้ใช้กำลังทหารจำนวนมาก คือกองกำลังป้องกันอิสราเอล (IDF) และใช้เวลาปฏิบัติการประมาณ 6 วัน และถอนกำลังออกไปเมื่อวันที่ 7 พ.ย. ต่อมาเมื่อวันที่ 8 พ.ย 2006 อิสราเอลได้บุกยิงเข้าไปในบริเวณทางเหนือของฉนวนกาซาทำให้ชาวปาเลสไตน์เสียชีวิต 18 คนบาดเจ็บอีก 50 คน: ซึ่งในจำนวนผู้เสียชีวิตมี 13 คนที่เป็นคนในครอบครัวเดียวกัน (Aljazeera.com 08112006, http://en.wikipedia.org/wiki/Beit_Hanoun_November_2006_incident) ทหารได้บุกเข้าไปปฏิบัติการในฉนวนกาซาและขอให้ประชาชนในเมือง Beit Hanoun พักอยู่เฉพาะภายในบ้าน โดยกองกำลังของอิสราเอลบุกโจมตีด้วยเครื่องบินและรถถังประมาณ 50 คันลาดตระเวนไปทั่วเมืองโดยเข้าไปตรวจค้นบ้านทุกหลังพร้อมฝ่ายลอบสังหารได้เกาะตามหลังคาบ้านแต่ละหลังภายในตัวเมือง (Aljazeera.com 09112006) ประธานาธิบดีอับมาสและนายกรัฐมนตรีปาเลสไตน์ได้กล่าวประณามการกระทำของอิสราเอลว่า เป็นการสังหารหมู่ที่โหดเหี้ยม และเรียกร้องให้นานาชาติช่วยเข้ามายุติการกระทำดังกล่าวของอิสราเอล ซึ่งกลุ่มประชาคมนานาชาติและกลุ่มพิทักษ์สิทธิมนุษยชนได้กล่าวประณามการกระทำของอิสราเอล นอกจากนี้ ประเทศจอร์แดน อียิปต์ สันนิบาตอาหรับ และ ตุรกี ต่างออกมาแสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำของอิสราเอล (Aljazeera.com 09112006)

อิสราเอลเตรียมขยายการสู้รบเปิดปฏิบัติการรุนแรงกับปาเลสไตน์ เมื่อเกิดเหตุการณ์สู้รบรุนแรงอีกครั้งในวันที่ 15 พ.ย 2006 โดยปาเลสไตน์ยิงจรวด 6 ลูก ถล่มเข้าทางตอนใต้ของอิสราเอลที่เมือง Sderot เป็นเหตุให้ผู้หญิงหนึ่งคนเสียชีวิต คนและผู้ชายหนึ่งคนบาดเจ็บ ซึ่งกลุ่มพรรคฮามาสและอิสลามมิกิจฮัดได้ออกมาแสดงความรับผิดชอบว่าเป็นผู้ยิงจรวดถล่มอิสราเอลเพื่อตอบโต้การที่อิสราเอลโจมตีทางเหนือของกาซาที่เป็นเหตุให้เกิดการสังหารหมู่ชาวปาเลสไตน์จำนวนมาก ซึ่งจากเหตุการณ์นี้รัฐมนตรีกลาโหมของอิสราเอลนาย Amir Peretz ได้ออกมาประณามและประกาศว่าจะตอบโต้กลับการยิงถล่มของกลุ่มดังกล่าว พร้อมประกาศขยายเวลาปฏิบัติการสู้รบกับปาเลสไตน์ต่อ

ออกไป ซึ่งนาย Avi Dichter รัฐมนตรีความมั่นคงได้แถลงต่อวิทยุทหารว่าอิสราเอลจะต้องประกาศใช้ปฏิบัติการแบบเฉียบขาดรุนแรง (Hard and unequivocal operation) กับปาเลสไตน์เพื่อตอบโต้กลับ (Reuters, Aljazeera 15112006)

จากการถูกล้อมทั้งด้านอาวุธจากอิสราเอล และการคว่ำบาตรทางด้านเศรษฐกิจจากตะวันตกทำให้ปาเลสไตน์ต้องกลับมาทบทวนท่าทีการต่อต้านและความรุนแรงที่ดำเนินอยู่ โดยเมื่อวันที่ 24 พ.ย. 2006 ฝ่ายปาเลสไตน์ได้ยื่นข้อเสนอยุติการหยุดยิงโดยเป็นการยินยอมจากปาเลสไตน์ทุกฝ่ายทั้งฮามาส ฟาตห์ และกลุ่มอิสลามจีฮัด โดยการหยุดยิงจรวดโจมตีอิสราเอลเพื่อแลกเปลี่ยนให้อิสราเอลยุติการปฏิบัติการทางทหารและเลิกยึดครองเวสแบงก์ แต่อิสราเอลปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวของปาเลสไตน์ เพราะยังเผชิญกับการตอบโต้จากกลุ่มต่อต้านของปาเลสไตน์ (Aljazeera 24112006) ต่อมาเมื่อวันที่ 26 พ.ย. การเจรจาเพื่อสงบศึกยุติการหยุดยิงระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ในฉนวนกาซาค่อนข้างเป็นผลหลังจากมีการยิงต่อสู้กันเป็นเวลาต่อเนื่องถึง 5 เดือน (Aljazeera.com 26112006) สืบเนื่องจากกลุ่มติดอาวุธในปาเลสไตน์หลายกลุ่ม ได้ยิงจรวดเข้าไปยังทางตอนใต้ของอิสราเอลทุกวันเพื่อตอบโต้การโจมตีของอิสราเอลในฉนวนกาซา ซึ่งอิสราเอลยินยอมถอนทหารออกจากกาซาหากกลุ่มปาเลสไตน์ยอมหยุดยิงจริง เมื่อวันที่ 25 พ.ย. 2006 ประธานาธิบดีเมห์มูด อับบาส ของปาเลสไตน์ได้โทรศัพท์คุยกับ นายกรัฐมนตรี เอสดู โอลเมิร์ต ผู้นำอิสราเอล เพื่อตกลงว่ากลุ่มติดอาวุธในปาเลสไตน์ทุกฝ่ายจะหยุดยิงจรวดโจมตีอิสราเอลจากฉนวนกาซา หากทางอิสราเอลยุติปฏิบัติการในฉนวนกาซา ซึ่งทางอิสราเอลตกลงหากความรุนแรงสิ้นสุดลงจริง อิสราเอลจะหยุดปฏิบัติการทางทหารและจะเริ่มถอนทหารออกจากฉนวนกาซา โดยการตกลงหยุดยิงจะมีผลตั้งแต่วันที่ 06.00 น. วันอาทิตย์ที่ 26 พ.ย. ตามเวลาท้องถิ่น ซึ่งนับว่าจากความรุนแรงระหว่างทั้งสองฝ่ายเป็นเหตุให้ อิสราเอลเสียชีวิต 5 คน ขณะที่ชาวปาเลสไตน์เสียชีวิตถึง 300 คนโดยส่วนใหญ่เป็นทหาร และรวมถึงพลเรือนที่เป็นครอบครัวเดียวกันเสียชีวิตในช่วงต้นเดือน พ.ย. นี้อีก 19 คน (เอพี 26112006) อย่างไรก็ตามปาเลสไตน์ยังคงยิงจรวดถล่มอิสราเอลอีก 5 ลูกหลังจากสองฝ่ายตกลงให้หยุดยิง โดยกลุ่มอิสลามจีฮัดของปาเลสไตน์ได้เป็นผู้ยิงจรวดโจมตีอย่างน้อย 5 ลูกไปทางตอนใต้ของอิสราเอลหลังการตกลงหยุดยิงในเขตฉนวนกาซาด้วยเหตุผลที่ต้องการยิงทิ้งท้ายเพื่อยุติเหตุนองเลือดที่ยาวนานกว่า 5 เดือน แต่แรงระเบิดในครั้งนี้ไม่ได้ทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตแต่อย่างใด (เอพี 26112006)

ความเคลื่อนไหวของนานาชาติประเทศต่อความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ โดยสเปน ฝรั่งเศส อิตาลีพยายามผลักดันแผนการตะวันออกกลาง สเปน ฝรั่งเศส อิตาลีต้องการมีบทบาทหลักในการผลักดันให้มีการยุติการนองเลือดระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ ซึ่งแผนการตะวันออกกลางกำหนดแนวทาง 5 ประเด็นและไม่ได้อ้างถึงว่าฮามาสต้องยอมรับอิสราเอล แต่จุดหลักคือชาติตะวันตกต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างความเจริญให้กับปาเลสไตน์ โดยมีองค์ประกอบ (1) ให้หยุดยิงทันที (2) การจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ (3) การแลกเปลี่ยนนักโทษตัวประกัน (4) การเจรจาระหว่างนายกรัฐมนตรีอิสราเอลและประธานาธิบดีปาเลสไตน์ (5) ภารกิจระหว่างประเทศในกาซาเพื่อติดตามการปะทะสู้รบกัน ซึ่งทางอิสราเอล อังกฤษปฏิเสธที่จะให้ความเห็นในแผนดังกล่าว สหรัฐฯกลับแจ้งว่ายังไม่เห็นแผนการจากสหภาพยุโรป ส่วนปาเลสไตน์กล่าวว่าไม่ต้องการสร้างกงล้อใหม่เพียงแต่ต้องการกลไกเพื่อนำไปปฏิบัติและต้องการเวลา (เอพี 1612006)

ไรซ์ชุดเจรจาผู้นำปาเลสไตน์-อิสราเอลเพื่อแก้ทางตัน ไรซ์ผลักดันการยุติความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ เนื่องจากพบกับความกดดันจากประเทศอาหรับและพันธมิตรยุโรปที่พยายามเข้ามาแก้ปัญหาตะวันออกกลาง ทำให้สหรัฐได้ออกแผนใหม่เพื่อฟื้นฟูสันติภาพตะวันออกกลาง ซึ่งคอนโดรีซา ไรซ์ รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐได้มาเยือนเวสต์แบงก์และเจรจากับประธานาธิบดี อับบาส และไรซ์ยังได้นำจดหมายเจรจากับนายกรัฐมนตรีอิสราเอล นายเอฮุด โอลเมิร์ต Ehud Olmert และรัฐมนตรีต่างประเทศอิสราเอลนาย Tzipi Livni หลังจากการเจรจา ไรซ์ได้กล่าวว่าสหรัฐสนับสนุนประธานาธิบดีอับบาส และหวังว่าการตกลงหยุดยิงระหว่างปาเลสไตน์และอิสราเอลเมื่อสุดสัปดาห์ที่

ผ่านมาในเขตกาซาควรเป็นการยุติการหยุดยิงโดยสมบูรณ์แบบ และการเคยปฏิบัติต่อปาเลสไตน์ให้มีความต่ำต้อยกว่าอิสราเอลก็ควรจบได้แล้ว และได้อ้างชัดเจนถึงการแผ่ขยายการตั้งถิ่นฐานของอิสราเอลในเวสต์แบงก์ ซึ่งประธานาธิบดีอับมาสได้ยอมรับการหยุดยิงและเห็นด้วยกับการหยุดยิงในเวสต์แบงก์ด้วย อีกทั้งหวังให้มีการผ่อนปรนการคว่ำบาตรต่อรัฐบาลฮามาสของปาเลสไตน์ และการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติที่ร่วมกันระหว่างฮามาสกับฟาตাহ กำลังเสริมจลัน โดยกำลังมองหาทางเลือกอื่นหากการเจรจาการตั้งรัฐบาลแห่งชาติไม่ประสบผลสำเร็จ โดยอาจเป็นการตั้งนายกรัฐมนตรีใหม่ซึ่งอาจเป็นการลั่นไกให้ต้องเผชิญกับความขัดแย้งและความรุนแรงระหว่างฮามาสและฟาตাহต่อไป ซึ่งทางรัฐมนตรีต่างประเทศปาเลสไตน์ที่พลาดการพบเจรจากับไรซีให้ความเห็นว่า การมาเยือนและการเจรจาทุกครั้งฝ่ายอิสราเอลเป็นฝ่ายได้เปรียบกว่าปาเลสไตน์ และนักวิเคราะห์ตะวันออกกลาง นาย Jon Alterman ของ Washington-based Center for Strategic and International Studies ได้ตั้งข้อสงสัยว่าการมาเยือนของไรซี จะทำให้เกิดความก้าวหน้าได้หรือไม่ เพราะไม่สามารถบอกได้ว่าจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้แค่ไหนและจะขับเคลื่อนอะไรได้บ้าง และเมื่อไหร่จึงจะพบกับฉันทามติระหว่างปาเลสไตน์และอิสราเอลอย่างแท้จริง (Aljazeera.com 30112006)

สถานการณ์การเมืองในปาเลสไตน์

ในช่วงเดือนพฤศจิกายน การเมืองในประเทศปาเลสไตน์มีความเคลื่อนไหวที่สำคัญหลายเหตุการณ์ ดังนี้

ความพยายามจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ เจ้าหน้าที่อาวุโสของฮามาสยืนยันว่าฝ่ายทหารปาเลสไตน์และฝ่ายฟาตাহเห็นพ้องให้เสนอ Mohammed Shabir เป็นผู้นำรัฐบาลแห่งชาติคนต่อไป และ Salam Fayyad ถูกเสนอชื่อเป็นรัฐมนตรีการคลัง และ Ziad Abu Amr ถูกเสนอเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ซึ่งข้อหาข้อยังไม่เสร็จสิ้น (เอพี13112006) แต่ **การเจรจาตั้งรัฐบาลแห่งชาติของของปาเลสไตน์ต้องล้มเหลว** เมื่อวันที่ 19 พ.ย. ประธานาธิบดี มาห์มูด อับบาสของปาเลสไตน์ และนายกรัฐมนตรี อิสมีล ฮะนีเยห์ จากพรรคฮามาส ได้เจรจาจัดตั้งรัฐบาลผสมเอกภาพอีกครั้ง โดยแหล่งข่าวที่ไม่เปิดเผยนามที่เป็นเจ้าหน้าที่ปาเลสไตน์ กล่าวว่า การเจรจาจัดตั้งรัฐบาลนั้นไม่ประสบความสำเร็จ แต่จะดำเนินต่อไป เพื่อหาข้อตกลงที่สามารถยอมรับได้ให้กับชาวปาเลสไตน์ในพรรคฟาตাহและชาวปาเลสไตน์ในพรรคฮามาส ด้าน อับบาส และโฆษกพรรคฮามาส กล่าวว่า พวกเขาใกล้จะประกาศความเห็นพ้องต้องกัน หลังจากที่เกิดเงื่อนไขตายทางการเมืองเป็นเวลาหลายเดือนเกี่ยวกับการตั้งคณะรัฐมนตรีเอกภาพแห่งชาติใหม่ ขณะที่ผู้นำพรรคฟาตাহสัญญาว่าจะมีรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติภายในสิ้นเดือนพฤศจิกายนนี้ อย่างไรก็ตาม ชาวปาเลสไตน์ก็หวังให้มีรัฐบาลใหม่ที่นำโดยนักการเมืองอิสระมากกว่าที่จะเป็นคนที่มาจากพรรคฮามาสสามารถช่วยยุติการคว่ำบาตรลงโทษทางการเมืองปาเลสไตน์ (เอพี 20112006)

ฮามาสถูกจับจากการลอบขโมยเงินสดข้ามชายแดน ชาวเอพีรายงานว่าเมื่อวันที่ 14 พ.ย. 2006 นาย Mushir al-Masri ซึ่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติของปาเลสไตน์ได้ถูกจับพร้อมเงินสด \$2 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐที่เขตแดนระหว่างอียิปต์และฉนวนกาซา เนื่องจากรัฐบาลปาเลสไตน์ถูกตัดความช่วยเหลือจากประเทศตะวันตกและธนาคารอาหรับไม่กล้าโอนเงินผ่านทางธนาคารให้แก่เจ้าหน้าที่ปาเลสไตน์เพราะเกรงการถูกคว่ำบาตรจากสหรัฐ เจ้าหน้าที่ปาเลสไตน์จึงต้องใช้วิธีการหอบเงินสดที่ได้รับการช่วยเหลือจากอาหรับผ่านเขตแดนมาโดยตลอด ซึ่งนาย Mahmoud Zahar รัฐมนตรีต่างประเทศปาเลสไตน์กล่าวว่ากลุ่มฮามาสได้รับความช่วยเหลือจากประเทศซาอุดีอาระเบีย คูเวตและประเทศอาหรับอื่นๆ อีก โดยประเทศอาหรับหลายประเทศได้ออกมาแสดงการให้ความช่วยเหลือทันที เช่นรัฐมนตรีต่างประเทศของคูเวตแจ้งว่าคูเวตจะให้เงิน \$30 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ บาห์เรนแจ้งว่าจะมีการติดต่อโอนเงินผ่านสถาบันการเงินให้ทันทีซึ่งนับว่ามีเงินประมาณ \$52 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ที่ จะได้รับการส่งมาช่วยเหลือปาเลสไตน์ทันที (เอพี 14112006)

สถานการณ์การเมืองในเลบานอน

ในช่วงเดือนพฤศจิกายน สถานการณ์ทางการเมืองของเลบานอน ภายหลังการยุติการสู้รบเป็นเวลาสองเดือน กล่าวได้ว่าการเมืองได้กลับเข้าสู่ขั้นวิกฤติอีกครั้ง จากการได้รับกระแสนแรงปะทะจากอำนาจภายนอก ทั้งจากสหรัฐอเมริกา ซีเรีย อิหร่าน และอิสราเอล โดยเฉพาะกรณี ร.ม.ต. สายต่อต้านซีเรียถูกลอบสังหาร โดยมีเหตุการณ์สำคัญๆ ดังนี้

กลุ่มเซฆบอลเลาะห์กล่าวโจมตีได้สหรัฐหวังใช้เลบานอนกำจัดอิหร่าน-ซีเรีย จากรายงานข่าวเอพีเมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2006 รัฐบาลสหรัฐ โดยนายโทนี สโนว์ โฆษกของทำเนียบขาว ระบุว่าซีเรีย อิหร่าน และกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ กำลังมีแผนโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของเลบานอน ซึ่งทางซีเรียและอิหร่านปฏิเสธข้อกล่าวหา โดยกลุ่มติดอาวุธฮิซบอลเลาะห์ได้กลับ รัฐบาลสหรัฐ ว่าพยายามใช้เลบานอนเป็นเครื่องมือต่อต้านซีเรียและอิหร่าน โดยระบุว่าสหรัฐปล่อยข่าวลือ ที่ระบุว่า ซีเรีย อิหร่านและกลุ่มเซฆบอลเลาะห์กำลังหาวิธีทำให้สถานการณ์ในเลบานอนไม่มีเสถียรภาพ หากแต่รัฐบาลสหรัฐเองที่ใช้เลบานอนเป็นเครื่องมือในการทำสงครามเพื่อต่อต้านประเทศที่สหรัฐ เห็นว่าเป็นศัตรูกับตนเอง (เอพี 01112006)

การพยายามสมานฉันท์ทางการเมืองยังเจอทางตัน เมื่อนายยาคุบ ชาร์ราฟ รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมของเลบานอนสายเซฆบอลเลาะห์ และซีอห์ลลาออกเมื่อวันที่ 13 พ.ย. 2006 ซึ่งนับเป็นคนที่ 6 หลังจากรัฐมนตรีจากสายเซฆบอลเลาะห์ลาออกไปแล้ว 5 คนเมื่อวันที่ 11 พ.ย. เนื่องจากประสบความล้มเหลวในการเจรจา เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในรัฐบาลเลบานอน และอาจสร้างปัญหากับนายกรัฐมนตรี ฟุอัด ซีนีออรา (The Independent 12112006, เอเจนซี 13112006, เอพี 14112006) และเหตุการณ์ก็เลวร้ายลงเมื่อเกิด **การลอบสังหารนายปีแอร์ เจมาเยล รมต.อุตสาหกรรมของเลบานอน** เมื่อวันที่ 21 พ.ย. นายเจมาเยลเป็นผู้ที่ต่อต้านซีเรียอย่างเปิดเผย ซึ่งทำให้เพิ่มวิกฤติความสัมพันธ์ระหว่างเลบานอนกับซีเรียเลวร้ายลงไปอีก เนื่องจากกลุ่มผู้สนับสนุนเจมาเยลกล่าวโทษซีเรียว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการลอบสังหารในครั้งนี้ อีกทั้งยังน่าจะทำให้ความแตกแยกในเลบานอนยิ่งบานปลายออกไป (The Independent 21112006) ทั้งนี้ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่เลบานอนในการสืบสวนการลอบสังหารนายเจมาเยล ตามคำร้องขอความช่วยเหลือของนายกฯเลบานอน (เอเอฟพี 23112006) โดยก่อนหน้านี้สหประชาชาติกำลังอยู่ระหว่างการสืบสวนคดีอดีตนายกรัฐมนตรีเลบานอน นายราฟิค อัลฮาริรี ที่ถูกลอบสังหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2005 ซึ่งรัฐบาลเลบานอนแจ้งว่าศาลของประเทศเลบานอนอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนคดีนี้ได้ และต้องการมีการจัดตั้งศาลพิเศษระหว่างประเทศขึ้น **รัฐบาลเลบานอนมีความเห็นแตกแยกเรื่องศาลพิเศษระหว่างประเทศ** โดยกลุ่มคณะรัฐมนตรีเสียงข้างมาก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทางตะวันตกเห็นด้วยกับการจัดตั้งศาลพิเศษระหว่างประเทศ แต่ทางฝ่ายประธานาธิบดีนายเอมิล ลาฮูด (Emile Lahoud) ซึ่งอยู่ข้างเดียวกับซีเรียคัดค้านการจัดตั้งศาลพิเศษระหว่างประเทศ ขณะที่ทูตของซีเรียนาย Bashar Jaafari เขียนจดหมายท้วงติงสหประชาชาติว่าควรให้การพิสูจน์ของสหประชาชาติ เสร็จสิ้นเสียก่อนที่จะมีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาคดีลอบสังหารอดีตนายกรัฐมนตรีเลบานอน (Aljazeera.com 25112006)

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างเลบานอนและอิสราเอล

ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ความขัดแย้งระหว่างเลบานอนและอิสราเอล มีเหตุการณ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มการพยายามเข้ามามีบทบาทของอิหร่านในเลบานอนดังนี้

การเจรจาระหว่างเซฆบอลเลาะห์-ยิวเพื่อแลกเปลี่ยนตัวนักโทษยังไม่คืบหน้า เมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2006

ฮัสซัน นัสนัลเลาะห์ผู้นำกลุ่มชีอะห์ของเลบานอนเผย ว่าการเจรจาแลกเปลี่ยนตัวนักโทษที่มีอยู่เป็นของคนกลางระหว่างอิสราเอลและเฮซบอลเลาะห์นั้นกำลังอยู่ในขั้นตอนดำเนินการ **ขณะที่อิหร่านเตรียมปกป้องเลบานอนจากการรุกรานของอิสราเอล** จากรายงานข่าวของ Aljazeera ระบุว่านาย Yahya Rahim Safavi ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกองกำลังพิทักษ์การปฏิรูป (Revolutionary Guards) ของอิหร่านได้ออกอากาศทางทีวี Al-Alam ของอิหร่านเมื่อวันที่ 5 พ.ย. 2006 นี้กล่าวว่า อิหร่านเต็มใจและพร้อมจะให้ระบบชีปนาวูกับเลบานอนในฐานะเป็นเพื่อนและประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะเดียวกันตามรายงานข่าวของ The Daily Star หนังสือพิมพ์ของเลบานอนเมื่อวันที่ 6 พย 2006 ระบุว่าทูตอิหร่าน นาย Mohammad Reza Sheibani ได้พูดคุยกับ ผู้นำกองทหารเลบานอน นายพล Michel Suleiman และยืนยันว่าจะให้อาวุธชีปนาวูกับเลบานอน หากเลบานอนถูกรุกรานจากอิสราเอล เพื่อเป็นการต่อต้านอาณานิคมอิสราเอล (Aljazeera.com 06112006)

สถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในอิรัก

ประเด็นสถานการณ์ในอิรักในช่วงเดือน พ.ย. 2549 มีเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่สำคัญหลายเหตุการณ์ สถานการณ์ของอิรักมีประเด็นสำคัญๆ แนวโน้มความรุนแรงภายในประเทศเนื่องจากศาลพิพากษาประหารชีวิตตัดสินพร้อมทั้งทั่วโลกต่างมีความเห็นแตกเป็นสองทางในประเด็นการประหารชีวิตดังกล่าว อีกทั้งความแตกแยกทางลัทธิที่นำไปสู่ความรุนแรงเพิ่มขึ้น จำนวนทหารต่างชาติและชาวอิรักเสียชีวิตเพิ่มอีกจำนวนมาก รวมทั้งกระแสกดดันให้มีการถอนทหารสหรัฐฯออกจากอิรัก และมีแนวโน้มว่านานาชาติต่างพยายามเข้ามาบีบคั้นในอิรักโดยมีเหตุการณ์น่าสนใจดังนี้

ผู้นำอิรักเตรียมรับมือความรุนแรง

เมื่อวันที่ 5 พ.ย. 2006 **อิรักประกาศเคอร์ฟิวกลัวเหตุคำพิพากษาตัดสิน** โดยก่อนการตัดสินคดีประหารชีวิตตัดสิน มูวฟาฟ อัล-ราบออี ที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติอิรักกล่าวว่ามีการประกาศเคอร์ฟิว หรือคำสั่งห้ามออกนอกเคสสถาน ทั้งในกรุงแบกแดด จังหวัดดิยาลา และจังหวัดซาลาเฮดดินเพราะเป็นสถานที่ซึ่งมีทั้งกลุ่มซุนหนี่และชีอะห์อาศัยอยู่ พร้อมเสริมมาตรการรักษาความปลอดภัยทั้งก่อนและหลังจากศาลสูงตัดสินคดีตัดสิน เพื่อป้องกันการก่อเหตุรุนแรงจากการปะทะระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนและศัตรูของอดีตผู้นำอิรัก โดยได้มีการสั่งปิดสนามบิน 6 โมงเย็น และก่อนหน้านี้ได้ประกาศห้ามออกนอกเคสสถาน 12 ชั่วโมงที่เมืองตกริต แคว้นอันบาร์บ้านเกิดของซัดดัม(manager online 05112006, The Independent 05112006)

ศาลพิพากษาประหารชีวิตตัดสิน

เมื่อวันอาทิตย์ที่ 5 พ.ย. 2006 ราอูฟ ราซิด อับเดล เราะห์มาน ผู้พิพากษาได้ตัดสินคดีดีประณานาธิบดียิรักและจำเลยอีก 7 คน คดีสังหารหมู่ชาวชีอะห์ 148 คน เมื่อปี 1982 ในเหตุการณ์ที่เมืองดูญาอิล (Dujailin) โดยผลการตัดสินโทษจำเลยทั้ง 8 คน มีดังนี้ ซัดดัม นายบาร์ซัน อิบรอฮิม อัลติกริตี น้องชายต่างบิดาของซัดดัม ซึ่งเป็นอดีตผู้บัญชาการหน่วยข่าวกรอง และนายอะวาด ฮาเหม็ด อัลบันเดร์อดีตหัวหน้าผู้พิพากษาศาลของระบอบซัดดัม ฮุสเซน รับโทษประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ ด้านนายตอฮา ซัดฮีย รอมาเดนอดีตรองประธานาธิบดีอิรักโดนจำคุกตลอดชีวิต ส่วนสมาชิกพรรคบาธจำนวน 3 คน ได้รับโทษจำคุกเป็นเวลา 15 ปี (เอพี05112006) ทั้งนี้นายของซัดดัมจะยื่นขออุทธรณ์คดีภายใน 15 วัน ซึ่งคณะกรรมการศาลอุทธรณ์อาจประกาศคำตัดสินว่าจะยืนยันตามโทษประหารหรือไม่ราวต้นปีหน้า ซึ่งหากยืนยันให้ประหาร ซัดดัมจะถูกแขวนคอใน 30 วัน (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์ 06112006)

นอกจากนี้ซัดดัมต้องกลับขึ้นศาลอีกครั้งเพื่อรับฟังการพิจารณาคดีฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวเคิร์ด เมื่อวันที่ 27 พ.ย. ซัดดัม ฮุสเซนและอดีตผู้บัญชาการในยุครัฐบาลเดิมทั้ง 6 คนกลับเข้าสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาลที่กรุงแบกแดดอีกครั้ง

ในข้อหาอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ในปฏิบัติการทางทหารที่โหดร้ายและสังหารหมู่ชาวเคิร์ดอันโหดเหี้ยมที่มีการประเมินว่าน่าจะมีผู้เสียชีวิตมากถึง 180,000 คนในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 (Aljazeera.com 292006)

หนทางที่สนทนากับการตัดสินประหารชีวิตโดยการแขวนคอ “ขัดดัม”

ขณะที่รัฐบาลอิรักเห็นว่าโทษที่ขัดดัมได้รับสมควรแล้วกับสิ่งที่เขาได้กระทำ แต่นานาชาติแม้ประเทศในตะวันออกกลางเองมีความเห็นแตกต่างกัน **สหรัฐ อังกฤษ และออสเตรเลีย ต่างแสดงความพอใจที่มีการตัดสินลงโทษประหารชีวิต** แต่ **สหภาพยุโรป** นำโดยฝรั่งเศสและอิตาลี เตือนรัฐบาลอิรัก ซึ่งเป็นการผิดหลักจริยธรรมและอาจทำให้สงครามกลางเมืองรุนแรงขึ้นไปอีก และ **ฟินแลนด์** เรียกร้องไม่ให้มีการแขวนคอ **อิหร่านและคูเวต** ก็ยินดีท่ามกลางชนกลุ่มน้อยชาวซุนนี รวมทั้งทางการ **อินโดนีเซีย** ซึ่งเป็นประเทศที่มีชาวมุสลิมจำนวนมากที่สุดในโลก ส่วนกลุ่มประเทศในอาหรับที่มีประชากรเป็นชาวซุนนียังเก็บเงียบความไม่พอใจไว้ แต่กลุ่มฮามาส พรรครัฐบาลของ **ปาเลสไตน์** ได้ตำหนิการลงโทษขัดดัม เพราะขัดดัมเคยช่วยชาวปาเลสไตน์ เมื่อครั้งถูกอิสราเอลโจมตี ส่วน **องค์การนิรโทษกรรมนานาชาติ และกลุ่มขององค์การสหประชาชาติ และกลุ่มพิทักษ์สิทธิมนุษยชน** ได้ตำหนิการดำเนินคดีครั้งนี้ ว่า ควรให้ศาลระหว่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการ (Aljazeera.com 29112006) องค์ทะไล ลามะ แห่งทิเบต ออกมาร้องขอให้ไว้ชีวิต ขัดดัม ฮุสเซน ระบุว่าอดีตผู้นำอิรักควรได้โอกาสปรับปรุงตัวและพิสูจน์ตนเอง ซึ่งองค์ ทะไล ลามะ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช ของสหรัฐฯ (manager online 12112006) เมื่อวันที่ 16 พย.ที่ **อินเดีย** ได้มีกลุ่มผู้ประท้วงกว่า 100,000 คน ที่เดินออกมาตามท้องถนนก่อก่ดตา เพื่อต่อต้านการแขวนคอ ขัดดัม ฮุสเซน โดยบอกว่าคำพิพากษาเป็นเรื่องน่าหัวเราะ พร้อมกับประณาม จอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีสหรัฐฯ เป็นศัตรูของสิทธิมนุษยชน และ **สมาชิกสภาของกัมพูชา** ออกมาชี้ว่าการประหารชีวิต ขัดดัม ฮุสเซน ด้วยการแขวนคอคือคำพิพากษาที่โหดร้ายและไม่เป็นมนุษย์พร้อมเรียกร้องนานาชาตร้องขออิรักเปลี่ยนบทลงโทษอดีตประธานาธิบดีเป็นการยิงเป้าแทน (manager online 17112006)

ปฏิกิริยาทางด้านกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย ศาสตราจารย์ไมเคิล ชาร์ฟ สอนด้านกฎหมายระหว่างประเทศ แห่งมหาวิทยาลัยเคสเวสเทิร์นรีเซิร์ฟยูนิเวอร์ซิตี ในสหรัฐฯ ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนผู้พิพากษาชาวอิรักซึ่งพิจารณาคดีขัดดัมและพวกพ้อง ได้กล่าวไว้ก่อนที่คำตัดสินจะประกาศออกมา ว่าการตัดสินคดีสังหารหมู่ชาวเคิร์ดที่ดูญาลิด จะถูกบันทึกลงในหน้าประวัติศาสตร์ เพราะถือเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมายครั้งที่สำคัญที่สุด “คำตัดสินคดีนี้จะวางบรรทัดฐานทางกฎหมายครั้งสำคัญ อันมีผลต่อเนื่องไปสู่รัฐบาลของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช แห่งสหรัฐฯ ในประเด็นที่ว่ารัฐบาลบุชจะวางกรอบการทำสงครามต่อต้านก่อการร้ายอย่างไร” เพราะ ขัดดัมยืนยันว่า ในฐานะเป็นประธานาธิบดี ตนมีสิทธิต่อสู้กับพวกผู้ก่อการร้ายที่อิหร่านหนุนหลังอยู่ ขณะที่ช่วงนั้นอิรักกำลังทำสงครามกับอิหร่าน ชาร์ฟกล่าวว่า ประธานาธิบดีบุชกำลังใช้ข้ออ้างแบบขัดดัม มาให้ความชอบธรรมในการทำสงครามและคุมขังผู้คนไว้ในเรือนจำที่อ่าวกวานตานาโม ควบคู่ไปโดยไม่ตั้งข้อหาหรือพิจารณาคดี “นี่ถือเป็นคำกล่าวอ้างที่เราไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย นับตั้งแต่มีการพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามที่นูเรมเบิร์ก...เราต้องทำความเข้าใจกับเหตุผลที่นำประกอบคำกล่าวอ้างอย่างละเอียดถี่ถ้วน” (manager online 06112006) **นายบุชรา อัล กอห์ลิล ทนายขัดดัม** วิเคราะห์ผลการตัดสินโทษประหารชีวิตขัดดัมจากคดีล่งละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ “ความจอมปลอมของกระบวนการยุติธรรม” คำตัดสินที่มาจากศาลซึ่งตั้งขึ้นอย่างหลอกลวง และไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยสหรัฐฯ ก็ไม่สามารถหาความบริสุทธิ์ยุติธรรมได้ นอกจากนั้น **นายแรมซีย์ คลาร์ก อดีตรัฐมนตรียุติธรรมของสหรัฐฯ** ในช่วงปี 1967-1969 และปัจจุบันเป็นหนึ่งในแกนนำทีมทนายแก้ต่างของขัดดัม วิเคราะห์ว่าการพิจารณาคดีนี้มีความลำเอียงและเห็นว่าควรใช้ศาลของสหประชาชาติแทนศาลพิเศษ คำพิพากษาค้างครั้งนี้จึงไม่มีอะไรมาปกป้องการทำให้เกิด “ความยุติธรรมของผู้ชนะ” (victors' justice) อีกทั้งกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงในสังคมอีกยาวนาน “นับเป็นการทุจริตทางด้านความยุติธรรม ระบบยุติธรรมถูกใช้ในทางที่ผิดเพื่อนำไปสู่

เป้าหมายสุดท้ายด้านการเมือง นับว่าเป็นอาชญากรรมรุนแรงเพราะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐบาล” (The Independent 05112006) นาย**โจนาธาน ดริเมอร์ อาจารย์ซึ่งสอนอยู่ที่ศูนย์กฎหมายจอร์จทาวน์** กล่าวว่า เห็นได้ชัดเลยว่า การพิจารณาคดีคดีนี้ไม่สามารถวางรากฐานอันนำไปสู่ประชาธิปไตยครั้งใหม่ในอิรัก ดริเมอร์ยังกล่าวเพิ่มว่า การพิจารณาคดีครั้งนี้ซึ่งผู้คนมองว่าดำเนินไปอย่างไม่ยุติธรรม จะทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบการยุติธรรมและสถาบันของรัฐบาล อีกทั้งยังกระตุ้นให้เกิดความแตกแยกในสังคมมากขึ้น และอาจนำไปสู่ภาวะไร้เสถียรภาพในอิรัก (manager online 06112006)

สำหรับด้านสื่อมวลชนมีความเห็นแตกต่างกันกล่าวคือ หนังสือพิมพ์หลายฉบับของอังกฤษ เช่น แทบ ลอยด์หัวซ้าย เดลี่ มิลเลอร์ ได้ออกมาโต้แย้งการตัดสินอย่างครึกโครมและ หมายเหตุไว้ว่า โลกควรระมัดระวังการแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษาตัดสินประหารชีวิตที่เกิดขึ้นกับทุกคน แม้คนๆ นั้นจะเป็นชั้ดดัมก็ตาม เช่นเดียวกับเดอะการ์เดียน เดลี่ ได้เรียกร้องให้เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นเพียงจำคุกตลอดชีวิตแทน ในทางตรงกันข้าม หนังสือพิมพ์ เดอะซัน ฉบับแทบลอยด์ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ขายดีที่สุดในอังกฤษ และเดอะ เดลี่ เทเลกราฟ ได้ออกมาคัดค้านข้อโต้แย้งดังกล่าว โดยยืนยันว่า ไม่มีอะไรที่เหมาะสมไปกว่าการใช้ห่วงแขวนคอประหารอาชญากรที่กลายมาเป็นคนร้ายเช่นนี้ เช่นเดียวกับหลายสื่อยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่น ก็ประโคมข่าวลงหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่งว่าแม้ชั้ดดัมจะถูกตัดสินประหารชีวิตด้วยมือของทางการอิรัก แต่ยังคงมีความกังวลว่าคำตัดสินอาจทำให้เกิดจุดจลาจลนองเลือดในอิรักรุนแรงมากยิ่งขึ้น (manager online 06112006)

อิรักระอุเกิดเหตุความรุนแรงหลายระลอกพร้อมประกาศเคอร์ฟิวโดยไม่มีกำหนด

ความรุนแรงระลอกแรกคือการลักพาตัวครั้งใหญ่ที่สุด เป็นเหตุให้รวมว.ทบวงมหาวิทยาลัยของอิรักประกาศลาออกพร้อมรับว่ารัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อวันที่ 14 พ.ย. 2006 นายอะเบ็ด เติบ อัลอุญลี โฆษกทบวงมหาวิทยาลัยแถลงว่า มีปืนแต่งเครื่องแบบตำรวจ บุคลากรทบวงมหาวิทยาลัย กลางเมืองหลวงอิรัก ลักพาตัวข้าราชการทบวงฯและผู้มาติดต่อกว่า 150 คน โดยอาคารดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตคอรรอดะ ซึ่งเป็นย่านการค้าและมีชาวชีอะห์จำนวนมากอาศัยอยู่ กลางกรุงแบกแดดกลุ่มมือปืนได้รับโทรศัพท์มือถือจากข้าราชการและประชาชน หลังจากนั้นก็แยกหญิง-ชาย รวบรวมขึ้นรถ แล้วก็ขับออกไป เจ้าหน้าที่สันนิษฐานเป็นการกระทำของกลุ่มชีอะห์เพราะสมาชิกจากกลุ่มการเมืองของพวกมุสลิมสุหนี่บริหารงานในทบวง มหาวิทยาลัย แต่กลุ่มติดอาวุธของพรรคการเมืองมุสลิมชีอะห์ปัจจุบันมีอำนาจควบคุมกระทรวงมหาดไทย (Aljazeera.com 14112006) ต่อมา เมื่อวันที่ 14 พ.ย.คนร้ายได้ปล่อยตัวประกันออกมา 20 คน ภายในไม่กี่ชั่วโมง และยังคงเหลือตัวประกันอยู่ในครอบครองราว 50 ราย แต่เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุให้อาเบด เติบ อัลอุญลี รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของอิรัก ประกาศลาออก (manager online 16112006)

ความรุนแรงใหญ่ระลอกต่อมาคือเมื่อวันที่ 23 พ.ย. 2006 นับว่าเป็นความสูญเสียครั้งใหญ่ที่สุดของอิรักนับแต่สงครามปี 2003 ที่สหรัฐบุกเข้ามาทำสงคราม โดยกลุ่มติดอาวุธก่อเหตุระเบิดพลีชีพหลายระลอกพร้อมกันยิงระเบิดปืนครก โดยคนร้ายได้วางแผนก่อคาร์บอมบ์พลีชีพ 3 จุด ในเวลาใกล้เคียงกันใจกลางย่านชาดร์ ซิตี ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ และยิงระเบิดปืนครกอีก 2 จุด ในบริเวณรอบๆจัตุรัสฮาดีนและจัตุรัสมุดฟาร์ด้วย เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตราว 161 คน และได้รับบาดเจ็บอีกกว่า 257 คน นับเป็นความสูญเสียครั้งใหญ่ที่สุดในสงครามอิรัก และสันนิษฐานว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นแผนการของกลุ่มติดอาวุธนิกายสุหนี่ ด้านกลุ่มติดอาวุธนิกายชีอะห์ได้เปิดฉากตอบโต้ชาวสุหนี่กลับโดยทันทีด้วยการยิงระเบิดปืนครกใส่มัสยิดอบู ฮานีฟะ สุหนี่ ซึ่งเป็นที่สักการะที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดของชาวสุหนี่ในอิรัก ทำให้มีผู้เสียชีวิต 1 คน และได้รับบาดเจ็บอีกอย่างน้อย 7 คนหลังเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นทางกระทรวงมหาดไทยอิรักได้ประกาศเคอร์ฟิวในกรุงแบกแดดแบบไม่มีกำหนดทันที (เอพี 23112006) ซึ่งหน่วยกองกำลัง

สันติภาพของสหประชาชาติ (UNAMI) ได้รายงานยอดพลเรือนชาวอิรักผู้เสียชีวิตในเดือนตุลาคม 2006 พบว่ามีจำนวน 3709 ราย โดย 70% ตายในกรุงแบกแดด และเดือนกันยายนมียอดรวม 7,054 ราย ซึ่งเป็นสถิติจากกระทรวงสาธารณสุขและโรงพยาบาลทั่วประเทศ (Aljazeera.com 22112006)

ความอ่อนแอของอิรักกับความกดดันทางการเมืองจากนานาชาติและแนวโน้มสมดุใหม่ของ

ตะวันออกกลาง สถานการณ์ในอิรักนับว่าเป็นจุดที่อ่อนแออย่างมาก พิจารณาได้จากกระแสบทบาทของนานาชาติที่ต่างเข้ามารุมเร้า ฉะนั้นนานาชาติถอนทหารออกไปหรือไม่? นับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญกับความอยู่รอดของอิรัก หากนานาชาติต้องถอนทหารออกไปในขณะที่อิรักยังอ่อนแอย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมากแน่นอนโดยมีเหตุการณ์บทบาทของประเทศต่างๆที่สำคัญดังนี้

ขณะที่**ประธานาธิบดี ญาลาล ตอลาบานี แห่งอิรัก** กล่าวว่า กองกำลังทหารสหรัฐ ควรประจำการอยู่ในอิรักอย่างน้อย 3 ปี เพื่อให้ทางการท้องถิ่นของอิรักสามารถสร้างกองทัพ เพื่อรักษาความมั่นคงด้วยตัวเองได้เสียก่อน ทั้งนี้ ตอลาบานี เข้าพบประธานาธิบดี ฌาคส์ ชีรัก ของฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 31 ต.ค. ที่ผ่านมา เพราะอิรักต้องการให้ฝรั่งเศสเข้ามาช่วยฟื้นฟูอิรัก และเข้ามาช่วยฝึกฝนกองทัพอิรักโดยเร็ว **แต่กระแสนกดดันให้นานาชาติถอนทหารออกจากอิรักค่อนข้างมาก** โดยเฉพาะกระแสความกดดันรอบด้านจากสาธารณะที่มีต่อสหรัฐ และอังกฤษ ให้มีการถอนกำลังทหารออกจากอิรัก ประกอบกับกระแสวิกฤตศรัทธาของประชาชนสหรัฐต่อพรรครีพับลิกันของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ในเรื่องนโยบายอิรักนับเป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อฐานเสียงของพรรครีพับลิกันในการเลือกตั้งกลางสมัยในวันที่ 7 พ.ย 2006 (manager online 02112006) นายกรัฐมนตรีของอิตาลี นายโรมานो โปรดีแจ้งว่ากองกำลังอิตาลีซึ่งตั้งฐานทัพทางตอนใต้ของอิรักได้ถอนกำลังที่เหลืออยู่ทั้งหมดจำนวน 70 นายออกจากอิรักเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 1 ธ.ค ส่วนอังกฤษจะถอนกำลังจำนวน 7,000 นายออกจากอิรักประมาณปลายปีหน้า ไปแลนด์คาคว่าจะถอนกำลังจำนวน 99 นายออกไปประมาณปลายปี 2007 เช่นกัน (Aljazeera.com 01122006) นอกจากนี้**กลุ่มศึกษาอิรัก (Iraq Study Group)หวังสหรัฐถอนกำลังและให้คุยกับซีเรีย-อิหร่าน "กลุ่มศึกษาอิรัก"** (อันประกอบไปด้วยบุคคลสำคัญจากทั้ง 2 พรรคการเมืองใหญ่ในสหรัฐ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภาองเกรสโดยประธานร่วมของฝ่ายรีพับลิกันคือ เจมส์ เบเกอร์ อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐ ในสมัยจอร์จ บุช) เรียกร้องให้รัฐบาลบุชถอนทหารหน่วยสู้รบ 15 กองพล ออกจากอิรัก แต่ให้คงเจ้าหน้าที่ฝึกสอนการรบ ผู้เชี่ยวชาญในการส่งกำลังบำรุงกองทัพ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยตอบโต้เร็ว รวมทั้งสิ้นกว่า 70,000 คน ไว้ในอิรักต่อ และเรียกร้องให้รัฐบาลบุชเปิดการเจรจากับอิหร่านและซีเรีย (Aljazeera.com 28112006) เนื่องจากประธานาธิบดีบุชประกาศไม่ยอมเจรจากับอิหร่านและซีเรีย

ซาอูดิอาระเบียพร้อมเข้าแทรกแซงอย่างมโหฬารหากสหรัฐถอนกำลังออกไป นายนาวาฟ โอบาอิด ที่ปรึกษารัฐบาลซาอุดีอาระเบียระบุว่า แม้สหรัฐยึดดุลละห์ได้สัญญากับประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ไว้ว่าพระองค์จะไม่ทรงเข้าไปแทรกแซง แม้เหตุนองเลือดระหว่างชาวสุหนี่และชีอะห์ในอิรักจะเพิ่มมากขึ้น เหมือนสงครามกลางเมืองแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม สิ่งนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้หากสหรัฐเริ่มถอนทหาร โดยเขาให้ภาพว่ามันจะเป็น"การต่อสู้ระหว่างตัวแทนของซาอูดิอาระเบียกับอิหร่าน" หากสหรัฐถอนกองกำลังออกจากอิรัก เพื่อช่วยชาวมุสลิมซุนหนี่ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในอิรัก จากการจู่โจมเช่นฆ่าของกลุ่มชีอะห์ที่มีอิหร่านหนุนหลัง ที่ปรึกษารัฐบาลซาอุดีอาระเบียอาวโละกล่าวเมื่อวันที่ 29 พ.ย เพื่อยับยั้งไม่ให้กองกำลังติดอาวุธชาวชีอะห์ที่มีอิหร่านหนุนหลังฆ่าล้างชาวสุหนี่อิรัก"(เอพี 29112006) ซึ่งก่อนหน้านี้นายปรินซ์ นาอ็ฟ รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยซาอุดีอาระเบียในวันที่ 12 พ.ย. ว่า อิรักคือฐานที่มั่นของกลุ่มผู้ก่อการร้ายซึ่งเป็นสัญญาณอันตรายต่อเพื่อนบ้าน หลังจากทหารสหรัฐ ล้มเหลวในการป้องกันความรุนแรงระหว่างศาสนาสองนิกายสุหนี่ และชีอะห์ ที่ส่อแววขยายเป็นสงครามพลเรือน (manager online 13112006)

นอกจากนี้**ซีเรียมีแผนการจะฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับอิรัก** ซึ่งยุติไปนานกว่า 25 ปี โดยมีการ

ประชุมเจรจากันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอิรัก และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของซีเรีย แม้พรรคบาบ ที่เป็นทีเควรพของปะเทศไนอดีตเสนอให้มีการรวมตัวกันของอิรักและซีเรียเป็นปะเทศเดียวไ แต่ความสัมพันธ์มักจะถูกครอบงำโดยความไม่ลงรอยกัน ซึ่งประวัติศาสตร์ของความไม่ลงรอยระหว่างทั้งอิรักและซีเรียคือซีเรียสนับสนุนอิหร่านในสงครามอิรักกับอิหร่าน รวมถึงการแบ่งน้ำกันใช้จากแม่น้ำยูเฟรติส และความช่วยเหลือของซีเรียแก่กบฏชาวเคิร์ดในอิรักตอนเหนือ รวมถึงการเปลี่ยนทิศทางการส่งน้ำมันของกรุงแบกแดดไปยังท่าเรือบาสร่าทางใต้โดยข้ามท่อส่งที่ผ่านซีเรีย (manager online 21112006) ที่สำคัญมีเงาแห่ง**ความกดดันทางการเมืองระหว่างอิรักและสหรัฐ** เมื่อผู้นำอิรักพบประธานาธิบดีบุชที่ Amman ประเทศจอร์แดนเมื่อวันที่ 30 พย. เพื่อหารือเรื่องสถานการณ์ในอิรักเนื่องจากจำนวนทหารสหรัฐเสียชีวิตนับตั้งแต่เริ่มสงครามจนถึงวันที่ 29 พ.ย. มียอดรวม 2,881 นาย แม้ว่าบุชแสดงการสนับสนุนผู้นำอิรักและกล่าวว่ากองกำลังสหรัฐจะไม่ถอนออกไปจากอิรักตราบที่อิรักยังต้องการสหรัฐ แต่บุชยังแสดงความกังวลว่าผู้นำอิรักสามารถควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงในประเทศได้แค่ไหน อนึ่งก่อนนี้ ผู้นำอิรักได้มีนัดหมายพบกับประธานาธิบดีบุชและกษัตริย์จอร์แดนเมื่อวันที่ 29 พย แต่บุชได้เจรจาเฉพาะกับกษัตริย์จอร์แดน โดยการเจรจาสามฝ่ายถูกระงับไปเพราะอิรักขอยกเลิกการหารือ และบุชได้ขอเลื่อนพบกับผู้นำอิรักเป็นวันที่ 30 พ.ย ดังนั้น ผู้นำอิรักได้พบกับผู้นำอิหร่านเพื่อขอความช่วยเหลือเมื่อวันที่ 29 พ.ย 2006 ที่เตอรานและการเจรจาประสบความสำเร็จในความตกลงร่วมกันเรื่อง ความมั่นคงปลอดภัย เศรษฐกิจ น้ำมันและอุตสาหกรรม (Aljazeera30112006)

อิหร่านประกาศให้ความช่วยเหลืออิรัก เมื่อวันที่ 29 พย ประธานาธิบดี ญะลัล ตอลละบะนี ของอิรักเดินทางเยือนอิหร่าน เพื่อขอให้อิหร่านช่วยเหลือในการต่อสู้กับกลุ่มก่อการร้าย สร้างความมั่นคงและเสถียรภาพในอิรัก นอกจากนี้ผู้นำสูงสุดของอิหร่านได้รับประกันว่าบรรดาชาติอิสลามพร้อมให้ความอนุเคราะห์อิรักหากได้รับการร้องขอ อิหร่าน ปฏิเสธที่จะเข้าไปแทรกแซงในอิรัก พร้อมกับย้ำอีกครั้งว่าสถานการณ์ในอิรักจะคลี่คลายหากมีการถอนกำลังทหารของผู้รุกรานออกจากอิรัก และ**ประธานาธิบดีมะห์มูด อะห์มาดิเนjad** ผู้นำอิหร่านได้ส่งจดหมายเปิดผนึกโจมตีนโยบายของรัฐบาล จอร์จ ดับเบิลยู. บุช ผู้นำสหรัฐ พร้อมกับเรียกร้องให้ถอนทหารออกจากอิรัก (manager online 30112006)

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองกับความแตกแยกทางนิกายของอิรัก ความเคลื่อนไหวด้านการแบ่งแยกทางลัทธิซุนหนี่และชีอะห์ พบว่าการแบ่งแยกทางลัทธิระหว่างกลุ่มซุนหนี่และชีอะห์ค่อนข้างแผ่ขยายในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะประเทศอิรัก นอกจากนี้ยังมีชาอุดูอาร์เบีย คูเวต บาเรนห์ **ความแตกแยกทางนิกายอาจนำอิรักเข้าสู่ภาวะสงครามพลเรือน** **กษัตริย์จอร์แดน อับดุลเลาะห์** ได้เรียกสภาวะการแตกแยกของประเทศอิรักว่าเป็นสงครามพลเรือน(civil war) เพราะความขัดแย้งทางด้านนิกายระหว่างกลุ่มซุนหนี่และชีอะห์ โดยมีชาวซุนหนี่เป็นชนส่วนน้อยซึ่งมีประชากรเพียง 15-20% ของอิรัก กษัตริย์จอร์แดนตรัสเตือนว่าหากนานาชาติดึงไม่รับหาทางแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีภูมิภาคตะวันออกกลางจะเจอกับสงครามกลางเมืองถึง 3 แห่งในปีหน้า ไม่ใช่แค่อิรัก แต่ยังรวมถึงปาเลสไตน์และเลบานอน อีกทั้งเมื่อวันที่ 27 พ.ย. 2006 นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติกล่าวเตือนความแตกแยกระหว่างนิกายของอิรัก ว่าจนเงินเข้าสู่สงครามพลเรือน หลังความรุนแรงมีที่ทำขยายวงกว้างเรื่อยๆ เลขาธิการสหประชาชาติกล่าวว่าสถานการณ์ในอิรัก หากยังปล่อยให้เกิดความรุนแรงและมีการกระตุ้นให้สถานการณ์เลวลงไป จะทำให้อิรักล่อแหลมที่เข้าสู่ภาวะสงคราม (เอพี 29112006) เนื่องจากความกังวลแนวโน้มของสงครามพลเรือนในอิรัก เมื่อวันที่ 25 พ.ย. **ดิกเซนนี่ รองประธานาธิบดีสหรัฐ** ได้พบกับกษัตริย์ชาอุดูอาร์เบียเพื่อแก้ปัญหาการฟื้นฟูอิรัก โดยมองหาพันธมิตรอาหรับร่วมด้วยคือ ชาอุดูอาร์เบีย จอร์แดนและอียิปต์ (Aljazeera.com 25112006)

ความแตกแยกทางลัทธิในตะวันออกกลาง จากสถานการณ์ในคูเวต ชาวเอพียรายงานว่าในคูเวตก็เหมือนกับหลายประเทศในตะวันออกกลาง เช่น ชาอุดูอาร์เบีย และบาห์เรน ที่กลุ่มซุนหนี่มีอิทธิพลมากและในคูเวต

กลุ่มเชื้อหมีเป็นเพียงกลุ่มน้อยในประเทศและเชื้อหมีที่นับในรัฐสภาเพียง 4 ที่นั่งจากจำนวนทั้งหมด 50 ที่นั่งจากผลการเลือกตั้งเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา และในจำนวนคณะรัฐมนตรีทั้งหมด 16 คน มีเพียงหนึ่งคนที่เป็นกลุ่มเชื้อหมีซึ่งเป็นผู้หญิง (เอพี 01112006 และดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน อนุช อาภาภิรมและคณะ ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์และแนวโน้มตะวันออกกลาง ฉบับเดือนกันยายน 2549 หน้า 22)

3. ประเด็นสถานการณ์ความขัดแย้งกรณีนิวเคลียร์อิหร่าน

ในช่วงเดือน พ.ย. สถานการณ์ในการพัฒนานิวเคลียร์รัฐบาลอิหร่านได้พยายามแสดงแสนยานุภาพและตั้งเป้าขยายโครงการนิวเคลียร์โดยยังเดินหน้าเพิ่มเครื่องเพิ่มสมรรถนะยูเรเนียมให้ได้ 60,000 เครื่อง นั่นคือการไม่ยอมปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงยูเอ็นที่ขีตเส้นตายให้ยุติการเพิ่มสมรรถนะนิวเคลียร์ภายในวันที่ 31 ส.ค. ที่ผ่านมา แต่อิหร่านพร้อมทบทวนสัมพันธ์ไอเออีเอ หากยูเอ็นยอมปรับร่างมติว่าบาตรของยูโร ขณะที่สหภาพยุโรปพยายามหาทางคว่ำบาตรอิหร่านหากยังเดินหน้าต่อ อีกทั้งการกระทำของอิหร่านก่อแนวโน้มทำให้ชาติอาหรับชาติอื่นต้องการมีนิวเคลียร์ไว้เช่นกัน โดยมีเหตุการณ์น่าสนใจในเดือนพ.ย.ดังนี้

อิหร่านพยายามแสดงแสนยานุภาพ

จากรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์อิหร่านระบุว่ากองกำลังพิทักษ์การปฏิวัติได้ทดลองขีปนาวุธกว่าสิบลูก รวมถึงขีปนาวุธพิสัยไกล ซาฮับ-3 และขีปนาวุธพิสัยใกล้ ระหว่างการซ้อมรบที่ทะเลทรายกอม ตอนกลางของประเทศ ขีปนาวุธซาฮับ-3สามารถติดหัวรบนิวเคลียร์ และรายงานบางกระแสระบุว่าติดหัวรบดาวกระจาย เชื่อว่ามีพิสัยไกลกว่า 2,000 กิโลเมตร สามารถไปไกลถึงอิสราเอลและกองกำลังสหรัฐในตะวันออกกลาง นอกจากนั้นในบรรดาอาวุธที่นำมาซ้อมรบ ยังรวมถึงขีปนาวุธซาฮับ-2 ซึ่งอิหร่านระบุว่ามีหัวรบแบบดาวกระจาย สามารถทิ้งระเบิดลูกเล็กๆ ได้ถึง 1,400 ลูก , ขีปนาวุธซัลซัลซึ่งใช้เชื้อเพลิงแบบแข็ง, ขีปนาวุธนาวี, ขีปนาวุธสก็ด-ปี, โซลฟาร์-73 และแซด-3 ขณะที่สถานีโทรทัศน์อ้างนายพลยะห์ยา รอฮิม ซอฟาวิ ผู้บัญชาการของหน่วยเรฟเวอ์ลูชัน การ์ดกล่าวว่า การซ้อมรบทางอากาศ ภาคพื้นดิน และทางน้ำจัดขึ้น 10 วันในชื่อปฏิบัติการว่า “ผู้ทำนายผู้ยิ่งใหญ่”(Great Prophet) ซึ่งได้เริ่มปฏิบัติการเมื่อวันที่ 2 พ.ย (กรุงเทพธุรกิจ 02112006)

การพัฒนานิวเคลียร์อิหร่านส่อเค้าร้อนระอุ เมื่อเจ้าหน้าที่ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ หรือ ไอเออีเอ พบพลูโตเนียมต้องสงสัยที่ไม่สามารถอธิบายที่มาได้ในโรงงานนิวเคลียร์ร้างแห่งหนึ่ง ขณะที่ผู้นำอิหร่านประกาศมีเป้าหมายจะเพิ่มเครื่องเพิ่มสมรรถนะยูเรเนียมให้ได้ 60,000 เครื่อง ระบุพร้อมเจรจากับสหรัฐ หากรัฐบาลอเมริกันยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่ออิหร่านใหม่ แต่ทางด้านสหรัฐฯ ระบุว่าจะเจรจากับรัฐบาลอิหร่านก็ต่อเมื่ออิหร่านยอมระงับโครงการนิวเคลียร์ทั้งหมด (เอพี 05112006,manager online 14112006)

อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ 10 พ.ย. หัวหน้าผู้เจรจา ด้านนิวเคลียร์ของอิหร่านระบุว่า **อิหร่านจะทบทวนความสัมพันธ์กับทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ** หรือ ไอเออีเอ หากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจะปรับร่างมติว่าบาตรของยุโรป ขณะที่เดินทางเยือนมอสโกเพื่อพบปะกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของรัสเซีย อิหร่านจะทบทวนความสัมพันธ์กับไอเออีเอ หากยูเอ็นยอมรับมติยูโร-ทรอยกา นอกจากนี้จากร่างมติของยุโรป โดยอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนีเรียกร้องให้นานาประเทศหยุดการขายและจัดหาวัตถุดิบเทคโนโลยี และเงินทุนให้กับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่าน รวมถึงห้ามการเดินทางท่องเที่ยว ชะงักการส่งทรัพย์สินสมบัติต่างชาติของประชาชนและสิ่งที่มีอยู่จริงเกี่ยวกับโครงการนิวเคลียร์ทั้งสอง (manager online 11112006)

หลายชาติอาหรับมีแนวโน้มพัฒนานิวเคลียร์ นักวิเคราะห์หลายรายเชื่อว่า จากการแถลงของผู้บัญชาการทั่วไปของสำนักงานงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (ไอเออีเอ) ที่ระบุว่า ชาอูดีอาละเบีย อียิปต์

โมร็อกโก และ แอลจีเรีย แสดงความสนใจที่จะสร้างพลังงานจากโปรแกรมนิวเคลียร์ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาและเม็กซิโก และอินเดีย เป็นอีกสองชาติที่สนใจพัฒนาโปรแกรมพลังงานนิวเคลียร์เช่นกัน อย่างไรก็ตาม แผนการของทั้งสองประเทศยังอยู่ในระยะแรกเท่านั้น การที่ซาอุดีอาระเบียจะต้องการพัฒนานิวเคลียร์เพื่อพลังงาน บางทีอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องจากความกังวลต่อโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่านที่อาจนำไปสู่การผลิตชีปนาอู (ผู้จัดการออนไลน์ 05112006)

สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน-น้ำมัน

สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทั่วไปในด้านน้ำมันและพลังงานในเดือน พ.ย. 2006 มีประเด็นที่น่าสนใจตาม เช่น ความเคลื่อนไหวของกลุ่มโอเปคในเรื่องการลดอัตราการผลิตเพื่อดันราคาน้ำมันให้สูงขึ้น ขณะที่ราคาไม่ค่อยขยับขึ้นไปตามที่คาดหมายมากนัก ประเด็นที่น่าสนใจจากรายงานประจำปี World Energy Outlook 2006 จัดทำโดยองค์การพลังงานสากล หรือ ไออีเอ ซึ่งระบุว่า อุปสงค์น้ำมันโลกจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถ้าหากโลกยังคงเดินไปบนเส้นทางการบริโภคพลังงานที่ไม่ยั่งยืนอย่างในปัจจุบัน และถือเป็นครั้งแรกในรอบ 32 ปี ของประวัติการก่อตั้งองค์กรที่ ไออีเอ เสนอแนะให้นานาชาติหันไปใช้พลังงานนิวเคลียร์ให้มากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีรายงานหลายชิ้นชี้ออกมาว่า แหล่งสำรองน้ำมันที่สำคัญหลายแห่งในโลกกำลังเข้าสู่จุดสูงสุด และจากนี้ไปก็จะค่อยๆ ลดปริมาณลงในอัตราที่เร็วขึ้นเรื่อยๆ มีตัวเลขที่น่าสนใจเกี่ยวกับคาดการณ์การผลิตและการสำรองน้ำมันจนถึงอีก 20-30 ปีข้างหน้า โดยใช้ภาพสถานการณ์ของการผลิตและการบริโภคแบบปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตคือ ภาพความเคลื่อนไหวด้านพลังงานและน้ำมัน โดยเฉพาะในรอบเดือน พ.ย. ในภูมิภาคตะวันออกกลางยังเป็นไปอย่างคึกคัก ตรงข้ามกับภาพที่น่ากังวลของรายงานหลายฉบับที่เผยแพร่ออกมาในช่วงนี้

1. สถานการณ์และความเคลื่อนไหวน้ำมันและพลังงานโลก

1.1 รายงานองค์การพลังงานสากล (IEA) ปี 2006

-อุปสงค์น้ำมันโลกเพิ่มอย่างไม่หยุดยั้งขณะที่การสำรองน้ำมันเริ่มเข้าสู่ระยะทรงแล้วทรุด

รายงานว่าด้วยพลังงานโลกประจำปี 2006 ขององค์การพลังงานสากล (International Energy Agency –IEA) เผยแพร่เมื่อต้นเดือน พ.ย. 2006 ชี้ว่า อุปสงค์น้ำมันปี 2006 เพิ่มจากปี 2005 ที่ 84 ล้านบาร์เรลต่อวัน มาอยู่ที่ 99 ล้านบาร์เรลต่อวันในปี 2015 และที่ 116 ล้านบาร์เรลต่อวันในปี 2030 ถ้าหากว่าโลกยังคงเดินบนหนทางการบริโภคพลังงานที่ไม่ยั่งยืนอย่างในทุกวันนี้ต่อไป และว่า ร้อยละ 70 ของอุปสงค์น้ำมันที่เพิ่มขึ้นมาจากประเทศกำลังพัฒนา แม้ว่า อัตราการขยายตัวของอุปสงค์ดังกล่าวจะยังไม่ส่งผลถึงการกำหนดราคาน้ำมัน จนกว่าจะถึงทศวรรษหน้า แต่ทว่า ความตึงเครียดทางภูมิทัศน์การเมือง หรือแย่กว่านั้น คือแหล่งสำรองน้ำมันใหญ่ๆ ถูกโจมตี หรือถูกกักกั้นให้เสียหาย ก็อาจเป็นสาเหตุทำให้ราคาน้ำมันสูงขึ้น นอกจากนี้ รายงานได้ระบุว่า โลกกำลังเผชิญกับอนาคตที่ “สกปรก ไม่มั่นคง และแพง” ประเทศที่พัฒนาแล้วจะถูกกระทบกระเทือนอย่างร้ายแรงจากปัญหาอุปสรรคด้านการสำรองน้ำมัน ขณะที่ภาวะเสี่ยงภัยจากปัญหาโลกร้อนก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รายงานได้เรียกร้องให้ผู้นำทางการเมืองโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศจี-8 ต้องดำเนินการมาตรการเด็ดขาดโดยเร็ว เพื่อปิดเป่าภัยคุกคามดังกล่าว และนำโลกไปสู่หนทางการใช้พลังงานที่ยั่งยืนกว่าที่เป็นมา “ภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางพลังงานของโลกนั้นเป็นเรื่องจริงและกำลังขยายตัวขึ้น” รายงานกล่าว

-เป็นครั้งแรกในรอบสามสิบกว่าปีที่ ไออีเอ เสนอให้โลกหันมาใช้พลังงานนิวเคลียร์แทนน้ำมัน

แม้ว่าในรายงานระบุว่า พลังงานจากเชื้อเพลิงดึกดำบรรพ์ (Fossil fuel) เช่น น้ำมัน จะยังคงเป็นแหล่งพลังงานหลักของโลกไปจนถึงประมาณปี 2030 แต่ก็นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ 32 ปีขององค์การไออีเอ ที่เสนอให้หันมา

ปรับใช้พลังงานนิวเคลียร์อย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นพลังงานทางเลือกที่มั่นคงและสะอาดสำหรับการผลิตไฟฟ้า รายงานกล่าวว่า คาดหมายว่าอุปสงค์ของโลกในน้ำมัน ถ่านหิน แก๊สธรรมชาติ และเชื้อเพลิงฟอสซิลอื่นๆ จะเพิ่มขึ้น 53% ภายในปี 2030 หรืออีกประมาณ 25 ปีข้างหน้า แต่ไออีเอเตือนว่า การพยายามปรับปรุงหรือเพิ่มการสนองเชื้อเพลิงดังกล่าวขึ้นนั้น “ส่วนใหญ่เป็นภาพลวงตา” ขณะเดียวกัน แนวโน้มของการบริโภคพลังงานดังกล่าว นั้น ก็เป็นการทำลายเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพิธีสารเกียวโตในเรื่องการลดการปล่อยแก๊สเรือนกระจกอย่างสิ้นเชิง

-ไออีเอ ฝากความหวังให้ผู้กำหนดนโยบายและรัฐบาลทั่วโลกเร่งปรับทิศทางการใช้พลังงานโดยด่วน

รายงานประจำปี 2006 เรื่องสถานการณ์พลังงานโลกของไออีเอ ระบุว่า ภาพสถานการณ์อันเลวร้ายต่างๆ จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอุปสงค์น้ำมันที่พุ่งสูงขึ้นถึง 53% ในอีก 25 ปีข้างหน้า ซึ่งถึงเวลานั้นมีผู้ผลิตน้ำมันสำคัญในกลุ่มโอเปคไม่ก็รายเท่านั้นที่จะสนองให้ได้ ส่วนประเทศผู้ส่งออกน้ำมันนอกกลุ่มโอเปคนั้นไม่มีน้ำมันเหลือแล้ว เพราะปริมาณน้ำมันได้ขึ้นสู่จุดสูงสุดในราวกลางทศวรรษหน้า (ราวปี 2015) เท่านั้น หรือปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ของโลกที่ปล่อยออกมาขึ้นสูงถึง 40 กิกกาดัน หรือเพิ่มขึ้นจากระดับปัจจุบันถึง 55% จะส่งผลกระทบต่อปัญหาโลกร้อนอย่างร้ายแรง จากนั้น รายงานได้กล่าวถึงหนทางที่จะบรรเทาภัยอันตรายร้ายแรงดังกล่าว นั่นคือรัฐบาลประเทศต่างๆ ต้องมีนโยบายและมาตรการที่แข็งแกร่ง เพื่อขับเคลื่อนให้โลกหันเข้าสู่หนทางพลังงานที่ยั่งยืน รายงานได้บรรยายภาพสถานการณ์เมื่อรัฐบาลทั่วโลกดำเนินนโยบายและมาตรการที่ได้มีการพิจารณาร่วมกันอยู่ในปัจจุบัน นั่นคือ ลดอุปสงค์พลังงานทั่วโลก 10% ในปี 2030 (เทียบเท่ากับการบริโภคพลังงานทั้งหมดของประเทศจีน) และลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ลง 16% (เทียบเท่ากับที่สหรัฐและแคนาดาปล่อยรวมกันในปัจจุบัน) ปรับปรุงการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การประหยัดพลังงาน เพิ่มการใช้พลังงานนิวเคลียร์และพลังงานทดแทนอื่นๆ เพื่อช่วยลดความต้องการน้ำมันเชื้อเพลิง ดึกดำบรรพ์และการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หากทำได้ดังกล่าว สถานการณ์พลังงานโลกจะมีความมั่นคงมากขึ้น คุ้มครองสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น และปรับปรุงประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี (รอยเตอร์, บลูมเบิร์ก, บีบีซี, แวนคูเวอร์ ซัน, Energy Bulletin, 071106)

1.2 รายงานการประเมินภาวะส่งออกน้ำมันโลก

-การผลิตน้ำมันโลกใกล้เข้าสู่จุดเสื่อมอย่างถาวรโดยทั่วไป

รายงานที่ตีพิมพ์โดย วารสารพลังงาน เมื่อวันที่ 10 พ.ย. ที่ผ่านมา ได้รวบรวมและนำเสนอข้อมูล การผลิต การส่งออก และการบริโภคน้ำมัน (หมายถึงไฮโดรคาร์บอนเหลวต่างๆ ตั้งแต่ผลิตภัณฑ์จากน้ำมันเชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ รวมถึงแก๊สธรรมชาติเหลว) ของประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออกที่สำคัญทั่วโลก อาทิ ซาอุดีอาระเบีย กลุ่มประเทศอดีตสังกัดสหภาพโซเวียต (เน้น รัสเซีย คาซัคสถาน และอาเซอร์ไบจาน) นอร์เวย์ เวเนซุเอลา แอลจีเรีย การ์ตา แคนาดา มาเลเซีย เอกวาดอร์ อาร์เจนตินา โคลอมเบีย เดนมาร์ก อียิปต์ และสหราชอาณาจักร ทั้งนี้ยังไม่รวมข้อมูลของ อิรัก อังกฤษ และไนจีเรีย เข้ามาในรายงานนี้ เนื่องจากทั้ง 3 ประเทศยังอยู่ในภาวะไม่เสถียรทางการเมืองและเศรษฐกิจ

จากรายงานที่ส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลในปี 2005 พบว่า ประเทศที่ผลิตน้ำมันสนองตลาดโลกที่สำคัญรวมกันแล้วเกือบร้อยละ 50 ของน้ำมันที่ส่งออกขายทั้งหมดคือ ซาอุดีอาระเบีย และประเทศสังกัดสหภาพโซเวียตเดิม โดยมีการส่งออกน้ำมันร้อยละ 24 และร้อยละ 21 ตามลำดับ ที่เหลือประมาณ 51% เป็นประเทศต่างๆ ทั้งในและนอกกลุ่มโอเปค เช่น นอร์เวย์ (8%) เวเนซุเอลา อิหร่าน ยูเออี คูเวต (ประเทศละ 7%) ประเทศเม็กซิโก และแอลจีเรีย (ประเทศละ 5%) การ์ตาและแคนาดา (3% และ 2% ตามลำดับ) และอีก 4% มาจากประเทศที่มีการผลิตไม่ถึง 400,000 บาร์เรลต่อวัน ทั้งหมดเป็นภาพของปี 2005

-ประเมินขีดความสามารถในการผลิตในอนาคตของประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออกโลก

-พบอัตราทรุดตัวของการผลิตน้ำมันโลกแบ่งออกเป็น 3 ช่วง จากการนำเสนอข้อมูลเปรียบเทียบอัตรา

การผลิตในช่วงทศวรรษที่ 70 และ 80 และคาดการณ์ต่อไปในอีก 15 ปีข้างหน้า พบว่าอัตราการทรุดตัวของการผลิตน้ำมันโลกจะเกิดขึ้นเป็นช่วงๆ คือ **ช่วงที่ 1** ระหว่างปี 2006 ถึง 2010 อัตราลดลงอยู่ประมาณ 2% ต่อปี **ช่วงที่ 2** ระหว่างปี 2011 ถึง 2013 อัตราทรุดตัวของการผลิตเป็นไปอย่างรวดเร็วในอัตราสูงกว่า 3.5% ต่อปี และ **ช่วงที่ 3** ระหว่างปี 2018 ถึง 2020 อัตราการทรุดตัวของการผลิตลดต่ำลงเหลือในอัตรามากกว่าปีละ 4.5% และพบว่าอัตราการทรุดตัวไม่เคยกลับคืนขึ้นมาสูงกว่าในทศวรรษ 1980 รวมเวลา 15 ปี การส่งออกลดลงถึง 40% (จาก 36.2 ล้านบาร์เรล/วัน เหลือ 23 ล้าน)

เมื่อสำรวจเป็นรายประเทศ พบว่า **ประเทศซาอุดีฯ** หากผลิตในอัตรา 9 ล้านบาร์เรลต่อวันเท่ากับปัจจุบัน ก็จะสามารถผลิตต่อไปได้อีกประมาณ 20 ปี ก่อนที่จะเข้าสู่จุดสูงสุดและทรุดตัวลงในอัตรา 3% ต่อปี และพบว่าซาอุดีอาระเบียมีสำรองน้ำมันเหลืออีกประมาณ 160 กิกะบาร์เรล ซึ่งอาจจะทำให้ซาอุดีฯสามารถผลิตไฮโดรคาร์บอนเหลวต่อไปได้อีกในอัตรา 11 ล้านบาร์เรลต่อวัน ส่วน **ประเทศรัสเซีย** รายงานประเมินว่ามีสำรองน้ำมันอยู่ประมาณ 60 กิกะบาร์เรล คาดว่าจะถึงจุดสูงสุดราวปี 2010 มีอัตราทรุดตัว 3% ต่อปี อัตราการผลิตจะอยู่ในระดับราว 10 ล้านบาร์เรลต่อวัน **ขณะที่คานาดา** ซึ่งสังกัดในค่ายสหภาพโซเวียตเดิมนั้น มีสำรองน้ำมันประมาณ 45 กิกะบาร์เรล สามารถผลิตน้ำมันได้ในอัตรา 1.4 ล้านบาร์เรลต่อวัน จะขึ้นถึงจุดสูงสุดในราวปี 2010 และทรงตัวในระดับนั้นจนถึงปี 2030 และเริ่มทรุดตัวลง เช่นเดียวกัน **อาเซอร์ไบจาน** อัตราการผลิตจะขึ้นถึงจุดสูงสุดในราวปี 2015 และจะลดลงปีละ 2.5%

-รายงานได้ทำการคาดคะเนการส่งออกน้ำมันของโลกจนถึงปี 2020 พบว่ามีหลายประเทศที่ต้องหลุดออกไปจากชาร์ตเนื่องจากไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันแล้ว เช่น ประเทศอังกฤษ (หลุดในปี 2006) อียิปต์ (หลุดปี 2007) อาร์เจนตินา (หลุดปี 2010) เม็กซิโก (หลุดปี 2015) มาเลเซีย (หลุดปี 2019) และโคลอมเบีย (หลุดปี 2019) ที่น่าจับตามองเหนือจาก ซาอุดีฯ และกลุ่มประเทศสังกัดอดีตสหภาพโซเวียต ซึ่งผลิตน้ำมันคิดเป็นเกือบร้อยละ 50 ของผลผลิตน้ำมันโลก ก็คือ **ยูเออี, คูเวต และกาตาร์** ยูเออี จะสามารถผลิตน้ำมันในอัตรา 1.8 ล้านบาร์เรลต่อวันต่อไปจนถึงจุดสูงสุดในปี 2026 และลดลงในอัตรา 2% ต่อปี จนถึงปี 2050 ผลิตได้ในอัตรา 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน ส่วน **คูเวต** นั้น จะสามารถผลิตได้ 1.8 ล้านบาร์เรลต่อวัน ไปจนถึงจุดสูงสุดครั้งที่สองในอัตราการผลิต 2.7 ล้านบาร์เรลต่อวันในปี 2018 ก่อนจะลดลงในอัตรา 2% ต่อปี สำหรับ **กาตาร์** นั้นกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ส่งออกแก๊สธรรมชาติเหลวที่ใหญ่ที่สุดของโลก ในปี 2011 ในอัตราการผลิต 1.4 ล้านบาร์เรลต่อวัน และหลังจากนั้น จะเพิ่มเป็น 1.93 และเพิ่มเป็น 2.67 ล้านบาร์เรลต่อวันในปี 2020 ที่น่าติดตามอีกประเทศหนึ่งคือ **อิหร่าน** ตามรายงานอิหร่านมีสำรองน้ำมันอยู่ประมาณ 70 กิกะบาร์เรล การผลิตจะขึ้นถึงจุดสูงสุดครั้งที่สองในปี 2009 ในอัตราการผลิต 5 ล้านบาร์เรลต่อวัน ก่อนจะเริ่มทรุดตัวลงในอัตรา 2.6% ต่อปี อย่างไรก็ตาม หากมีอุปสรรคในเรื่องการดำเนินการผลิตและการลงทุนเกิดขึ้น การผลิตก็อาจจะยังไม่ถึงจุดสูงสุดในระยะเวลาดังกล่าว อิหร่านจะสามารถรักษาอัตราการผลิตอยู่ที่ 4 ล้านบาร์เรลต่อวันต่อไปได้ถึงปี 2020 (*An Assessment of World Oil Exports, Energy Bulletin, 10 Nov 2006*)

2. ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้าน้ำมันและพลังงาน

-ราคาน้ำมันและความเคลื่อนไหวของกลุ่มโอเปค

-**ราคาน้ำมันไม่เปลี่ยนแปลงมากหลังกลุ่มโอเปคประกาศลดการผลิต** หลังจากทีกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันส่งออกนอก หรือโอเปค ประกาศจะลดการผลิตลง 1.2 ล้านบาร์เรลต่อวันโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พ.ย. เป็นต้นไป รายงานข่าววันที่ 1 พ.ย. กล่าวว่า ยังมีความสงสัยอยู่ว่า สมาชิก 11 ประเทศของกลุ่มโอเปคจะพร้อมใจกันลดการผลิตอย่างที่ประกาศหรือไม่ ปรากฏว่าราคาน้ำมันยังลดลงไปอยู่ที่ 57 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล ข่าววันที่ 2 พ.ย. รายงาน ยูเออี ตัด

การผลิตไป 100,000 บาร์เรล/วัน ชาววันที่ 6 พ.ย. เอเดมันด์ ดาวโกฐ ประธานโอเปคประกาศเตือนว่า โอเปคจะลดการผลิตลงอีกในเดือน ธ.ค. กลุ่มโอเปคต้องการให้ราคาอยู่ที่เหนือ 60 ดอลลาร์/บาร์เรลอีกครั้ง ซึ่งเขาเชื่อว่าเป็นราคาที่ไม่กระทบกระเทือนภาวะเศรษฐกิจของโลก แต่ราคาน้ำมัน ณ ขณะนี้ยังต่ำกว่า 60 ดอลลาร์/บาร์เรล ต่อมาชาววันที่ 7 พ.ย. รายงานว่า *การ์ดา* ได้แจ้งต่อลูกค้าในเอเชียของตนว่า จะตัดลดการส่งออกน้ำมันดิบ 2.5% เท่ากับราว 21,000 บาร์เรล/วัน ตามกำหนดการของโอเปค ชาววันที่ 9 พ.ย. รมต.น้ำมันซาอุดีอาระเบีย ออกมาชี้ว่า กลุ่มโอเปคอาจพิจารณาตัดการผลิตลงอีกในการประชุมวันที่ 14 ธ.ค. ชาววันที่ 18 พ.ย. ปรากฏในวันนั้นราคาน้ำมันตกลงถึงระดับต่ำสุดนับแต่กลางปี 2005 หรือประมาณ 29% เหลือประมาณ 55 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล ที่สำคัญเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว รวมทั้งน้ำมันในคลังสำรองที่สูงมากขึ้นในสหรัฐ ก่อนที่จะเขยิบขึ้นมาอยู่ที่ 58 ดอลลาร์ต่อบาร์เรลในการซื้อขายวันที่ 20 พ.ย. และในช่วงปลายเดือน พ.ย. ราคาน้ำมันได้ค่อยๆ ขยับขึ้น ไปอยู่ที่กว่า 62 ดอลลาร์/บาร์เรล ในการซื้อขายวันที่ 29 พ.ย.

-ความเคลื่อนไหวซื้อขายน้ำมันของประเทศต่าง ๆ

-เกาหลีใต้ตกลงกับบริษัทคูเวตปิโตรเลียมเพิ่มสำรองน้ำมันดิบในคลังสำรองของตนอีก 2 ล้านบาร์เรล รายงานชาววันที่ 1 พ.ย. กล่าวว่า ก่อนหน้านี้ บริษัทน้ำมันแห่งชาติเกาหลีใต้ หรือ KNOC ได้ลงนามข้อตกลงร่วมสำรองน้ำมันดิบกับบริษัทน้ำมัน โตตาล ของฝรั่งเศส เก็บสำรองน้ำมันดิบ 2.2 ล้านบาร์เรลในคลังสำรองน้ำมันของ KNOC ทั้งนี้ เท่ากับ KNOC ของเกาหลีใต้มีข้อตกลงสำรองน้ำมันในคลังทั้งหมดประมาณ 27 ล้านบาร์เรล กล่าวคือ มี 11.3 ล้านบาร์เรลกับ สเตทออยล์ ของนอร์เวย์ 6 ล้านบาร์เรลกับ โซนาทราซ ของแอลจีเรีย 2.7 ล้านบาร์เรลกับ เกลนคอร์ ของกลุ่มค้าน้ำมันในสวีเดน อีก 2.7 ล้านบาร์เรล กับ โซนาออยล์ ของจีน 2.2 ล้านบาร์เรล กับ โตตาล ของฝรั่งเศส และอีก 2 ล้านบาร์เรลกับคูเวต ทั้งหมดรวมกันเท่ากับน้ำมันที่เกาหลีใต้บริโภคได้ประมาณ 13 วัน (เกาหลีใต้บริโภคน้ำมันประมาณ 2.061 ล้านบาร์เรล/วัน – ตัวเลขจาก *The World Fact Book, Korea –South, Updated 191206*) ข้อตกลงที่ทำกับคูเวต จะทำให้เกาหลีใต้มีสิทธิที่จะซื้อน้ำมันดิบจากคูเวตก่อน เมื่อเกิดภาวะน้ำมันขาดแคลนขึ้น (*South Korea signs oil storage deals with Kuwait and Total, Reuters 011106*)

-คาดหมายบ่อน้ำมันพบใหม่ในทะเลแคสเปียนจะสามารถผลิตน้ำมันมากกว่าที่กำหนดถึง 25% รายงานไฟแนนเชียล ไทมส์ ระบุว่า ชาวที่ว่าบ่อน้ำมันใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดในรอบ 30 ปี ที่ค้นพบใหม่ คือบ่อคาซากัน ของคาซัคสถาน จะสามารถให้น้ำมันได้มากกว่า 13,000 ล้านบาร์เรล เสมือนเป็นการผ่าทางตัน เมื่อโลกกำลังเผชิญปัญหาการส่งออกน้ำมันจากบรรดาประเทศรายน้ำมัน อย่างเช่น อิรัก ในขณะที่ความต้องการน้ำมันเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ไฟแนนเชียล ไทมส์ ยังระบุว่า การผลิตน้ำมันของบ่อคาซากันในทะเลแคสเปียนแห่งนี้ จะถึงจุดสูงสุดในราวปี 2020 ในอัตราการผลิต 1.5 ล้านบาร์เรล/วัน สูงกว่าที่เคยประเมินถึง 25% ถือว่าเป็นการเพิ่มการสำรองน้ำมันที่มีอยู่เข้ามาอีกถึง 10% อย่างไรก็ตาม กว่าจะเริ่มทำการผลิตได้อาจจะต้องรอถึงปี 2009 ทั้งนี้เนื่องจาก ตามทัศนะของวิศวกร มีเงื่อนไขสภาพแวดล้อมหลายประการ เช่น การมีภูมิอากาศในฤดูร้อนที่ร้อนจัด ขณะในฤดูหนาวอุณหภูมิเย็นถึง -40 องศาเซลเซียส มีสภาพแวดล้อมที่เปราะบางมีแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ปริมาณสูง ทำให้บ่อน้ำมันแห่งนี้อาจเป็นบ่อที่มีความซับซ้อนที่สุดในโลก ค่าใช้จ่ายในการลงทุนจึงสูงมาก อาจอยู่ในอย่างน้อยราว 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ บ่อคาซากัน เป็นส่วนหนึ่งของภูมิศาสตร์การเมืองใหม่ที่ผลักดันโดยสหรัฐ เป็นบ่อที่ใหญ่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยสหรัฐและประเทศตะวันตกไม่ต้องจ่อรัสเซียและตะวันออกกลางอีกต่อไป (ไฟแนนเชียล ไทมส์ 261106)

-ความเคลื่อนไหวของอิหร่าน -อิหร่านกำลังจะกลายเป็นประเทศนำเข้าพลังงานในอีก 10-20 ปีข้างหน้า ชาววันที่ 24 พ.ย. อลิเรซา อัลดาร์ รมช.ต่างประเทศฝ่ายการเศรษฐกิจของอิหร่าน กล่าวในที่ประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลก (WEF) ที่กรุงอิสตันบูล ว่า ทั้งๆ ที่อิหร่านเป็นประเทศที่มีสำรองพลังงานอยู่มาก แต่ในอีก 10-20 ปี ข้างหน้าประเทศนี้อาจจะกลายเป็นประเทศนำเข้าพลังงาน อัลดาร์ยังบอกกับที่ประชุมด้วยว่า อิหร่านกำลังเตรียมแผนที่

จะสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ 20 ตัว เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า 20,000 เมกะวัตต์เพื่อรับมือ ทั้งนี้ เนื่องจากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ ชาฮัด ราฮิม นักวิเคราะห์บริษัทที่ปรึกษาด้านพลังงานในวอชิงตันที่ระบุว่า ภายในช่วงเวลาประมาณ 1 ทศวรรษ ปริมาณน้ำมันดิบส่งออกของอิหร่านทั้งหมดจะกลายเป็นศูนย์ เนื่องจากอัตราการบริโภคภายในประเทศพุ่งสูงขึ้นอย่างมาก ชาวเมื่อวันที่ 30 พ.ย. **อิหร่านกำลังร่วมมือกับบริษัท ซีโนเปค ของจีน เพื่อพัฒนาบ่อน้ำมัน ยาดาวารัน ทางตะวันตกเฉียงใต้ของอิหร่าน** ซึ่งคาดว่าจะมีสำรองน้ำมันอยู่ประมาณ 3,000 ล้านบาร์เรล ข้อตกลงนี้จะทำให้ ซีโนเปค บริษัทน้ำมันใหญ่อันดับสองของจีน กับ บริษัทน้ำมันแห่งชาติอิหร่านจะได้ผลประโยชน์จากบ่อน้ำมันคนละ 50% (Energy Bulletin 011206)

สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจ

1. สถานการณ์ทั่วไป

-การเผยแพร่สถิติตัวเลขภาวะเศรษฐกิจ

ในเดือน พ.ย. ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลางแถลงตัวเลขภาวะเศรษฐกิจ พอรวบรวมได้ดังนี้ เมื่อวันที่ 1 พ.ย. **ยูไนเต็ด อาหรับ เอมิเรต (ยูเออี) ประกาศตัวเลขคาดการณ์ จีดีพี ปีนี้จะเพิ่มขึ้น 23% จากปี 2005** โดยขึ้นมาจากอยู่ที่ 162,600 ล้านดอลลาร์และระบุว่า การลงทุนภายในประเทศจะเพิ่มขึ้นประมาณ 24.9% ที่ 31.9 พันล้านดอลลาร์ การส่งออกจะเพิ่มขึ้นถึง 140 พันล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 21% น้ำมันและปิโตรเลียมคิดเป็น 40% ของสินค้าส่งออก แต่ส่วนแบ่งนี้จะค่อยๆ ลดลงขณะที่การลงทุนในภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งในวันที่ 24 พ.ย. สุลต่าน บิน ซาอิด อัล มานซูรี รมต.การพัฒนาและบริการสาธารณะของยูเออี เผยว่า เศรษฐกิจภาคที่ไม่ใช่น้ำมันของยูเออี เมื่อปีที่แล้วขยายตัวประมาณ 18.6% มูลค่า 85 พันล้านดอลลาร์ คิดเป็นประมาณ 64% ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมด (กัลฟ์ นิวส์ 23, 251106) รายงานวันที่ 11 พ.ย. **ระบุตัวเลขเปิดเผยโดยองค์การการค้าโลก (ดับบลิวทีโอ) ว่าการนำเข้าและส่งออกของยูเออี เพิ่มขึ้น** กล่าวคือ การนำเข้าเพิ่ม 12% มาอยู่ที่ 80.7 พันล้านดอลลาร์ เท่ากับ 25% ของการนำเข้าทั้งหมดในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งอยู่ที่ 322 พันล้านดอลลาร์ ส่วนการส่งออกของ ยูเออี เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดมาที่ 27% มูลค่า 115.5 พันล้านดอลลาร์ หรือเท่ากับ 21.5% ของมูลค่าการส่งออกทั่วทั้งภูมิภาค ที่ 538 พันล้านดอลลาร์ (สื่อท้องถิ่นในยูเออี 021106, กัลฟ์ นิวส์ 111106) ส่วนอาบูดาบี **หอการค้าและอุตสาหกรรมอาบูดาบีคาดการณ์ว่า จีดีพี ของตนจะขยายตัว 13% ในปีนี้** มูลค่า 92.86 พันล้านดอลลาร์ ที่นำติดตามคือภาคเศรษฐกิจที่ไม่ใช่น้ำมัน ที่เข้ามามีส่วนส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 2004 มีมูลค่า 28 พันล้าน ปี 2005 มูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 33 พันล้าน และคาดว่าจะในปี 2006 จะเพิ่มขึ้นเป็น 38 พันล้านดอลลาร์ (ข่าว ยูเออี 081106) ส่วน ซาอุดีอาระเบีย องค์การการเงินซาอุดีอาระเบีย แถลงเมื่อราววันที่ 13 พ.ย. ว่า **จีดีพีของซาอุดีอาระเบียขยายตัว 6.5% และมีงบประมาณเกินดุลในปี 2005** ที่ 58.1 พันล้านดอลลาร์ ดุลชำระเงินเกินดุลปีนี้เพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 133.47 พันล้านดอลลาร์ (กัลฟ์นิวส์ 141106) ชาววันที่ 16 พ.ย. รายงานว่า **ทางการโอมานแถลงงบประมาณรายจ่ายของประเทศในปี 2007 จะเพิ่มขึ้น 15% ถึง 1.34 พันล้านดอลลาร์** คาดว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้น 25% อยู่ที่ 1.23 พันล้านดอลลาร์ ดีกว่าในปี 2006 งบประมาณขาดดุลจะอยู่ที่ 109.9 ล้านดอลลาร์ ตัวเลขนี้อยู่บนฐานราคาน้ำมันประมาณ 40 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล เทียบกับปี 2006 อยู่ที่ราคา 32 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล (เอเอฟพี 161106) **คูเวตแถลงตัวเลขรายได้ครึ่งปีแรกของปีนี้อยู่ที่ 29.6 พันล้านดอลลาร์ สูงกว่าคาดการณ์รายได้ทั้งปีที่ 29.5 พันล้านดอลลาร์** ทั้งนี้เป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้น 27% จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ซึ่งอยู่ที่ 23.2 พันล้านดอลลาร์ งบประมาณรายจ่ายปีนี้นี้อาจจะขาดดุล 8.1 พันล้านดอลลาร์ แต่อยู่บนราคาน้ำมันที่ 36 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล

ขณะที่ราคาน้ำมันดูเวตปีนี้อยู่ที่เฉลี่ย 63 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล ในช่วงครึ่งแรกของปี โดยขณะนี้ตกลงมาอยู่ที่ 52 ดอลลาร์ต่อบาร์เรล (เทรต อาราเบีย 261106) **เศรษฐกิจอียิปต์ในไตรมาส ก.ค. - ก.ย. ปีนี้ ขยายตัวในอัตรา 7.2% ต่อปี** เทียบกับ 5.3% ในช่วงเดียวกันของปีก่อน ในปีงบประมาณที่ผ่านมา ซึ่งสิ้นสุดไปเมื่อวันที่ 30 มิ.ย. ที่ผ่านมา จีดีพีของอียิปต์ขยายตัวที่ 6.9% เป็นระดับการขยายตัวที่ไม่เคยมีมาก่อนนับตั้งแต่ทศวรรษปี 1980 ทั้งนี้ การขยายอุตสาหกรรมแก๊สธรรมชาติ และธุรกิจก่อสร้างบูม เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (รอยเตอร์ 271106) **ส่วนกาตาร์ ในไตรมาสที่สามของปี 2006 จีดีพีขยายตัวมาอยู่ที่ 14.04 พันล้านดอลลาร์** เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน อยู่ที่ 6.5 พันล้านดอลลาร์ ส่วนตัวเลข จีดีพีในไตรมาสที่ 1 และที่ 2 อยู่ที่ 12.3 พันล้านดอลลาร์ และ 13.22 พันล้านดอลลาร์ ตามลำดับ การทำเหมืองและยอยหินเป็นส่วนสำคัญของรายได้ถึง 64% ของจีดีพี ทั้งหมดของกาตาร์ (เดอะ เพนินซูล่า 281106)

-ภาวะตลาดเงินตลาดทุนในภูมิภาคตะวันออกกลาง

-ตลาดหุ้นตะวันออกกลางในช่วงเดือน พ.ย. โดยทั่วไปยังคงต่อเนื่องต่อไป

ในช่วงต้นเดือน ตลาดหุ้นกลุ่มรัฐอ่าวเปอร์เซียเสียหายอย่างหนัก นักลงทุนพากันเทขายต่อเนื่องมาตั้งแต่วันจันทร์ จนถึงในการซื้อขายวันพุธที่ 1 พ.ย. ดัชนีทาลิชของซาอุดีฯ ตกลง 4.01% หรือรวม 3 วันตกไป 1,199.38 จุด ส่วนดัชนีตลาดเงินดูไบตกลง 2.22% หรือเงินถูกกวาดหายไป 762 ล้านดอลลาร์จากมูลค่าหุ้น ขณะที่ตลาดหุ้นอาบูดาบี ตกลง 1.09 พันล้านดอลลาร์ ดัชนีตลาดชายตกลง 1.33% รายงานข่าววันที่ 4 พ.ย. ผู้กำกับตลาดหุ้นอาหรับได้ตกลงที่จะจัดตั้งองค์กรเพื่อมาช่วยดึงดูดการลงทุนเข้าสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น นั่นคือได้จัดตั้ง สหพันธ์กรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งอาหรับขึ้น โดยจะทำหน้าที่รวบรวมกฎระเบียบ งานบัญชีและงานมาตรฐานทั้งตลาดให้เป็นเอกภาพ (กัลฟ์ นิวส์ 041106)

ในการซื้อขายเมื่อวันที่ 4 พ.ย. ดัชนีหุ้นซาอุดีอาระเบียตกลงไป 5.73% ปิดอยู่ที่ 8,793.61 จุด ระดับต่ำสุดนับตั้งแต่ 25 ก.พ. 2005 ซึ่งหุ้นซาอุดีฯ พุ่งขึ้นถึงจุดสูงสุด 20,634.86 จุด และ**ในการซื้อขายวันที่ 5-6 พ.ย. ดัชนีหุ้น ยูเออี**ปิดหวัลงต่อเนื่อง ตลาดเงินดูไบ (DFM) ปิดลดลง 1.32% อยู่ที่ 383.17 จุด และตกต่อในวันที่ 7 พ.ย. เหลืออยู่ที่ 374.56 จุด ส่วนตลาดหุ้นอาบูดาบี ตกลง 2.12% ปิดที่ 3,165.09 จุด ในวันที่ 8 พ.ย. มีรายงานข่าวว่า ได้มีการเชื่อมโยงระหว่างตลาดหุ้นอาบูดาบี กับตลาดหุ้นอัมมาน ประเทศจอร์แดน โดยอนุญาตให้บริษัทของทั้งสองประเทศสามารถเข้าจดทะเบียนและซื้อขายหุ้นข้ามตลาดกันได้ อาบูดาบี ได้ดำเนินการเช่นเดียวกันนี้แล้วกับ ปากีสถาน โอมาน และกาตาร์ (AME Info 081106)

รายงานข่าววันเสาร์ที่ 11 พ.ย. ว่าตลาดหุ้นทาลิชของซาอุดีฯ ตกต่ำอย่างหนักในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยตกลงกว่า 900 จุด หรือ 9.7% มาอยู่ที่ 8,427.2 จุด และนับตั้งแต่ขึ้นปีใหม่มาจนถึงขณะนี้ ตกลงไปแล้วเกือบ 50% อย่างไรก็ตาม **ตลาดหุ้นซาอุดีฯ ได้เผชิญภาวะที่เลวร้ายที่สุดในรอบเดือน พ.ย. ในการซื้อขายวันอาทิตย์ที่ 12 พ.ย.** ซึ่งดัชนีตกฮวบลง 4.8% และระหว่างการซื้อขายดัชนีได้ไหลลงต่ำกว่า 8,000 จุดเป็นครั้งแรกในรอบ 21 เดือน และมาปิดที่ 8,019.1 จุด ต่ำสุดนับตั้งแต่วันที่ 18 ม.ค. 2005 ในวันเดียวกันนี้ อับดุลราห์มาน อัล ตูวาร์จรี ผู้อำนวยการองค์การตลาดทุนซาอุดีอาระเบีย ได้ออกมากระตุ้นให้นักลงทุนเริ่มซื้อในราคาที่ต่อรองได้ ทั้งนี้เพื่ออยู่ดีภาวะตกต่ำอย่างรุนแรงของตลาดหุ้นในประเทศ โดยเฉพาะในช่วงเพียงสองสัปดาห์ที่ผ่านมาดัชนีไหลรุนแรงลงไปแล้วเกือบ 25% แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าว จะทำให้ตลาดหุ้นกระโดดกลับขึ้นมากกว่า 600 จุด ในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้น ดัชนีก็เริ่มไหลรุนแรงอีกในแทบทุกตลาดทั่วทั้งภูมิภาค (รอยเตอร์, บลูมเบิร์ก 12-211106)

สำนักข่าวรอยเตอร์รายงานวันที่ 21 พ.ย. ว่า ตลาดหุ้นซาอุดีอาระเบีย ขณะนี้สูญเสียมูลค่าของหุ้นไปแล้วประมาณ 1 ใน 4 นับตั้งแต่เกิดกรณีความขัดแย้งวันที่ 28 ต.ค. โดยบางวันนักลงทุนสูญเสียถึง 80% ของมูลค่าหุ้น

ในพอร์ตของตน จากรายงานการซื้อขายวันที่ 20 พ.ย. ตลาดหุ้นยูเออีสูญเสียมูลค่าในหุ้นไปประมาณ 1.8 พันล้านดอลลาร์ ดัชนีตกต่ำสุดในรอบสองปี ส่วนดัชนีตลาดเงินดูไบตกลง 1.56% ตลาดหุ้นอาบูดาบี เสียไป 1.59% ตลาดอิมาร์ ในดูไบ ก็ปิดลดลง 2% รวมทั้งตลาดหุ้นในกลุ่มรัฐอ่าวเปอร์เซียอื่นๆ เช่น คูเวต ลดลง 3.05% โดฮา ลด 0.99% โอมาน ลด 0.16% บาห์เรน ลด 0.59% อัมมาน ลด 2.55% ดัชนีบลอมของเลบานอนก็ลดลง 0.82% (รอยเตอร์ 211106)

รายงานล่าสุดเมื่อวันที่ 29-30 พ.ย. ตลาดหุ้นยูเออียังคงตกลง โดยตลาดดูไบและอาบูดาบีสูญเสีย 2.15% และ 1.37% ตามลำดับ โดยดัชนี ดีเอฟเอ็ม ปิดที่ 345.62 จุด (จาก 380 เศษ เมื่อต้นเดือนนี้) และดัชนีตลาดหุ้นอาบูดาบีปิดที่ 2,967.29 จุด (จาก 3,100 กว่าจุดในช่วงต้นเดือนนี้) เทียบทั้งปี ตามรายงานจากกัลฟ์ นิวส์ ว่า ตลาดหุ้นดูไบ และอาบูดาบีได้ตกลงมาอยู่ในระดับเดียวกับเมื่อปี 2004 หรือตกลงไปแล้วถึง 65% ตลาดหุ้นซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของภูมิภาค ตกลงแล้ว 48% (กัลฟ์นิวส์ 25, 29-301106)

2. ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจการเงินและอุตสาหกรรม

-ความเคลื่อนไหวด้านอุตสาหกรรมการผลิตที่น่าสนใจในตะวันออกกลาง

-อาบูดาบีกับอังกฤษร่วมลงทุนผลิตโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ บริษัทอุตสาหกรรมทรานส์คอนติเนนตัลในอาบูดาบี ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างอาบูดาบี กับอังกฤษ ได้ผลิตรถยนต์โดยสารขนาดใหญ่รุ่นแรกออกมาแล้ว โดยรถดังกล่าวจำนวน 10 คัน ติดแอร์เรียบร้อย ได้ส่งไปยังโอมานตั้งแต่สัปดาห์ที่แล้ว ส่วนอีก 20 คัน เตรียมส่งไปยังกาตาร์ ในอาทิตย์นี้ **บริษัทท่าเรืออาบูดาบี มีแผนจะจัดตั้งเขตการลงทุนเสรีเนื้อที่ 100 ตารางกิโลเมตร** ซึ่งจะเป็นเขตเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยจะตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณท่าเรือคาลิฟาในทาว์ลาห์ กึ่งกลางระหว่างอาบูดาบี กับดูไบ โดยจะประกอบด้วยเขตอุตสาหกรรม ท่าเรือคลังสินค้ารวมทั้งเขตที่พักอาศัยและสถานศึกษา ทั้งนี้คาดว่าจะ ดีพีวีเวิลด์ จะเป็นบริษัทที่เข้าไปบริหารพื้นที่นี้ (WAM 131106) ที่เมืองอุตสาหกรรมอาบูดาบี บริษัทอัล นัสเซอร์ อินดัสเตรียล เอนเตอร์ไพรส์ เริ่มสร้างโรงงานผลิตเหล็กและเหล็กกล้า มูลค่า 109 ล้านดอลลาร์ จะเริ่มผลิตสินค้าออกสู่ตลาดในปี 2008 ส่วนในซาอุดีอาระเบีย บริษัท อัล ตูวาอิกกี เตรียมสร้างโรงงานผลิตเหล็กกล้าสำหรับทำรางรถไฟ มูลค่า 250 ล้านดอลลาร์ โดยโรงงานตั้งอยู่ที่ดัมมาน พื้นที่ 5 ล้านตารางฟุต จะเปิดตัวในปี 2009 รายงานข่าวกล่าวว่า โครงการสร้างเครือข่ายการขนส่งทางรางในภูมิภาคตะวันออกกลางจะทำให้มีความต้องการเหล็กรางรถไฟถึง 4 ล้านตัน นับจากปีหน้าไป (กัลฟ์นิวส์ 301106)

-ความเคลื่อนไหวด้านการขนส่ง

กัลฟ์ นิวส์ วันที่ 2 พ.ย. รายงานว่า **บริษัท กัลฟ์เทคโนโลยีสในชาร์จาห์ ทำกิจการบริหารท่าเรือในยูเออี จะเริ่มกิจการบริการขนส่งสินค้าทางบกในปากีสถาน** ทั้งนี้โดยการเข้าร่วมลงทุนกับกลุ่มบริษัทดำเนินกิจการโลจิสติกส์ปาก ซาฮีน ในการจัด วงเงินลงทุน 50 ล้านดอลลาร์ และภายในสิ้นปี 2007 นี้ กัลฟ์เทคโนโลยีส เอ็มทีไอ จะมีรถบรรทุก 100 คัน ติดตั้งระบบจีพีเอส พร้อมดำเนินการ **ส่วนบริษัท ฮอไรซอน เทอร์มินัล บริษัทในเครือ Enoc ของรัฐบาลดูไบ ได้ตกลงร่วมกับกลุ่มบริษัทแทเยอง ของเกาหลีใต้** เตรียมสร้างสถานีขนส่งทางเรือ ณ ท่าเรืออุตสาหกรรมของเกาหลี มูลค่า 65 ล้านดอลลาร์โดยได้มีการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนระหว่างฮอไรซอน กับ แทเยอง เพื่อเข้ามาบริหารโครงการดังกล่าว ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเจาะเข้าสู่ตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือของฮอไรซอน ข่าววันที่ 29 พ.ย. รายงานว่า **ดีพีวีเวิลด์ เปิดการประมูลขายกิจการท่าเรือของตนในสหรัฐ** สินทรัพย์ที่น่าออกขายประกอบด้วย กิจการสถานีขนส่งทางเรือในนิวเจอร์ซีย์ นิวยอร์ก บัลติมอร์ นิวออร์ลีนส์ ไมอามี และฟิลาเดลเฟีย (กัลฟ์ นิวส์ 291106)

3. เศรษฐกิจเชื่อมโยงภูมิภาคและโลก

-การเตรียมการประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลกว่าด้วยตะวันออกกลาง

-การลงนามบันทึกความเข้าใจการเริ่มต้นการเตรียมการประชุมอย่างเป็นทางการ การประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลกว่าด้วยตะวันออกกลาง (WEF on Middle East) ที่มีกำหนดจะจัดขึ้นที่ประเทศจอร์แดนระหว่างวันที่ 18 – 20 พ.ค. ปีหน้านั้น ในเดือน พ.ย. ได้มีการประชุมเพื่อลงนามบันทึกความเข้าใจระหว่าง รองประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนกษัตริย์อับดุลลาห์ที่ 2, บาสเซม โอ. อาวาดัลลาห์, ในฐานะตัวแทนจากราชอาณาจักรจอร์แดน กับ อังเดร ชไนเดอร์ ผู้อำนวยการและหัวหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของสมัชชาเศรษฐกิจโลก ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเตรียมการประชุมใหญ่ในอีก 6 เดือนข้างหน้า การประชุมที่ดึงดูดบรรดาผู้นำทั้งด้านเศรษฐกิจธุรกิจ การเมืองและสังคมมาเข้าร่วมได้มากที่สุดของโลกในครั้งนี้ ดำเนินอยู่รอบแนวคิดแกนกลางที่ว่าด้วย “การควบคุมและใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย” (Harnessing Diversity) ซึ่งสะท้อนความจำเป็นที่จะต้องสร้างสภาพแวดล้อม ที่ธุรกิจใหม่ๆ สามารถออกมาและเติบโตได้ในสภาพสังคมและการเมืองที่หลากหลายในภูมิภาคนี้ เซริฟ เอล ดิวานี ผู้อำนวยการการประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลกตะวันออกกลางและภาคเหนือแอฟริกา กล่าวว่า

“การควบคุมและใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย ไม่ใช่เป็นเพียงแนวคิดแกนกลางของการประชุมครั้งนี้เท่านั้น หากแต่มันเป็นกุญแจไขไปสู่อนาคตของภูมิภาคนี้ด้วย เราตั้งใจที่จะใช้การประชุมและผลจากการประชุมครั้งนี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกต่อสังคมในตะวันออกกลาง และช่วยให้เกิดแรงบรรดาลใจที่จะเสริมสร้างชีวิตที่มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ มีชีวิตชีวาและมั่นคงมากขึ้น บรรดาผู้นำทุกระดับชั้นจะกลับมาสู่ทะเลเดดซีเพื่อทำงานร่วมกัน เพื่อแปรผดกแห่งความหลากหลายที่สืบทอดมาหลายให้เป็นทุน ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ การเมืองและทางสังคม นอกจากนั้น การประชุมครั้งนี้ยังตั้งเป้าที่จะเป็นสะพานเชื่อมระหว่างภูมิภาคตะวันออกกลางฯ กับส่วนอื่นๆ ของโลก ในยุคที่เกิดความแตกแยกทางความคิดความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้งในประชาคมโลกนี้”

บาสเซม อาวาดัลลาห์ ก็กล่าวด้วยว่า “ตะวันออกกลางได้มาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง ทางด้านการเมือง มีปัญหาที่ทำลายรวมศูนย์อยู่ที่ปาเลสไตน์ ขณะที่สถานการณ์ในเลบานอน อิรัก และอิหร่าน พากันโหมทัชเข้ามา ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ก็มีโอกาสมากขึ้นที่ได้รับอานิสงส์จากราคาน้ำมันที่สูงขึ้นสำหรับประเทศผู้ผลิตน้ำมัน กระนั้นก็ตาม การทำลายที่ต้องรับมือด้วยการอาศัยซึ่งกันและกันและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันยังคงดำรงอยู่ รวมทั้งปัญหาในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับจำนวนประชากรในภูมิภาค ที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการรับมือกับปัญหาเยาวชนที่จะเติบโตมาเป็นคนหนุ่มสาวจำนวนมากมาย นี่คือบรรยากาศสภาพแวดล้อมของการประชุมสมัชชาเศรษฐกิจโลกที่กำลังจะมีขึ้นในประเทศจอร์แดนในอีก 6 เดือนข้างหน้า เพื่อให้บรรดาผู้นำโลกถกแถลง เสนอแนวนโยบายและทางออกสำหรับข้อยุติของปัญหาเหล่านี้ ประเด็นสำคัญของการประชุมจะแวดล้อมอยู่ใน 3 เรื่องคือ อนาคตแห่งอนาคต การเจรจาพหุ และเรื่องของการบริหารความเปลี่ยนแปลง เป็นต้น(Mena Report 201106)

-การลงทุนระหว่างชาติในตะวันออกกลาง

-มีข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศของภูมิภาคตะวันออกกลางในช่วงเดือน พ.ย. เช่น มีข่าวว่า **จีนจะลงทุนมูลค่าถึง 4 พันล้านดอลลาร์ในโครงการอุตสาหกรรมสำคัญในซาอุดีอาระเบีย** ความสัมพันธ์การค้าระหว่างสองชาตินี้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างมากภายหลังการเยือนจีนของกษัตริย์อับดุลลาห์แห่งซาอุดีฯ เมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมา (อาหรับ นิวส์ 021106) ข่าวเมื่อวันที่ 4 พ.ย. อ้างความพูดของเอกอัครราชทูตสหรัฐประจำบาห์เรน นายวิลเลียม มอนโร ว่า **การส่งออกของสหรัฐไปยังภูมิภาคตะวันออกกลางเพิ่มขึ้นถึง 38.4% มูลค่า 21.4 พันล้านดอลลาร์ ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2006 เทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2005 โดยส่งไปยังยูเออีมูลค่าถึง 7.5 พันล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้น 58.5% เทียบกับช่วงเดียวกันในปีก่อน ขณะที่บาห์เรน ซึ่งได้ลงนามข้อตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐแล้ว ได้รับสินค้าส่งออกจากสหรัฐมูลค่า 296 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้น 43.6% คาดว่าการค้าระหว่างสหรัฐ-บาห์เรนปีนี้จะทะลุ 1 พันล้านดอลลาร์แน่นอน (รอยเตอร์ 041106) ข่าวจากยูเออีวันที่ 11 พ.ย. อ้างคำพูด หัวหน้า**

เจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจ ศูนย์การเงินระหว่างประเทศดูไบ (DIFC) ที่ระบุว่า **สหราชอาณาจักร เข้ามาลงทุนในศูนย์การเงินระหว่างประเทศดูไบมากขึ้นเรื่อยๆ** โดยเมื่อวันที่ 10 พ.ย. ได้มีการเจรจาระหว่าง ดีไอเอฟซีกับ เอด บอลด์มต.คลังของอังกฤษ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางธุรกิจระหว่างกัน และเผยว่า ขณะนี้มีบริษัทต่างๆ ของอังกฤษได้เข้าไปเปิดสำนักงานอยู่ใน ดีไอเอฟซีเรียบร้อยแล้ว เช่น บาร์เคลย์, ลอยด์ ทีเอสบี, เอชเอสบีซี, พูเดนเซียล และ แสตนด์ชาร์เตอร์ด เป็นต้น อนึ่ง ยังมีรายงานข่าวว่า ในปีนี้ บริษัท ยูนิ ลีเวอร์ ซึ่งบริษัทข้ามชาติแองโกล-ดัช (อังกฤษ + เนเธอร์แลนด์) มีรายได้ในตะวันออกกลางเพิ่มขึ้นจาก 600 ล้านดอลลาร์เมื่อปีที่แล้ว เป็น 700 ล้านดอลลาร์ในปีนี้ เขาเป็นตัวสินค้าที่ทำรายได้ถึง 1 ใน 3 ของสินค้าที่ขายได้ในภูมิภาคนี้ทั้งหมด โดยยึดถือผลิตภัณฑ์ตราการเติบโต 10% ต่อปี ยูนิ ลีเวอร์อ้างว่ามีส่วนแบ่งตลาดขายยาที่แน่นอนถึง 75% ในรัฐอ่าวอาหรับ ลูกค้าใหญ่สุดคือ ยูเออี และซาอุดีอาระเบีย (กัลฟ์ นิวส์ 251106)

ขณะเดียวกันก็มีรายงานข่าวว่า **องค์การธุรกิจของดูไบต่างก็เข้าไปลงทุนในสหราชอาณาจักรมากขึ้นเช่นกัน** เช่น เมื่อวันที่ 10 พ.ย. สุลต่าน อาห์เหม็ด บิน ซูลาเยม ประธานบริษัทดูไบ เวิร์ลด์ ยืนยันแผนการลงทุน 2.9 พันล้านดอลลาร์ ในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในสหราชอาณาจักร นั่นคือ โครงการลอนดอนเกตเวย์ ซึ่งจะรวมถึงท่าเรือที่สามารถรองรับเรือบรรทุกสินค้าทะเลลึกที่ใหญ่ที่สุด และอุทยานธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดของอังกฤษ โดยโครงการจะลงในพื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งของโรงงานน้ำมันเชลล์ เฮเวน ในเอสเซ็กซ์ ชาววันที่ 14 พ.ย. เผยว่า ดูไบ เวิร์ลด์ยังได้ลงนามทวิภาคีกับ ซิตี ออฟ ปูซาน ของเกาหลีใต้ เพื่อส่งเสริมการค้า การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีระหว่างกัน และขณะนี้ ดูไบ เวิร์ลด์ กำลังมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาท่าเรือแห่งที่สองมูลค่าหลายร้อยล้านในปูซาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปี 2011 ด้วย ชาววันที่ 16 พ.ย. อิธิสมาร์ ของดูไบ ได้ลงทุนซื้ออาคารสำนักงาน อะเดลฟี ในใจกลางกรุงลอนดอน มูลค่า 300 ล้านปอนด์ แล้ว และกำลังจะเข้าซื้ออาคารสำนักงาน อาร์ต เดโค เป็นแห่งที่สองด้วย ต่อมาในช่วงปลายเดือน พ.ย. ข่าวว่า อิธิสมาร์ ของดูไบเวิร์ลด์ ยังได้เข้าซื้อหุ้นในบริษัทอุตสาหกรรม จีพีเอส ของแคนาดา ซึ่งส่งผลให้สินค้ายี่ห้อ “Wi-Fi” สามารถวางตำแหน่งแบรนด์ระดับโลกได้มั่นคงขึ้น ชาวยังกล่าวว่า อิธิสมาร์ เลเซอร์ ยังร่วมกับ เกรก นอร์แมน นักกอล์ฟชาวออสเตรเลีย เตรียมรับเงินปันผลร่วมกันจากบริษัท เกรต ไวท์ ชาร์ก เป็นเงินถึง 15.7 ล้านดอลลาร์ (ข่าวจากยูเออี 11, 141106, เอมิเรตทูเดย์ 161106, กัลฟ์ นิวส์ 301106) อนึ่ง เมื่อวันที่ 18 พ.ย. มีรายงานว่า **บริษัทเงินทุนระหว่างประเทศดูไบ เตรียมซื้อหุ้นของบริษัท เยนอร์ล อิเล็กทริก หรือ ยีอี** ซึ่งมีรายงานคาดการณ์ว่า ผลประกอบการในภูมิภาคตะวันออกกลางจะมีรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราระหว่าง 15-20% จากนั้นไปจนถึงปี 2010 สำนักข่าวบลูมเบิร์ก รายงานว่า คาดว่าในปีนี้ ยีอีจะมีรายได้จากการขายสินค้าประมาณ 3.4 พันล้านดอลลาร์ มากกว่าเมื่อ 4 ปีที่แล้วสามเท่า และว่า ธุรกิจการไฟฟ้า การคมนาคมขนส่งและการสาธารณสุขจะเป็นตัวขับเคลื่อนอัตราการเติบโตที่สำคัญให้กับบริษัทที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกแห่งนี้ (กัลฟ์ นิวส์, บลูมเบิร์ก 181106)

มูบาดาลา ดีเวลอปเมนต์ องค์การเพื่อการลงทุนอาบู ดาบี ร่วมกับกลุ่มบริษัทก่อสร้าง ฮอซทีฟ ของเยอรมนี เข้าประมูลการพัฒนาสนามบินในจอร์แดน และตูนิเซีย บริษัทร่วมทุนทั้งสองแห่งนี้ยังมองหางานการบริหารท่าอากาศยานในภูมิภาคตะวันออกกลางและภาคเหนือแอฟริกาอื่นๆ ต่อไปอีก (รอยเตอร์ 141106) ชาวเมื่อวันที่ 16 พ.ย. **คณะผู้แทนธุรกิจจากเยอรมนี จัดการพบปะเจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องของซาอุดีฯ** เกี่ยวกับเรื่องโอกาสในการลงทุนในภาคเศรษฐกิจต่างๆ รมต.เศรษฐกิจและการขนส่งของเยอรมนี กล่าวในครั้งนี้น่า มีบริษัทของเยอรมัน 4 แห่งได้เสนอเอกสารการประมูลโครงการก่อสร้างทางรถไฟของซาอุดีฯ และว่ารัฐบาลเยอรมนีส่งเสริมให้บริษัทเอกชนในประเทศเยอรมนีเข้ามาลงทุนในซาอุดีอาระเบียมากขึ้น (AME Info 161106) **การค้าสินค้าที่ไม่ใช่ น้ำมันระหว่างยูเออีกับฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นถึง 661 ล้านดอลลาร์ ในปี 2005 และในปี 2006 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นต่อไปอีก** ทั้งนี้จากการเปิดเผยสถิติตัวเลขของ โมฮัมหมัด โอมาร์ อับดุลลาห์ ผู้อำนวยการหอการค้าและอุตสาหกรรมอาบูดาบี ระหว่างการแถลงข่าว

เตรียมจัดงานประชุมสมัชชาเทคโนโลยีฝรั่งเศสที่กำหนดมีขึ้นระหว่างวันที่ 28-29 พ.ย. 2006 ที่อาบูดาบี (กัลฟ์ นิวส์ 191106) และมีรายงานข่าวว่า บริษัทในยุโรปเตรียมลงทุนในกิจการเกี่ยวกับพลังงานแสงอาทิตย์ในตะวันออกกลาง โดยกลุ่มบริษัทออปติคอล และ กลุ่มบริษัทโซล่าเทคโนโลยีของยุโรป เตรียมจะลงทุน 30.5 ล้านดอลลาร์ในบริษัทซิลิคอนโอเอซิสของดูไบ ซึ่งเป็นเขตเสรีการลงทุนของดูไบ บริษัทจะผลิตผลิตภัณฑ์ออปติคอล มีเดีย รวมทั้งโซล่าเซลล์ และแผงควบคุมวงจรไฟฟ้า เป็นต้น (กัลฟ์ นิวส์ 221106)

-โอกาสในการลงทุน

-แบงก์ตะวันตกชี้ ภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นตลาดการลงทุนโครงการเมกะโปรเจกต์ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก จากการเปิดเผยในรายงานของธนาคาร เอชเอสบีซี เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ ยูเออี เมื่อวันที่ 6 พ.ย. จากปริมาณหนี้เงินกู้โครงการใหญ่ๆ ทั่วโลก 98.5 พันล้านดอลลาร์ในครั้งแรกของปี 2006 ปรากฏว่า 33 พันล้านดอลลาร์เป็นเงินให้กู้สำหรับโครงการต่างๆ ในตะวันออกกลาง การเพิ่มสูงขึ้นของเงินกู้โครงการใหญ่นี้ดังกล่าว สะท้อนถึงการเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันออกกลาง (UAE Newspapers 071106)

สถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านสังคม

1. สรุปความเคลื่อนไหวด้านสตรี

-ความเคลื่อนไหวประเด็นผ้าคลุมหน้าสตรีมุสลิมยังคงดำเนินต่อไปในเดือน พ.ย.

-แฉ็ค สตรอร์ว ออกโรงปราศรัยยืนยันแนวคิดของคนเกี่ยวกับผ้าคลุมหน้าสตรีมุสลิม ชาววันที่ 2 พ.ย. รายงานว่า นายสตรอร์วกล่าวในการปราศรัยที่ยูนิเวอร์ซิตี คอลเลจ ลอนดอน (UCL) โดยระบุว่า เขาเกรงว่าคนบางกลุ่มในสังคมกำลัง “ตีตัวออกห่างไปเรื่อยๆ” และย้ำว่า “ผมจะเขียนในคอลัมน์เก่าอีกครั้ง (ในเรื่องนี้)” เขาบอกว่า “หากเราพบกัน (กับสตรีมุสลิมที่คลุมหน้า) บนท้องถนน คุณอาจสามารถกล่าวทักทายกับผมได้ แต่ผมไม่สามารถทำเช่นนั้นกับคุณได้ เหตุผลชัดเจนคือ ผมมองไม่เห็นหน้าของคุณ” ในการปราศรัยเขาชี้ว่าเราจำเป็นต้องมีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับสถานะของสังคม และชี้ด้วยว่า ในหมู่คนกลุ่มน้อยและกลุ่มต่างศาสนาจำเป็นต้องมี “ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในเอกลักษณ์ของความเป็นคนอังกฤษ” กันให้มากขึ้น นายสตรอร์วอ้างว่า คนเดียวนี่มองตนเองแคในแง่ของวัฒนธรรม ชนเผ่า ชาติดำเน็ด เพศ และสาขากลุ่มศาสนาเท่านั้น พร้อมระบุว่า “ความเป็นคนอังกฤษ” ควรมาพร้อมกับ “ค่านิยมร่วม” เช่น เสรีภาพ ความอดทน และการเคารพกฎหมาย ไม่ใช่เพียงแค่ว่า การเป็นคนสักออต อังกฤษหรือเวลส์เท่านั้น ความเป็นคนอังกฤษเป็นเอกลักษณ์ของทั้งชนชาติแองกลิกัน คาทอลิกส์ ยิว มุสลิม ซิกข์ ฮินดู และกลุ่มศาสนาหรือไม่มีศาสนาอื่นๆ ทั้งหมดด้วย และสาระใจกลางของเอกลักษณ์นั้น ก็คือหลักการที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่ต้องฝืนใจ (*Muslims must feel British – Straw, BBC News 021106*)

-หลังข้อเสนอแนะของนายสตรอร์วผ่านไป 1 เดือน คนมุสลิมส่วนใหญ่ยังไม่คลายความโกรธ นาสรีน สุลเลมาน แห่งสำนักข่าว บีบีซี รายงานเผยแพร่เมื่อวันที่ 5 พ.ย. ว่า การเปิดประเด็นของนายสตรอร์วเมื่อเดือนที่แล้ว ทำให้ผ้าคลุมหน้าสตรีในอังกฤษขายดีขึ้น ที่น่าสังเกตคือ ผู้ที่มาซื้อผ้าจำนวนมากเป็นเด็กผู้หญิงมุสลิมที่เกิดในอังกฤษ ซึ่งคนรุ่นแม่ของพวกเธอก็ไม่ได้ใช้ผ้าคลุมหน้าแต่อย่างใด รายงานยังระบุว่า คนมุสลิมในอังกฤษไม่เห็นด้วยกับข้อกล่าวอ้างที่ว่า สตรีที่ใส่ผ้าคลุมหน้า ก่อให้เกิดการแบ่งแยก หรือเป็นอุปสรรคของการผสมกลมกลืนทางชนชาติแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม มีผู้เขียนถึงสตรีคลุมหน้าว่า เป็นบุคคลที่ปราศจากอันตรายใดๆ มากที่สุด สตรีเหล่านี้จะไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ และไม่ก่อปัญหาใดๆ ให้กับสังคมเลย อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ มุสลิมในอังกฤษเลือกที่จะไม่วิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้ในที่สาธารณะ และเมื่อเร็วๆ นี้ กลุ่มองค์กรอิสลามเกือบ 30 กลุ่ม รวมถึงกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด คือ สภามุสลิมแห่งอังกฤษ

ได้ร่วมกันออกแถลงการณ์ ถึงคนมุสลิมทั้งหลายให้ “สามัคคีกันไว้ ไม่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องผ้าคลุมหน้า... และช่วยกันปกป้องผ้าคลุมหน้าจนสุดความสามารถ” แถลงการณ์ยังได้เรียกร้องให้ทุกคน “หลีกเลี่ยงการใช้ข้อพิพาทเรื่องนี้ เพื่อหาประโยชน์ทางการเมืองหรือประโยชน์ส่วนตัวเด็ดขาด” (*How veil remarks reinforced its support*, By Nasreen Suleaman, BBC News, 051106)

-เกิดวิกฤติในอียิปต์ เมื่อ รมต.วัฒนธรรม ปลั่งปากว่าสตรีมุสลิมที่ใช้ผ้าคลุมหน้า เป็น “การถอยหลังเข้าคลอง” รายงานข่าววันที่ 22 พ.ย. กล่าวว่า นายฟารุค ฮอสนี รมต.กระทรวงวัฒนธรรม ของอียิปต์ กล่าวในการให้สัมภาษณ์ตีพิมพ์เมื่อวันที่ 16 พ.ย. แสดงความเห็นเกี่ยวกับการที่สตรีในอียิปต์ปัจจุบันจำนวนมากหันไปสวมผ้าคลุมหน้าว่า เป็นแนวโน้มที่ถอยหลังเข้าคลอง เขากล่าวว่า “ครั้งหนึ่งมียุคที่รุ่นแม่ของเราไปมหาวิทยาลัย และไปทำงานโดยไม่ได้อัดผ้าคลุมหน้า นั่นเป็นวิถียุคที่เราเติบโตกันมา แล้วทำไมจึงถอยหลังเข้าคลองเสียล่ะ?” ข้อสังเกตดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการประท้วงอย่างกว้างขวาง มีการชุมนุมประท้วงของบรรดานักศึกษามุสลิมในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในอียิปต์ เรียกร้องให้ปลดเขาออกจากตำแหน่งทันที ที่รุนแรงกว่าคือเขาถูกวิพากษ์อย่างรุนแรงจากทั้งสมาชิกพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่เป็นอิสลาม และภายในพรรครัฐบาลด้วยตนเอง สมาชิกสภาพรรครัฐบาลทุกคนประณามเขา

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 21 พ.ย. ได้มีบรรดาปัญญาชน ศิลปิน รวมถึงผู้กำกับภาพยนตร์ รวมประมาณ 230 คน กระโดดออกมาปกป้องนายฮอสนี ประณาม “บรรยากาศผู้ก่อการร้ายทางวัฒนธรรม” ในอียิปต์ ชี้ว่า ศาสนากำลังถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรจุเป้าหมายทางการเมือง ซึ่งสื่อมวลชนระบุว่าหมายถึงกลุ่มมุสลิมบราเธอร์ฮูด ที่คุมที่นั่งในสภาถึง 20% (*Egypt 'veil' minister dares not step out of home*, AFP, 221106, *Crisis escalates over Egypt minister's veil remarks*, Alain Navarro, AFP, 231106)

2. สรุปประเด็นความเคลื่อนไหวด้านการสื่อสารมวลชน

-สำนักข่าวอัล จาซีรา ภาคภาษาอังกฤษ ยังคงเป็นศูนย์รวมแห่งความน่าสนใจใคร่รู้ต่อไปอีก แม้เปิดตัวมาแล้วหลายอาทิตย์ จอเซลิน ซาบลิต แห่ง เอเอฟพี เขียนรายงานจากวอชิงตัน เมื่อ 23 พ.ย.ว่า เดฟ มาราช ผู้ได้รับการวางตัวเป็นหัวหน้าผู้ประกาศข่าวของสำนักข่าว อัล จาซีรา ภาคภาษาอังกฤษ สำนักงานในวอชิงตัน รู้สึกตัวเองเหมือนเป็น “สาวงามในงานเลี้ยง” เนื่องจากทุกคนในวงการสื่อมวลชนในสหรัฐ อย่างแย่งกันคือสงสัยใคร่รู้ และอยากรู้ที่สุด ก็มีความสนใจและกระตือรือร้นเกี่ยวกับการปรากฏตัวขึ้นของสำนักข่าว อัล จาซีราภาคภาษาอังกฤษ ในเครือข่ายข่าวโทรทัศน์อาหรับ

สำนักข่าวตะวันตกกล่าวถึง เดฟ มาราช วัย 64 ปี ว่าเป็นคนอเมริกันซึ่งทั้งชีวิตทำงานข่าวมาอย่างเหนียวแน่นและหลากหลาย เขาเคยเป็นทั้งหัวหน้าข่าวท้องถิ่น ผู้สื่อข่าวบ่อนเครือข่ายสำนักข่าว ผู้จัดรายการข่าวกีฬา และผู้สื่อข่าวต่างประเทศนานถึง 16 ปี ไปประจำในหลายประเทศจนจำไม่ได้หมด แต่มาราชยังเป็นคนเชื้อสายยิว ที่อยู่ในองค์กรศูนย์กลางของอาหรับ บางคนก็ว่าเขาเป็นคนนอก เป็นยิวที่เกลียดตัวเอง เป็นผู้ทรยศต่ออิสราเอลและยูดาห์ แต่เขาตอบว่า “ไม่มีความขัดแย้งใดๆ ระหว่างลัทธิยูดาห์และอัล จาซีรา ในฐานะที่เขาเป็นคนยิว ตลอดเวลาเขาปรารถนาและทำงานอย่างหนักเพื่อให้เกิดสันติภาพและภาวะพลเมืองทั้งในดินแดนปาเลสไตน์และอิสราเอล และเชื่อว่า “ไม่มีใครรู้ทุกสิ่ง ยิ่งคุณเข้าใจและรับรู้ว่าคุณคนอื่นมองโลกอย่างไรมากขึ้น ก็จะทำให้คุณเข้าใจโลกได้ดียิ่งขึ้น”

มาราช ได้กล่าวถึงสำนักข่าว อัล จาซีราภาคภาษาอังกฤษว่า เป้าหมายของ เอเจอี คือความสามารถในการนำเสนอรายงานข่าวที่ดีที่สุด โปร่งใสที่สุดในบรรดารายการข่าวโทรทัศน์ภาคภาษาอังกฤษทั้งหมดที่มีอยู่ ในบางแง่มุม เอเจอี จะเป็นคนละโลกกันเลยทีเดียว อัล จาซีราเดิม ที่รวมศูนย์นำเสนอแต่ข่าวของตะวันออกกลาง สนองผู้ชมที่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมที่พูดภาษาอาหรับ เอเจอีจะขยายขอบฟ้าให้กว้างออกไป พุ่งเป้าสนองผู้ชมที่รู้ภาษาอังกฤษทั่วโลก รวมทั้งคนมุสลิมและทุกชนชาติที่แสวงหามุมมองใหม่ในข่าว กล่าวโดยสรุปคือ เอเจอี ที่มีฐานอยู่ในประเทศกาตาร์ หวัง

ที่จะได้เป็นแหล่งข่าวที่ไม่ใช่ตะวันตกแห่งแรกที่ขึ้นมาท้าทายมหาอำนาจข่าวของโลกอย่างเช่น ซีเอ็นเอ็น และ บีบีซี

เอเจอี ได้จัดตั้งศูนย์ข่าวไว้ 4 จุดใหญ่ คือในวอชิงตัน กาดาร์ ลอนดอน และกัวลาลัมเปอร์ของมาเลเซีย และยังได้วางตำแหน่งผู้สื่อข่าว ที่มีอยู่กว่า 500 คน เอาไว้นอกจุดที่เคยเป็นศูนย์รวมของผู้สื่อข่าวตะวันตกทั้งหลาย เช่น ในยุโรป และอเมริกาเหนือ หากแต่กองทัพผู้สื่อข่าวเหล่านี้กระจายกันประจำอยู่ในสำนักงานย่อยต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในลาตินอเมริกา แอฟริกา เอเชีย และตะวันออกกลาง เมื่อเร็วๆ นี้ สำนักข่าวเอเจอี ได้เปลี่ยนชื่อเป็น อัล จาซีรา อินเตอร์เนชันแนล และได้ดึงตัวมือดี ๆ จากสำนักข่าวใหญ่ ๆ มาเข้าร่วมอีกหลายคน อาทิ เซอร์ เดวิด ฟรอสต์ จะเป็นเจ้าของรายการขงการภาคีรัฐบาลรายสัปดาห์ รัช ชาน อดีตนักการสื่อสารประจำ ซีเอ็นเอ็น และบีบีซี มาเป็นหัวหน้ารายการทอล์คโชว์และสัมภาษณ์ นักวิเคราะห์กิจการทางทหารก็จะเป็นหน้าที่ของ จอช รัชชิง อดีตหัวหน้าหน่วยนาวิกโยธิน ผู้ทำหน้าที่ฝ่ายสื่อสารด้านการทหารประจำศูนย์บัญชาการกลางสหรัฐในโดฮา เมื่อครั้งเริ่มสงครามในอิรัก อย่างไรก็ตาม เอเจอี ก็ยังคงแพร่ภาพการด้านต่างๆ ร่วมกับสำนักข่าว อัล จาซีราในสังกัดประเทศกาตาร์อยู่เหมือนเดิม (Al Jazeera's US face feeling like the 'belle of the ball', By Jocelyne Zablit, AFP, 231106, Global mindshare, By Paul Farhi, Los Angeles Times – Washington Post, 301106)

3. ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา

ในรอบเดือน พ.ย. ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาที่เป็นข่าวพอรวรรวมมาได้ พบว่าส่วนใหญ่รวมศูนย์อยู่ในประเทศ ยูเออี ดูไบ อาบูดาบี และ ซาอุดีอาระเบีย พอสรุปความดังนี้

1. ความเคลื่อนไหวในยูเออี - ดูไบ - อาบูดาบี

เมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2006 **สำนักงานเทศบาลนครดูไบ ได้ทำการเปิดศูนย์ฝึกอบรมพนักงาน**ที่มีอยู่ประมาณ 10,000 คน เพื่อยกระดับความชำนาญด้านต่างๆ รวมทั้งด้านเทคนิค วิศวกรรม ศูนย์ดังกล่าวใช้เงินทุนประมาณ 1 ล้านดอลลาร์ โดยได้ทำการทดลองเปิดคอร์สฝึกอบรมมาตั้งแต่ต้นปี มีทั้งหมดประมาณ 400 วิชา มีพนักงานทดลองเข้าอบรม 6,000 คน ส่วนที่**หมู่บ้านความรู้ของดูไบ (Dubai's Knowledge Village) มีการจัดประชุมใหญ่ผู้มีอาชีพครู 125 คน** โดยมีฝ่ายการจัดสอบนานาชาติของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ เป็นเจ้าภาพ โดยมีหัวข้อหลักของงานคือ “คอมพิวเตอร์ในชั้นเรียน” บรรดาคณะครูอาจารย์ที่เข้าร่วมจะถกเถียงอภิปรายกันในเรื่องการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา และภาระหน้าที่ที่เหมาะสมที่สุดของครูอาจารย์ ตลอดจนเรื่องเทคโนโลยีการประเมินผล เป็นต้น ด้าน**รมต.ศึกษาของประเทศยูเออี เดินทางดูงานการศึกษาในสหรัฐ ยุโรป และเอเชีย** ในช่วงต้นเดือน พ.ย. มีรายงานข่าวว่า ภายหลังจากที่ ดร. ฮานีฟ ฮาสซัน รมต.ศึกษาของรัฐบาล ยูเออี เดินทางเก็บข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับด้านการศึกษาในสหรัฐ เยอรมนี และได้พบกับอดีตนายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ นาย ลี กวน ยู ได้กล่าวว่า โรงเรียนมัธยมของรัฐบาลยูเออี ยังล้าหลังกว่ามาตรฐานของนานาชาติอยู่มาก จำเป็นต้องแสวงหายุทธศาสตร์ใหม่เพื่อปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศโดยทันที (กัลฟ์ นิวส์ 051106) **อาบูดาบี ริเริ่มจัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับผู้บริหาร** รายงานข่าววันที่ 13 พ.ย. กล่าวว่า บริษัทพัฒนาการ มูบาดาลา ได้รวมพลังกับเยเนอรัล อิเล็กตริก (จีอี) ริเริ่มก่อตั้งศูนย์ดังกล่าว โดยเน้นการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานมืออาชีพในด้านภาวะผู้นำธุรกิจและการบริหารงานสมัยใหม่ทั้งในยูเออี และกลุ่มรัฐอ่าวอาหรับที่สนใจ ทั้งนี้ มูบาดาลา เป็นผู้สร้างโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านกายภาพและในด้านความสอดคล้องกับกฎระเบียบต่างๆ ของศูนย์ ณ สถานที่ จีอี เป็นผู้ออกแบบหลักสูตรและการฝึกอบรม โครงการแรกจะเริ่มในเดือน ม.ค. 2007 **ข้อมูลที่น่าสนใจ จากผู้อำนวยการฝ่ายการสื่อสารบริษัทสำหรับบริการการบริหารการศึกษาทั่วโลก (GEMS) มอนิกา สาร์เตอร์** เปิดเผยว่า ยูเออี มีนักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อยู่กว่า 1 ล้านคน และอายุระหว่าง 18 –40 ปี อยู่อีกประมาณ 1 ล้านคน โดย GEMS บริหารเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติอยู่ 65 แห่ง และจ้างพนักงานกว่า 5,000 คน โดย

สนองการศึกษาแก่นักเรียนกว่า 65,000 คน จากกว่า 120 ประเทศ นอกจากนั้น ยังมีรายงานจาก กัลฟ์ นิวส์ ระบุว่า นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจาก ยูเอชอี ที่ไปศึกษาอยู่ในสหราชอาณาจักร (UK) มีจำนวนเพิ่มขึ้น 10% ใน 1 ปี โดยในปีการศึกษา 2004-2005 มีนักศึกษาในยูเค 1,810 คน ราวครึ่งหนึ่งนี้กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เหลือศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ขณะที่ มหาวิทยาลัย วูลลงกอง ในดูไบ ระบุว่าจำนวนคนในประเทศ ยูเอชอี ที่เข้าเรียนระดับปริญญาโทเพิ่มขึ้นจาก 129 คนในปี 2002 เป็น 402 คนในปี 2006 ซึ่งว่า ชาว ยูเอชอี เลือกเรียนต่อในประเทศมากขึ้น เนื่องจากมหาวิทยาลัยในประเทศหลายแห่งมีการปรับปรุงหลักสูตรมีวิชาให้เลือกเรียนมากขึ้น (ข่าว กัลฟ์ นิวส์ 21, 231106, ข่าว ยูเอชอี 031206)

2. ความเคลื่อนไหวในซาอุดีอาระเบีย

-สมาชิกรัฐสภาซาอุดีอาระเบียออกมากล่าวว่า ซาอุดีฯ ถึงคราวต้องเปลี่ยนระบบการศึกษาขั้นสูงให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการเรียนร้อของโลกาภิวัตน์ และยังระบุว่า มหาวิทยาลัยทั้งหลายสมควรจะมีอิสระทางการเงิน และปล่อยให้การศึกษาวิจัยกระทำได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง และควรมีการเคลื่อนไหวทางวิชาการอย่างเสรีด้วย (อาหรับ นิวส์ 061106) วันที่ 30 พ.ย. มีรายงานข่าวว่า รมต. ทบวงมหาวิทยาลัยของซาอุดีอาระเบีย จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระดับอุดมศึกษา และยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประเทศโดยทั่วไปให้สูงขึ้น ทั้งนี้ ทางกระทรวงได้รับงบประมาณจากรัฐบาล 2.13 พันล้านดอลลาร์สำหรับทำโครงการทางด้านการศึกษาในปีนี้ (อาหรับ นิวส์ 301106) สถิติที่น่าสนใจเปิดเผยโดยลอธ แอเจิลส์ ไทมส์ – วอชิงตันโพสต์ วันที่ 12 พ.ย. ว่า ขณะนี้ มีนักศึกษาซาอุดีเกือบ 11,000 คน กำลังศึกษาอยู่ใน 733 สถาบันการศึกษาในสหรัฐ ทั้งนี้ ที่สำคัญเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลซาอุดีอาระเบียมีโครงการให้ทุนการศึกษาต่อในต่างประเทศแก่นักศึกษาซาอุดี และยังเนื่องมาจากการที่สถานทูตสหรัฐในซาอุดีอาระเบียปรับปรุงการออกวีซ่านักศึกษาได้สะดวกรวดเร็วกว่าขึ้นกว่าแต่ก่อนด้วย (แอลเอ ไทมส์ – วอชิงตัน โพสต์ 121106)

4. ความเคลื่อนไหวด้านการสาธารณสุข

ในช่วงเดือน พ.ย. 2006 มีความเคลื่อนไหวที่เป็นข่าวทางสื่อมวลชนมาก และน่าสนใจในตะวันออกกลาง คือ การรณรงค์เกี่ยวกับโรคเบาหวาน (ส่วนหนึ่งเนื่องจาก วันที่ 27 พ.ย. ตรงกันวันเบาหวานโลก) และโรคมะเร็ง โดยเฉพาะมะเร็งเต้านม พอสรุปได้ดังนี้

-ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโรคมะเร็ง -มะเร็งเต้านม

เมื่อวันที่ 1-2 พ.ย. มีรายงานข่าวเกี่ยวกับการรณรงค์ป้องกันโรคมะเร็งเต้านม โดยองค์การภาครัฐและผู้ประกอบการวิชาชีพด้านการแพทย์จากตะวันออกกลางและสหรัฐได้ร่วมกันจัดตั้งองค์การความร่วมมือสหรัฐ-ยูเอชอีเพื่อสร้างจิตสำนึกการป้องกันและส่งเสริมงานวิจัยโรคมะเร็งเต้านม โดยจะดำเนินโครงการให้การศึกษาในสถานที่ทำงาน และเพิ่มการสนับสนุนกลไกต่างๆ แก่สตรีในตะวันออกกลาง นอกจากนั้น ในวันต่อมามีรายงานข่าวว่า ที่โรงแรมแกรนด์ไฮแอตต์ ดูไบ ได้มีการจัดงานดินเนอร์การกุศล เพื่อหาทุนสนับสนุนมูลนิธิโรคมะเร็งของกษัตริย์ฮุสเซนแห่งจอร์แดน โดยมีแขกรับเชิญเข้าร่วมกว่า 300 คน ชาววันที่ 11 พ.ย. ซีนสตาร์ ซีนเมา กับ เลอ เมอริเดียน อาบูดาบี ได้จับมือเป็นพันธมิตรสนับสนุนการรณรงค์สร้างจิตสำนึกป้องกันโรคมะเร็ง โดยการจัดฉายภาพยนตร์รอบพิเศษเรื่อง “เดอะ เดวิล แวร์ พราดา” ตามด้วยการเปิดประมูลซื้อสินค้าและงานเลี้ยงดินเนอร์ที่โรงแรม มีบริษัทเอกชนผู้ผลิตสินค้าแบรนด์เนมต่างๆ เข้าร่วมและบริจาคเงินอย่างทั่วถึง วันที่ 18 พ.ย. องค์การเพื่อนผู้ป่วยโรคมะเร็ง ได้ริเริ่มโครงการรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมระดับชาติ ณ ศูนย์สุขภาพแม่และเด็กในชาร์จาห์ โดยระหว่างระยะการรณรงค์ 2 เดือน จะตรวจหา มะเร็งเต้านมฟรีโดยใช้เครื่องแมมโมแกรม รวมทั้งการแจกโบรชัวร์และเอกสารความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านม และ

แนวทางการป้องกันโรคอย่างกว้างขวาง (ข่าวจาก ยูเอชอี 191106) วันที่ 21 พ.ย. รมต. อาวุโสด้านเศรษฐกิจและการวางแผนยูเอชอี ออกมาเรียกร้องให้ทุกฝ่ายหันมาอภิปรายกันอย่างเปิดเผยมากขึ้นในประเด็นสุขภาพของสตรี เพื่อช่วยกันลดแนวโน้มการขยายตัวของโรคร้าย เช่น มะเร็งเต้านม เขาชี้ว่ามีสตรีจำนวนมากไม่กล้าและปล่อยนานจนโรคลุกลามกว่าจะมาพบแพทย์ (เอมิเรต ทุเดย์ 211106)

-ความเคลื่อนไหวโรคเบาหวาน

สมาคม เรด ครอสเซนต์ ได้จัดตั้งศูนย์ทดสอบโรคเบาหวานขึ้น 25 แห่งในอาบูดาบี และอัล เอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในแผนจำกัดการแพร่กระจายขยายตัวของโรคในหมู่ประชาชนทั่วไป การทดสอบจะดำเนินการโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย และจะจัดทำฐานข้อมูลเพื่อช่วยในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต (WAM 061106) ที่คูเวต ก.สาธารณสุขเตรียมใช้เงินประมาณ 107.8 ล้านดอลลาร์ ใน 11 โครงการ มีการซื้อหน่วยตรวจเบาหวานเคลื่อนที่ การจัดตั้งศูนย์รักษาโรคเบาหวาน และการให้ทุนเพื่อรณรงค์รูปแบบต่างๆ ในการสร้างจิตสำนึกป้องกันโรค และเงินบางส่วนจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรในด้านนี้ด้วย (คูเวต ไทมส์ 111106) ตามสถิติตัวเลขของ WHO หนึ่งในสี่ของคนยูเอชอีที่อายุ 20 ปีขึ้นไป ป่วยเป็นโรคเบาหวาน ขณะที่ ศูนย์เบาหวาน อิมพีเรียล คอลเลจ ลอนดอน ในอาบูดาบี ทำนายว่า ด้วยแนวโน้มปัจจุบัน ภายในปี 2010 ประชากรยูเอชอีจะป่วยเป็นโรคเบาหวานถึง 65% (กัลฟ์ นิวส์ 141106)

ภาคผนวก 1

รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการตะวันออกกลางศึกษา (MEMP)

(โดยการสนับสนุนของ สกว.)

1. **นายอนุช อาภาภิรม** ตำแหน่งหัวหน้าโครงการฯ จบปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนักคิดนักเขียนและนักวิจัยอิสระ เคยทำงานเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด และเคยดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัทสำนักพิมพ์สวัสดี และตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการอาวุโสด้านตำราเรียน บริษัทสำนักพิมพ์ต้นอ้อ แกรมมี จำกัด เคยเป็นที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร สมัยของนายมารุต บุญนา และได้เป็นประธานคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้า และเป็นรองประธานฝ่ายโครงการมูลนิธิโลกสีเขียว ปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานมูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา
2. **นางวิสมัย อาภาภิรม** ตำแหน่งบรรณาธิการประจำโครงการฯ จบปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีประสบการณ์ในวิชาชีพสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ กว่ายี่สิบปี โดยทำงานประจำกองบรรณาธิการนิตยสารและหนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ ก่อนที่จะมาทำงานเป็นบรรณาธิการสังเคราะห์รายงานจากสนาม ในโครงการแสวงหารูปแบบการพัฒนาระดับท้องถิ่นของรัฐ นอกจากนั้นยังเคยเป็นบรรณาธิการวารสารประมวลข้อมูลข่าว “สารสนเทศ” และบรรณาธิการโครงการสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม มูลนิธิโลกสีเขียว ปัจจุบันเป็นนักเขียน บรรณาธิการและนักแปลอิสระ
3. **ผศ. ดร. ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด** ตำแหน่งนักวิจัยประจำโครงการ จบการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยจอร์จ เมสัน สหรัฐอเมริกา เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยหลายชิ้นนับตั้งแต่ปี 2527 ถึงปัจจุบัน ได้รับรางวัลเกียรติคุณรางวัลชมเชยวิทยานิพนธ์สาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สภาวิจัยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2547 รวมทั้งเคยมีผลงานบทความ และตำราที่ได้รับการตีพิมพ์ หลายชิ้น ปัจจุบัน นอกจากเป็นอาจารย์ประจำแล้ว ยังดำรงตำแหน่งอนุกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติด้านการปราบปรามอาชญากรรมเฉพาะทาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการพัฒนาบุคลากร กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม (ปี 2549-2552)
4. **นางสาวฐิตียา เส็งเจริญ** ตำแหน่งเจ้าหน้าที่สำนักงานโครงการ จบการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความชำนาญเป็นพิเศษในการจัดเก็บและค้นคืนข้อมูล และมีประสบการณ์ในการติดต่อประสานงานกับองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ภาคผนวก 2

แนะนำโครงการตะวันออกกลางศึกษา

เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า ในระยะใกล้นี้ ภูมิภาคตะวันออกกลางได้แสดงบทบาทที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภายหลังจากเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในเอเชีย เริ่มเมื่อปี ค.ศ. 1997 ตามมาด้วยเหตุการณ์วินาศภัยอาคารเวิลด์เทรดในสหรัฐ ปี ค.ศ. 2001 อันนำไปสู่การประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และการบุกโจมตีอิรักของสหรัฐและพันธมิตร รวมทั้งการประกาศทำสงครามอันศักดิ์สิทธิ์ของโลกมุสลิม ซึ่งได้ก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นในภูมิภาคส่วนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การติดตามความเคลื่อนไหวและการรู้จักภูมิภาคตะวันออกกลางในปัจจุบันจึงมีความสำคัญมากขึ้น

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้เล็งเห็นความสำคัญนี้ จึงได้ร่วมมือและให้การสนับสนุนแก่โครงการตะวันออกกลางศึกษา (Middle East Monitoring Project- MEMP) จัดทำโครงการตะวันออกกลางศึกษาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์คือ

- เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลความรู้พื้นฐานที่สำคัญของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง
- เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และด้านพลังงาน ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง
- เพื่อศึกษา เรียนรู้ และเผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และการเคลื่อนไหวที่สำคัญของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ระหว่างกลุ่มบุคคลและองค์กรเป้าหมายของโครงการ ตลอดจนบุคคลที่สนใจทั่วไป

โครงการ MEMP ในระยะเริ่มต้น (Pilot Phase) กำหนดเวลา 3 เดือน (เม.ย. – มิ.ย. 2549) จัดทำรายงานประจำเดือน 2 ฉบับ คือ 1) ตะวันออกกลางในบริบทโลก (นำเสนอ 24 พ.ค. 2549) และ 2) ตะวันออกกลางในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง (กำหนดนำเสนอ กรกฎาคม 2549)

โครงการเติมรูปแบบของ MEMP กำหนดเริ่มต้นในเดือน ก.ค. 2549 จะมีรายงานสังเคราะห์ข่าวความเคลื่อนไหวด้านต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลางทุกเดือน และรายงานสำเร็จรูปจำนวนหนึ่งออกมาเป็นระยะๆ โดยมีผลที่คาดหวังว่าจะออกมาภายใน 2 ปี คือ

- ได้องค์ความรู้ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลางที่ครบถ้วนและทันสมัย
- สาธารณชน และกลุ่มบุคคล/ องค์กรหน่วยงานเป้าหมาย มีความรับรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางมากขึ้น ก่อให้เกิดการตระหนักรู้ยิ่งขึ้น ถึงความสำคัญของภูมิภาคนี้ต่อโลกปัจจุบัน
- องค์กร / หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือ ผู้นำและผู้บริหารทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชนและองค์กรประชาชน ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน และครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และสาธารณชนที่สนใจทั่วไป
